

Natuurtoets “Gebiedsplan De Woerd”

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Beoordeling natuurwet- en regelgeving
in het kader van een bestemmingplan

Rapport

01/275 AFO Advisering & Onderzoek (definitieve versie 4)

Titel en subtitel

Natuurtoets
"Gebiedsplan De Woerd"
Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Auteur(s)

drs. A. H. Swaan

Veldonderzoek A.H. Swaan
m.m.v., F. van der Vliet & A. Swaan-Fluit
(bijdragen aan vleermuisonderzoek)

Opdrachtnemer

AFO Advisering & Flora- en faunaOnderzoek
Limmerweg 46
1935 AM Egmond-Binnen

www.afo-onderzoek.nl
e-mail: info@afo-onderzoek.nl

Opdrachtgever(s)

Dhr. E. J. van Arkel

Datum publicatie: oktober 2017

© **AFO Advisering & Flora- en fauna Onderzoek**, 2017

Niets uit deze rapportage mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AFO en de opdrachtgever openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, websites etc..

Natuurtoets “Gebiedsplan De Woerd”

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

A. H. Swaan

AFO Advisering & Flora - faunaOnderzoek
Rapport 01/275

Egmond-Binnen, oktober 2017

VOORWOORD	6
Samenvatting	7
1 INLEIDING	11
2 AANPAK & LEESWIJZER	13
3 PROJECTGEBIED: LIGGING EN GLOBALE BESCHRIJVING	14
4 WETTELIJK KADER	17
5 TOETSINGSKADER	18
5.1 GEBIEDSBESCHERMING	18
5.2 SOORTBESCHERMING: WET NATUURBESCHERMING	19
5.3 CONCLUSIE TOETSINGSKADER	19
6 AANWEZIGE OF TE VERWACHTEN NATUURWAARDEN	20
6.1 INLEIDING	20
6.2 ALGEMENE BESCHRIJVING DE WOERD & OMGEVING	23
6.3 SOORTEN: WAARNEMINGSKAARTEN & VELDONDERZOEK	24
6.3.1 <i>Toelichting waarnemingskaarten</i>	24
6.3.2 <i>Flora & vegetatie</i>	26
6.3.3 <i>Ongewervelden</i>	31
6.3.4 <i>Vissen</i>	32
6.3.5 <i>Amfibieën</i>	33
6.3.6 <i>Reptielen</i>	34
6.3.7 <i>Vogels</i>	36
6.3.8 <i>Zoogdieren (exclusief vleermuizen)</i>	40
6.3.9 <i>Zoogdieren: vleermuizen</i>	42
6.4 AANVULLEND VLEERMUISONDERZOEK	42
6.4.1 <i>Algemeen</i>	42
6.4.2 <i>Methode</i>	43
6.4.3 <i>Resultaten</i>	44
7 ECOLOGISCHE WAARDE VAN DE WOERD IN RELATIE TOT DE OMGEVING	46
8 VOORGENOMEN AANPASSING VAN BESTEMMING EN GEBRUIK	48
8.1 INLEIDING	48
8.2 AANDUIDING LOCATIES	48
8.3 DE SCHAAPKOOI: PERMANENTE WOONFUNCTIE	48
8.4 SCHAAPSKOOI: NIEUWE WERKSCHUUR	50
9 MOGELIJKHEDEN VOOR OPTIMALISATIE NATUURWAARDEN	52
9.1 INLEIDING	52
9.2 FUNCTIE ALS VERBINDINGSZONE	52
9.2.1 <i>Verbeteren oevers en waterkwaliteit (A)</i>	53
9.2.2 <i>Creëren zomen (B)</i>	53
9.2.3 <i>Omvorming naar kruiden- en faunrijk grasland (C)</i>	54
9.2.4 <i>Omvorming van voormalige composteerterrein</i>	54
9.3 COMPOSTEERTERRAIN: OMVORMING NAAR NATUUR	55
9.3.1 <i>Inleiding</i>	55
9.3.2 <i>Inrichting “nat”: sloten en poelen</i>	56
9.3.3 <i>Inrichting “droog/vochtig”</i>	57
9.4 INRICHTINGSMAATREGELEN OP HET PRIVATE DEEL	59
9.4.1 <i>Inleiding</i>	59
9.4.2 <i>Opwaarderen & optimaliseren doeltypen</i>	59
10 NATUURWET- EN REGELGEVING	61
10.1 INLEIDING	61

10.1.1	<i>Regelgeving NNN en status projectgebied</i>	61
10.2	EFFECTBEOORDELING	63
10.2.1	<i>Inleiding</i>	63
10.2.2	<i>Negatieve effecten; “de minnen”</i>	63
10.2.3	<i>Synthese en conclusie negatieve effecten</i>	68
10.2.4	<i>Positieve effecten; “de plussen”</i>	70
10.2.5	<i>Toetsingscriteria NNN & weging “plussen en minnen”</i>	71
10.3	WET NATUURBESCHERMING	72
10.4	CONCLUSIE NATUURWETGEVING	74
11	BENODIGDE VERVOLGSTAPPEN	75
12	LITERATUUR	76
13	BIJLAGE 1 KAARTMATERIAAL	77
14	BIJLAGE 2 FOTO-IMPRESSIE PROJECTGEBIED	80
15	BIJLAGE 3	83
1	EERSTE CONCEPT PLANONTWIKKELING (2012)	83
1.1	INLEIDING	83
1.2	PRINCIPE VERZOEK (2012)	83
1.3	TOETSINGSMOMENT: EERSTE CONCEPT PLANONTWIKKELING (2012)	84
1.3.1	<i>Inleiding</i>	84
1.3.2	<i>Schaapskooi als permanente woonruimte</i>	84
1.3.3	<i>Nieuwe toegangsweg naar de Rijsenburgselaan</i>	85
1.3.4	<i>Conclusie en deelasvies</i>	85
2	TWEDE CONCEPT INRICHTINGSPLAN (2013)	86
2.1	INLEIDING	86
2.2	BELANGRIJKSTE ELEMENTEN TWEDE CONCEPT INRICHTINGSPLAN	86
2.2.1	<i>Verhogen natuurwaarden</i>	86
2.2.2	<i>Publieke toegankelijkheid projectgebied</i>	87
2.3	ECOLOGISCHE TOETSING 2 ^E CONCEPT INRICHTINGSPLAN	88
2.3.1	<i>Toelichting</i>	88
2.3.2	<i>Publieke toegankelijkheid</i>	88
2.3.3	<i>Nieuwe woongebouw en beheerschuur</i>	89
2.3.4	<i>Conclusie</i>	89
3	NAAR DE DEFINITIEVE INRICHTING EN GEBRUIK	90
3.1	TOELICHTING	90
3.2	AANPASSINGEN	90

Voorwoord

Voorjaar 2013 heeft AFO de opdracht aangenomen een zogeheten Natuurtoets op te stellen voor plannen voor een project rond gebiedsontwikkeling op en nabij het landgoed “De Woerd” te Driebergen-Rijsenburg. Dit project had bij deze aanvangsdatum reeds enige historie wat betreft de planontwikkeling, die veel verder teruggaat dan de eerste betrokkenheid van AFO.

Een natuurtoets heeft primair de functie om de bij een project of ruimtelijke ontwikkeling de effecten op natuurwaarden te toetsen aan de natuurwet- en regelgeving. In dit geval heeft de natuurtoets, meer dan gangbaar, een sterke invloed gehad op de inhoud van het project waar deze voor bestemd was. Daar zijn verschillende redenen voor. Na het opstellen van een eerste versie van de Natuurtoets door AFO in 2013 heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden over de inhoud van de plannen, waarbij belangrijke wijzigingen zijn doorgevoerd in de planontwikkeling. Deelnemers aan dit overleg waren in eerste instantie een initiatiefgroep “Werkgroep de Woerd”, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en de Provincie Utrecht. Na de publieke presentatie van de beoogde ontwikkeling - begin 2014 - bleek dat sterker dan verwacht het project leefde bij een grotere groep omwonenden, en daarnaast bij organisaties die zich inzetten voor het behoud en de kwaliteit van natuur en groene ruimte. Dit leidde ertoe dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug in 2014 alsnog besloot een participatietraject te starten rond de beoogde projectontwikkeling.

De opmerkingen van al deze betrokkenen ten aanzien van de voorgenomen planontwikkeling leidde tot het opstellen van meerdere concepten van een inrichtingsplan en daarmee tevens tot meerdere concepten van een Natuurtoets. Deze is wat betreft de toetsingsaspect immers weer sterk afhankelijk is van de inhoud van deze plannen.

Het genoemde overleg en het besluitvormingsproces rond het project heeft er niet toe geleid dat alle wensen van de betrokken personen of organisaties terug zijn te vinden in het definitieve gebiedsplan. Dit geldt ook voor de wensen van de opdrachtgever van deze natuurtoets en tevens eigenaar van het private deel. De redenen hiervoor zijn divers van aard en worden ter wille van de functionaliteit van deze Natuurtoets niet alle uitvoerig besproken. Eén belangrijke en sterk bepalende factor voor de ruimtelijke invulling dient in het kader van deze Natuurtoets zeker genoemd te worden: de natuurwet- en regelgeving. In dit geval speelde daarbij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), inmiddels omgedoopt tot Natuurnetwerk Nederland (NNN), een zeer belangrijke rol. Hoewel het belang “natuur” door vrijwel alle betrokkenen gedragen werd, stelt de regelgeving rond Natuurnetwerk Nederland strikt geformuleerde eisen aan projecten die binnen de grenzen van de NNN plaatsvinden.

Het Natuurnetwerk Nederland is een door de rijksoverheid landelijk gehanteerd beschermingsregime om gebieden met waardevolle natuur onderling te verbinden en werd op hoofdlijnen vastgesteld. De provincies, in dit geval de provincie Utrecht, is verantwoordelijk voor de exacte invulling hiervan. De gemeente - Utrechtse Heuvelrug - is echter de eerste overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor de beoordeling van plannen rond het NNN.

Naast de particuliere opdrachtgever van deze Natuurtoets heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug een belangrijke positie binnen het project. Als eerste middels haar reguliere overheidstaak in de procedure, en als tweede is de gemeente bij deze ontwikkeling ook betrokken als eigenaar van een deel van de grond waar het gebiedsplan betrekking op heeft. Tot slot speelde binnen de gemeente het politieke besluitvormingsproces, dat eveneens bepalend is voor doorgang en ontwerp van de ruimtelijke planvorming en ontwikkeling.

Samenvatting

- De voorliggende Natuurtoets werd verricht voor het gebiedsplan de Woerd, een kleine bestemmingsplanwijziging maakt hier deel van uit. De Natuurtoets werd uitgevoerd in opdracht van dhr. Van Arkel, eigenaar van een groot deel van het terrein waar het plan betrekking op heeft namelijk het landgoed “De Woerd”. De gemeente Driebergen-Rijsenburg is eigenaar van een tweede en kleiner terrein dat betrokken is bij deze gebiedsontwikkeling; en voorheen enige tijd gebruikt werd als composteerterrein.
- Het betrokken private deel is een vrijwel geheel bebost. Op het terrein bevindt zich een oude Schaapskooi, een historisch gebouw dat momenteel een recreatieve functie heeft voor de eigenaar. Het voormalige composteerterrein is een geheel verhard open terreindeel. De twee genoemde terreinen liggen naast elkaar en grenzen verder aan open grasland dat een natuurbestemming heeft, een (gemeentelijke) groenzone, een golfterrein en de randzone van een woonwijk.
- Aan de definitieve gebiedsontwikkeling, zoals deze in de voorliggende Natuurtoets gepresenteerd wordt, ging een lange periode vooraf waarin diverse concept inrichtings- en gebruiksvoorstellen het licht zagen. Het plan dat het startpunt vormde voor AFO was een gebiedsontwikkeling die voortkwam uit de initiatiefgroep “Werkgroep de Woerd”, waar naast de eigenaar van het private deel, ook enkele buurtbewoners en enkele betrokken inwoners van Driebergen-Rijsenburg deel van uitmaakten. Het gebruik door de gemeente van het composteerterrein werd na bezwaar van buurtbewoners enige jaren geleden gestaakt. Het “vrijkomen” van dit terrein speelde een belangrijke initiërende rol voor de nieuwe planontwikkeling. Zo ontstonden onder andere de volgende wensen: het terrein betrekken bij het landgoed, het landgoed deels open stellen als wandelgebied, en in het private deel enkele kleine natuurspeelplekken te creëren. Daarbij vertolkte de genoemde initiatiefgroep in haar plannen ook een specifiek belang van de eigenaar van het private deel. Dit laatste betrof zijn wens om op het landgoed te kunnen wonen. De verschillende concepten die hierbij naar voren kwamen zijn in deze rapportage als bijlage toegevoegd om inzicht te geven in de gemaakte keuzen. Keuzen die ook van belang waren voor het te verrichten ecologische onderzoek, de (ecologische) inrichting en de toetsing
- Het nagenoeg definitieve gebiedsplan kwam tot stand na het doorlopen van een door de gemeente ingesteld participatietraject rond dit project, waaraan naast buurtbewoners ook lokale en regionale “groene” organisaties deelnamen. In 2015 werden wat betreft de inrichting nog enkele wijzigingen doorgevoerd, o.a. de locatie werkschuur, die voortkwamen uit de problematiek rond het verwijderen van de verharding van het composteerterrein, en er werd een definitieve gebruiksfunctie opgesteld, na overleg tussen de gemeente Utrechtse Heuvelrug en de eigenaar van het private deel.
- Een belangrijk aspect bij deze ontwikkeling vormt de ligging van het projectgebied in Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ingerepen en ontwikkelingen zoals deze aanwezig zijn in het gebiedsplan dienen daarbij aan strikte voorwaarden te voldoen. Naast de NNN-regelgeving is in het kader van de gebiedsontwikkeling de Wet natuurbescherming hier van toepassing.
- De wet- en regelgeving rond de NNN stelt als eis aan gebiedsplannen die binnen de NNN plaatsvinden dat deze uitsluitend doorgang mogen vinden als de ontwikkelingen geen significante schade toebrengen aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN, tenzij het een groot maatschappelijk belang dient en compensatie wordt gerealiseerd. Er

gelden echter meer regels. Hiervoor is door de provincie Utrecht een toetsingsinstrumentarium ontwikkeld. De ingang die bij dit project werd gekozen is de zogeheten “plus-min benadering”. In het kort komt dit er op neer dat er geen significante aantasting van de NNN mag optreden, en als de optelsom gemaakt wordt van de afzonderlijke effecten op de NNN - plussen en minnen -, het geheel van ontwikkelingen positief moet zijn voor het Natuurnetwerk Nederland.

- De belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen in het hier gepresenteerde definitieve gebiedsplan zijn: de verandering van gebruiksfunctie van de Schaapskooi; van een recreatieve functie naar een permante woonfunctie, de plaatsing van een nieuwe werkschuur ten behoeve van het beheer van het landgoed, en de bestemmingswijziging en omvorming van een voormalig composteerterrein van bedrijfsterrein naar natuur.
- In deze rapportage is de nieuwe inrichting opgenomen voor het voormalige composteerterrein met de toekomstige bestemming natuur en daarnaast de nieuwe inrichting van delen van het landgoed die gericht zijn op het optimaliseren van natuurwaarden, waarbij een belangrijk neven doel is; het verbeteren van de functie als verbindingszone.
- De “minnen” voor de NNN in het gebiedsplan komen voornamelijk voort uit de functieverandering van het gebouw de Schaapskooi. Het te verwachten intensievere gebruik ervan als woonhuis gaat naar verwachting gepaard met enige toename van directe en indirecte versturende effecten, die samenhangen met deze gebruiksfunctie. Daarnaast is de plaatsing van een werkschuur voor het beheer deels als een “min” aan te merken. De belangrijkste “plussen” voor de NNN die uitgaan van het gebiedsplan zijn: de herinrichting van het composteerterrein - die gekoppeld is aan een bestemmingsplanwijziging - waarbij de huidige bedrijfsbestemming omgezet wordt naar een natuurbestemming, en de herinrichting en het beheer van delen van het private terrein die beide gericht zijn op optimalisatie van natuurwaarden onder meer middels natuurdoeltypen. Deze zullen zowel de lokale natuurwaarden verhogen, als ook op regionaal niveau de natuurwaarden van de NNN verhogen. Daarbij is er bewust gekozen voor een inrichting die zowel “natte” als “droge” meer open landschapszones realiseert, waarmee verbindende corridors door het verder grotendeels beboste landgoed worden creëert of worden versterkt. Hiermee ontstaat een betere “noord-zuid” verbinding tussen het aanwezige open landschap aan weerszijde van het private deel. Een gunstige ontwikkeling voor karakteristieke soorten uit deze regio die deels afhankelijk zijn van dit (half)open landschapstype. Een landschapstype dat van oudsher ook kenmerkend is voor deze streek.
- Om zicht te krijgen op zowel de aanwezige als de potentiële natuurwaarden werden diverse veldbezoeken aan het projectgebied gebracht. Terreindelen waar ingrepen van betekenis zouden gaan plaatsvinden (plangebied voor ruimtelijke ontwikkelingen) werden onderzocht op aanwezige soorten en aanwezig biotoop. De Schaapskooi en de directe omgeving werden onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen en het gebruik van de locatie door deze soortgroep. Om zicht te krijgen op de aanwezige en potentiële aanwezige soorten in het gebied werden verspreidingsgegevens van soorten opgevraagd bij de nationale databank flora en fauna (Natuurloket). Deze dienden tezamen de verrichte waarnemingen en andere verzamelde kennis van het terrein als basis voor de toetsing aan de natuurwetgeving, maar waren eveneens relevant voor de inrichting van het terrein.
- Na een beschouwing van zowel de negatieve als positieve effecten van de gebiedsontwikkeling op de NNN wordt in deze rapportage een balans opgemaakt van de

“minnen” en de “plussen” voor de NNN. De conclusie is dat de positieve effecten van de gebiedsontwikkeling op de NNN ruimschoots de negatieve effecten zullen opheffen.

- Wat betreft de Wet natuurbescherming wordt geconcludeerd dat de plannen zonder aanvraag ontheffing doorgang kunnen krijgen, mits mitigerende maatregelen worden genomen om verstoring van beschermde soorten te voorkomen of te beperken. Deze maatregelen staan op hoofdlijnen beschreven in deze rapportage. Ecologische (werk)protocollen specifiek gericht op de ingrepen zijn noodzakelijk in de operationele fasen om eventuele schade aan beschermde soorten te voorkomen.
- Verder dient er een inrichtings- en beheerplan te worden opgesteld voor het gehele plangebied, waarin ook de inrichting van het composteerterrein meer in detail wordt beschreven.

1 Inleiding

Deze Natuurtoets heeft plaatsgevonden ten behoeve van een nieuw bestemmingsplan voor een locatie in het buitengebied van Driebergen-Rijsenburg. Bij dit bestemmingsplan is ook de (her)inrichting van het landgoed “De Woerd”, een aangrenzend terrein, betrokken. Beide maken deel uit van de gebiedsontwikkeling. De gezamenlijke inrichting en het gebruik zijn ook onderdeel van toetsing in het kader van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Bij de geplande ontwikkeling dient onder andere voldaan te worden aan eisen die de natuurwet- en regelgeving aan projecten en ruimtelijke ontwikkelingen stelt. Deze eisen maken standaard onderdeel uit van Wro-procedures of haken hierbij aan, zoals de Wet natuurbescherming.

Het projectgebied waar het bestemmingsplan betrekking op heeft kent twee grondeigenaren. Het grootste deel “De Woerd” is in particulier bezit. Een kleiner aangrenzend deel is eigendom van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Ten behoeve van de beoogde ontwikkeling werden in het verleden reeds enkele onderzoeken verricht, die voor een belangrijk deel al gericht waren op de van toepassing zijnde natuurwetgeving. De voorgenomen planontwikkelingen stuitten echter om diverse redenen op bezwaren van zowel provincie als gemeente. Dit leidde tot een impasse. Gaandeweg kreeg de voorgenomen planontwikkeling daarentegen lokaal wel een bredere basis. De belangrijkste aanleiding hiervoor waren de composterings-activiteiten van de gemeente op het naastliggende perceel. Mede op aandringen van aanwonenden werd deze activiteit gestaakt en werd de bestemming voor dit - geheel verharde - terrein vacant. Daarmee raakten de belangen van bewoners van de aangrenzende wijk bij de nieuwe bestemming en inrichting betrokken en vormden enkelen gezamenlijk met de eigenaar van het private deel de kern van een initiatiefgroep. Vanuit deze initiatiefgroep “Werkgroep de Woerd” werden nieuwe bestemmings- en gebruiksmogelijkheden naar voren gebracht. De voorgenomen ontwikkelingen mondden uit in een principeverzoek. Hierbij werd de gezamenlijke inrichting en het mogelijke gebruik van de beide aangrenzende terreindelen als uitgangspunt genomen. Maar, dit leidde nog niet tot een ontwikkeling die voldeed aan de eisen van de natuurwetgeving zoals deze werd getoetst door betrokken overheidsinstanties (gemeente en provincie).

Voorjaar 2013 werd in opdracht van de eigenaar van het private deel, en met instemming van de initiatiefgroep, de ontwikkeling en de stand van zaken opnieuw onder de loep genomen, waarbij AFO de ecologische aspecten die hierbij naar voren kwamen onderzocht. Dit vond plaats in nauwe samenwerking met de heer Rien van den Berg, die voor de initiatiefgroep optrad als projectcoördinator. De heer Joost de Jongh trad op als zaakwaarnemer en projectcoördinator voor de heer Eegh van Arkel, de eigenaar van het private deel. De gemeente Utrechtse Heuvelrug participeerde op meerdere fronten in het project o.a. als overlegpartner, adviseur en als organisator en initiatiefnemer van bijeenkomsten met buurtbewoners en belangengroeperingen* waarbij mevr. Inge Eising als projectcoördinator fungeerde.

In eerste instantie was de betrokkenheid van AFO toegespitst op het wegnemen van de hiaten in het reeds eerder verrichte ecologische onderzoek. Na een eerste beschouwing van het project en enkele veldbezoeken werd in een vroeg stadium wat betreft de tot dan toe beoogde inrichting en gebruik een pas op de plaats geadviseerd. Vervolgens werd al eerste de waarde en potentie van het gebied verder onderzocht. Naast de ecologische waarden betrof dit ook de cultuurhistorische waarden, waarbij het aanwezige gebouw de Schaapskooi een centrale positie innam (Bureau SB4, 2013). De ecologische verdieping richtte zich naast het vaststellen van de lokale natuurwaarden van het projectgebied, ook sterk op de waarde van dit gebied voor de omgeving, en daarmee op de ecologische relatie tussen de omgeving en het projectgebied.

* *Werkgroep Natuurlijk Zeist; Stichting Milieuzorg Zeist e.o.; Vogelwacht afd. Driebergen-Doorn; Federatie Groene Heuvelrug*

Doel van een Natuurtoets is allereerst een waardering te verkrijgen van de aanwezige natuurwaarden van zowel flora en fauna als aanwezige biotopen. Met deze kennis kan vervolgens van een nieuwe ontwikkeling of ingreep een beoordeling worden opgesteld over te verwachten invloed op deze natuurwaarden. Bij een toetsing aan de natuurwet- en regelgeving is de aard en omvang van de voorgenomen plannen bepalend voor zowel de inhoud als de omvang en intensiteit van de toetsing. Daarnaast speelde in dit geval het – groeiend - aantal belanghebbenden een rol bij vorm en inhoud van deze rapportage.

In de voorliggende rapportage Natuurtoets is formeel uitsluitend de definitieve planvorming relevant voor de toetsing. In een eerdere versie van deze rapportage werden de verschillende tussenstadia in de planontwikkeling beschreven om daarmee een beter inzicht te geven in de keuzen die bij het doorlopen van het voornoemde overleg- en besluitvormingstraject werden gemaakt. Keuzen die uiteindelijk leidde tot de definitieve inrichting en gebruik, inclusief de hiermee samenhangende ecologische toetsing. Voor sommigen, met name voor niet direct bij het overleg en de planontwikkeling betrokkenen, leidde dit echter tot enige verwarring. Om toch recht te blijven doen aan alle participanten van het planvormingsproces en het verloop daarvan, zijn de voorstadia niet geheel geschrapt, maar zijn deze nu als bijlage opgenomen.

Bij ontwikkelingen die binnen het NNN plaatsvinden, zoals in het onderhavige geval, is een belangrijke eis dat bij het ten uitvoer brengen van een project het zeer aannemelijk is dat Natuurnetwerk Nederland er wat natuurwaarden betreft op vooruit dient te gaan. Met name dit aspect is dan ook een belangrijke richtlijn geweest bij de voorgenomen ontwikkeling. Adviezen over de inrichting binnen de planontwikkeling waren daarmee niet geheel vrijblijvend en bepaalden voor een belangrijk deel de kaders van planontwikkeling.

2 Aanpak & Leeswijzer

Zoals reeds aangegeven in het voorwoord en de inleiding heeft de in deze rapportage beschreven en getoetste gebiedsontwikkeling meerdere stadia doorlopen en zagen meerdere varianten het licht. In deze definitieve versie van de natuurtoets is er voor gekozen alleen de definitieve inrichting en bestemming op te nemen. De belangrijkste fasen van eerdere concepten zijn, beknopt beschreven, opgenomen als bijlage inclusief enkele daarmee samenhangende toetsingsmomenten. Dit geeft chronologisch het procesverloop weer, en zorgt bovenal voor een meer inzicht in de afwegingen en keuzen die uiteindelijk geleid hebben tot het definitieve voorstel voor inrichting en gebruiksfuncties van het projectgebied zoals in deze rapportage getoetst zal worden.

De indeling van de rapportage is als volgt:

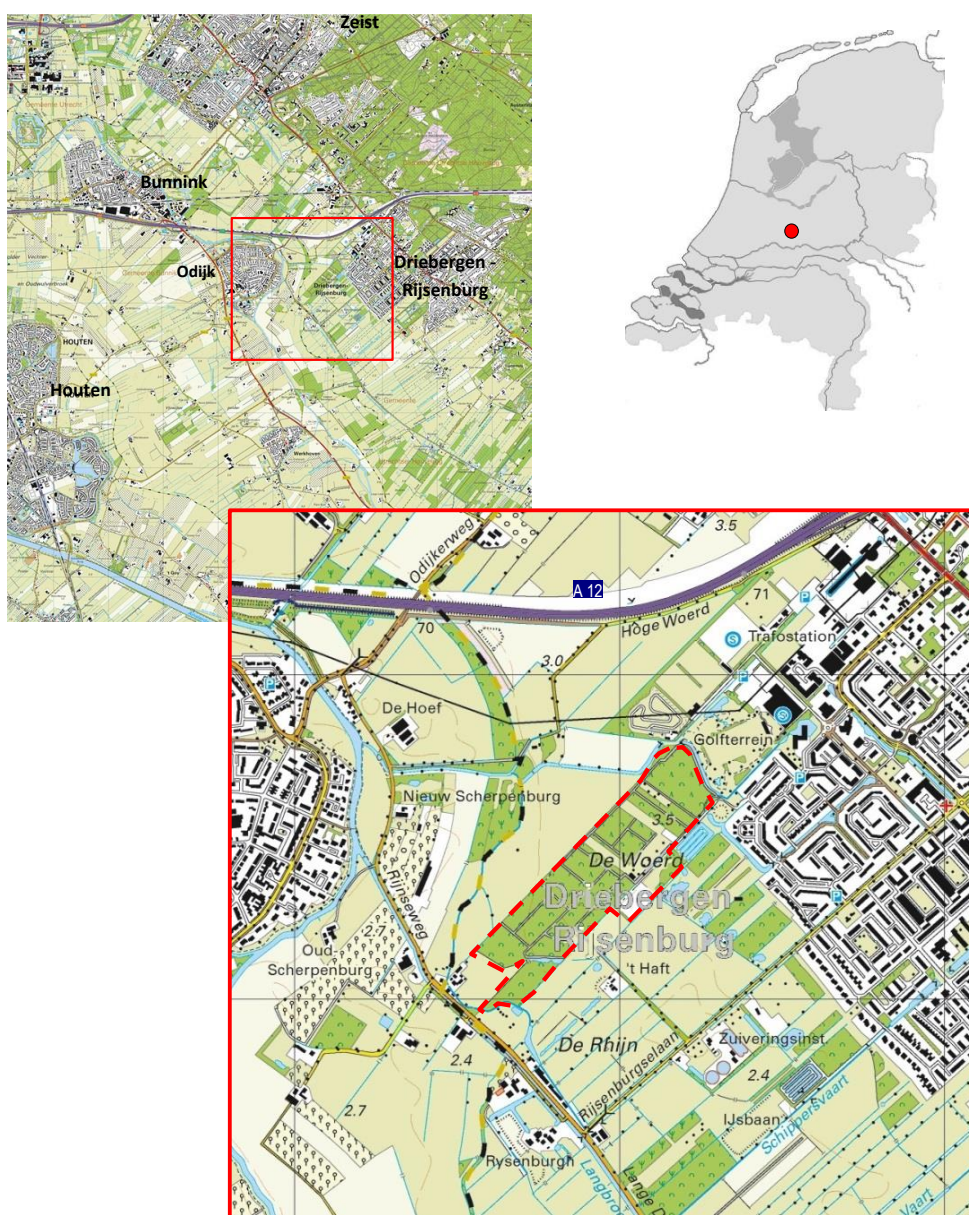
Paragraaf:

3. Een globale beschrijving van het projectgebied en de ligging
- 4-5. Het toetsingskader natuurwetgeving wordt bepaald voor de geplande ontwikkelingen
6. De aanwezige en te verwachten natuurwaarden worden in kaart gebracht
- 7.. De ecologische relatie die bestaat tussen het landgoed de Woerd en de omgeving wordt beschouwd
8. De voorgenomen ontwikkeling en daarmee (potentieel) negatieve veranderingen voor natuurwaarden worden beschreven
9. De voorgenomen mogelijkheden voor het verhogen van natuurwaarden worden beschreven.
10. Beschrijving en toetsing aan de van toepassing zijnde natuurwet- en regelgeving
11. Benodigde vervolgstappen worden beschreven

Bijlagen. In de bijlagen is foto- en kaartmateriaal opgenomen, en wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling die dit project en daarmee de inrichting heeft doorgemaakt.

3 Projectgebied: ligging en globale beschrijving

De planlocatie bevindt zich aan de westzijde van de Utrechtse Heuvelrug, ten westen van Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug) gelegen in de provincie Utrecht. Aan de oostzijde grenst het projectgebied dicht aan een vrij recent ontwikkelde buitenwijk van Driebergen-Rijsenburg. Grotendeels zijn deze van elkaar gescheiden door een tussenliggende golfbaan en een groene zonering, waar ook een helofytenfilter (onderdeel van een overstort) deel van uitmaakt. Het deel van het projectgebied “de Woerd” dat privé-eigendom is, is tevens het grootste deel van het projectgebied. Het is vrijwel geheel bebost. Op dit terrein bevindt zich een deels stenen deels houten historisch gebouw: “de oude Schaapskooi”. Een gebouw dat momenteel een recreatieve functie heeft. Daarnaast doet het gebouw dienst als opslaglocatie voor materieel en materiaal dat gebruikt wordt voor het

Figuur 1. Ligging van de planlocatie. De rode gestreepte lijn geeft de begrenzing aan). Bewerkte topografische kaart © 2013 Topografische Dienst Emmen (grid: kilometerhokken).

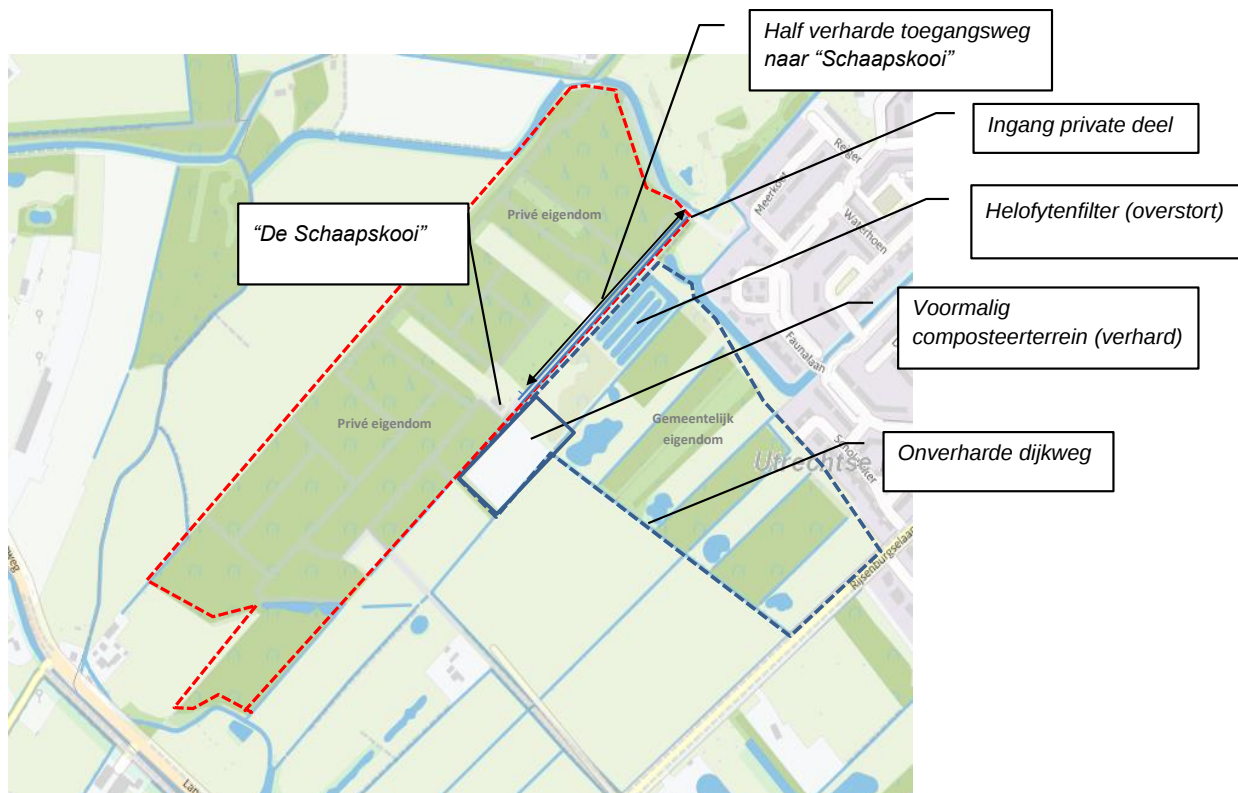
beheer van het landgoed. Een aan het landgoed grenzend terrein, dat tevens een belangrijk onderdeel vormt binnen het nieuwe bestemmingsplan, is in eigendom van de gemeente. Dit terrein deed tot voor kort dienst als composteerterrein en werd daartoe vrijwel geheel verhard (asfalt en betonplaten op 50 cm puin). Na deze periode heeft het terrein een aantal jaren braak gelegen.

Het aangrenzende landschap aan zowel de noordzijde als aan de zuidzijde van het projectgebied heeft een open karakter, en bestaat voornamelijk uit grasland. Van de nabijgelegen percelen hebben velen primair of secundair een natuurbestemming. Ze worden extensief beweide, en/of zijn in beheer als schraal hooiland. Dit open landschap, dat zich op grotere schaal verder naar het zuiden voortzet onderlangs de beboste Utrechtse Heuvelrug, wordt her en der onderbroken door kleine percelen met bosschages en enkele grotere aaneengesloten delen bebost terrein (zie fig. 2).

Ten westen van het projectgebied ligt de Langbroeker Wetering, en de aan deze vaart parallel lopende Rijnseweg. Deze weg heeft via de Rijsenburgse laan een verbinding met de plaats Driebergen-Rijsenburg. Ten noorden van het projectgebied, op circa 500 meter afstand, loopt een belangrijke verkeersader; de A12. Aan de zuidoostzijde ligt aangrenzend een groenzone tussen de nabijgelegen woonwijk en het open landelijke gebied. Deze groenzone is eveneens in eigendom van de gemeente.

Op de volgende pagina wordt in figuur 3 het projectgebied nogmaals weergegeven met vermelding van enkele aanduidingen van locaties die in deze rapportage een belangrijke rol spelen. Het betreft de ligging van:

- Het gebouw “de Schaapskooi”
- De bestaande toegangsweg naar de Schaapskooi
- Het voormalige composteerterrein
- De bestaande onverharde dijkweg
- De begrenzing van het private deel
- De begrenzing van de groenzone in eigendom van de gemeente

Figuur 2. De bestaande situatie van het projectgebied en directe omgeving, met aanduidingen van enkele voor deze rapportage relevante locaties. Het huidige private deel is rood omkaderd. Het terrein in bezit van de gemeente - inclusief een voormalig composteerterrein - is begrensd met een onderbroken zwarte lijn. Bewerkt kaartmateriaal provincie Utrecht.

4 Wettelijk kader

De Nederlandse wetgeving vereist dat bij voorgenomen plannen of projecten ingrijpende schade aan beschermde planten of dieren wordt voorkomen. Alleen als hierbij aan bepaalde voorwaarden kan worden voldaan zijn uitzonderingen op deze regel mogelijk. Daartoe is bijvoorbeeld een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijke omgeving. Voordat eventueel een aanvraag voor ontheffing kan worden ingediend zijn een aantal stappen noodzakelijk:

1. Inventarisatie van de aanwezige natuurwaarden.
2. Waardering van de aanwezige natuurwaarden.
3. Inschatting en beoordeling van ecologische effecten van voorgenomen ingrepen.
4. Indien er schade wordt veroorzaakt, aanpassing van de voorgenomen ingrepen: bedenken van alternatieven die aantasting van natuurwaarden voorkomen.

Naast bescherming van soorten en hun leefmilieu, zijn in Nederland waardevolle natuurgebieden aangewezen die bescherming kennen in de Habitat- en Vogelrichtlijn en waarvoor de wet- en regelgeving eveneens is opgenomen in de Wet natuurbescherming. Ruimtelijke ingrepen in deze gebieden worden vrijwel niet toegestaan, maar ook projecten in de nabijheid van deze gebieden dienen rekening te houden met deze wetgeving. Voornoemde wetgeving is er namelijk ook op gericht deze gebieden te behoeden voor activiteiten en ingrepen in aangrenzend en nabijgelegen terrein die effect hebben op deze gebieden (de “externe werking”). Ook gebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) kennen een gebiedsbescherming. Op provinciaal en landelijk niveau is het doel van NNN een zoveel mogelijk aaneengesloten netwerk van beschermde natuurgebieden te creëren, en daarmee aaneengesloten leefgebied voor soorten. Hoe beter aaneengesloten hun leefgebied is, hoe groter de kans dat duurzaam voortbestaan van soorten is gewaarborgd.

Overheidsorganisaties en instellingen worden eveneens geacht rekening te houden met zogenoemde Rode-Lijst soorten en doelsoorten. Het betreft flora en fauna die soms geen bescherming kennen in de Wet natuurbescherming, maar wel behoren tot soorten die als kwetsbaar of bedreigd worden beoordeeld.

Natuurwet- en regelgeving kent strikt verboden handelingen ten aanzien van bepaalde soorten. Naast deze specifiek omschreven verbodsbepalingen kent deze wetgeving de zogenaamde zorgplicht. Daarmee wordt in meer algemene bewoording aangegeven, dat een ieder er bewust naar dient te streven schadelijke gevolgen voor flora en fauna zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Met ingang van 2017 zijn natuurwetgevingen als Natuurbeschermingswet '98, de Flora- en faunawet en de Boswet opgegaan in de (nieuwe) Wet natuurbescherming. Aanvragen ontheffing en vergunningverlening in het kader van deze wetgeving is ondergebracht bij de provincies.

5 Toetsingskader

5.1 Gebiedsbescherming

- Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen EHS

Zoals uit figuur 3 duidelijk wordt ligt het projectgebied in zijn geheel binnen het NNN.

Figuur 3. Ligging van het projectgebied - rood omkaderd – in relatie tot de Ecologische Hoofstructuur (groen). Kaart: Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013- 2018. Bron: website provincie Utrecht.

* Habitat- en Vogelrichtlijn; Natura2000-gebieden

De meest nabijgelegen natuurterreinen die definitief als Natura2000-gebied zijn aangewezen, of waarvan definitieve aanwijzing nog in procedure is, liggen op grote afstand van het projectgebied (> 10 kilometer). Het betreft “Kolland & Overlangbroek”, “Oostelijke Vechtplassen” en “Uiterwaarden Lek”. Gelet op de aard van de voorgenomen ontwikkeling en de afstand tot deze gebieden kunnen negatieve effecten op deze gebieden op de voorhand worden uitgesloten.

5.2 Soortbescherming: Wet natuurbescherming

Bescherming van soorten opgenomen in deze wetgeving is algemeen geldend ongeacht de locatie van een project.

5.3 Conclusie toetsingskader

Geconcludeerd kan worden dat het toetsingskader bestaat uit toetsing van de planontwikkeling aan de regelgeving met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland en de Wet natuurbescherming.

6 Aanwezige of te verwachten natuurwaarden

6.1 Inleiding

Algemeen

In deze paragraaf wordt de informatie gepresenteerd die de basis vormt om de effecten van de planontwikkelingen op natuurwaarden aan te kunnen beoordelen, waarmee uiteindelijk de projectplannen getoetst kunnen worden aan de natuurwet- en regelgeving.

De aanwezigheid van relevante soorten en aanwezige biotopen werd vastgesteld door zowel het verrichten van veldonderzoek als het verzamelen van literatuur en verspreidingsgegevens. Het onderzoek vond plaats over een periode van twee jaar. Deze lange tijdsperiode was name het gevolg van tussentijdse wijzigingen van de projectplannen en projectomstandigheden, waardoor uitbreiding van het onderzoek of het verleggen van accenten noodzakelijk werd. Om de overzichtelijkheid te behouden worden in deze paragraaf de resultaten van deze onderzoeken gezamenlijk gepresenteerd. In de volgende paragrafen zal beoordeling en toetsing van de belangrijkste opeenvolgende concept-inrichtingsplannen wel chronologisch worden besproken.

Als eerste volgt een algemene beschrijving van het projectgebied, waarbij ook ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling worden toegelicht. Als tweede worden waarnemingen van minder algemene of beschermde soorten, op of in de directe omgeving van het projectgebied, per soortgroep beschreven. Ook de kans op het voorkomen van deze soorten, of het mogelijke voorkomen, binnen het projectgebied wordt beschouwd.

Aanpak onderzoek en beschrijving resultaten

Er werden diverse veldbezoeken gebracht aan het gebied (zie tabel 1). Doel van deze veldbezoeken was het feitelijke plangebied en de ruimere omgeving te inventariseren op de aanwezige biotopen en het voorkomen, of mogelijk voorkomen, van beschermde soorten te kunnen vaststellen. Het onderzoek was daarbij afgestemd op de potentiële effecten die de planontwikkeling te weeg konden brengen. Maatgevend hierbij was de constatering dat fysieke ingrepen in het leefgebied van beschermde soorten waarvan verwacht kon worden dat deze directe schade van enige betekenis zouden kunnen veroorzaken, nauwelijks zouden plaatsvinden. Daar waar wel fysieke ingrepen plaats zouden vinden - het voormalige composteerterrein en de Schaapskooi - werd het mogelijke voorkomen van beschermde soorten wel onderzocht met behulp van specifiek veldonderzoek.

Voor indirect negatieve effecten van de ontwikkelingen werd het voor de meeste soorten, gelet op de aard en omvang van de te verwachten ingrepen, voldoende geacht deze te beoordelen op basis van het soortenspectrum dat te verwachten was, afgemeten aan het geïnventariseerde biotoop, kennis van te verwachten soorten, verzamelde verspreidingsgegevens en waarnemingen verricht bij de veldbezoeken. Bij de beoordeling van het aanwezige soortenspectrum werd ook rekening gehouden met mogelijke nog te verwachten vestiging van soorten, waarvoor het aanwezige biotoop potentieel geschikt zou kunnen zijn. Specifiek onderzoek is verricht naar de aanwezigheid van vleermuizen, jaarrond beschermde nesten van vogels, en naar het mogelijke voorkomen van beschermde soorten op een deel van de planlocatie waar fysieke ingrepen of belangrijke functie veranderingen zouden plaatsvinden. Aanvullende informatie over het voorkomen van soorten werd ook verkregen van enkele personen die een goede kennis hebben van de lokale natuurwaarden o.a. de voormalig medebeheerder dhr. R. Veldhuizen (†). Voor de toetsing zijn waarnemingsgegevens opgevraagd van soorten die een speciale beschermingsstatus hebben in de Flora- en faunawetgeving, of voorkomen op de zogeheten Rode Lijst. Niet alleen van belang voor de toetsing aan de Flora- en faunawetgeving, maar eveneens voor de toetsing in het kader van de NNN, en eveneens voor de later in deze rapportage beschreven mogelijkheden tot optimalisatie van natuurwaarden. Deze gegevens zijn afkomstig van het Natuurloket (gegevens NDFF).

Per soortgroep zullen de verkregen gegevens worden getoond op kaart. De relevantie van de verschillende soortgroepen, in het kader van de beoordeling van de effecten van dit project, verschilt sterk. Als voorbeeld kan genoemd worden de waarnemingen van de in deze regio aanwezige flora. De fysiek noodzakelijke ingrepen binnen het plangebied voltrekken zich op grotendeels geheel verhard terrein, waar zeker in het kader van de Flora- en faunawetgeving slechts geringe effecten van betekenis op natuurwaarden te verwachten zijn. De relevantie voor de uiteindelijk toetsing van de hier opgenomen soortwaarnemingen moet dus altijd afgemeten worden aan de mogelijke effecten van de planontwikkeling op deze soorten. Zo zijn ook de opgenomen waarnemingen van de soortgroep “vissen” hier niet relevant als onderwerp voor toetsing van potentiële negatieve effecten. Maar de waarnemingen van deze soortgroep zijn hier desalniettemin opgenomen omdat ze de aandacht vestigen op een anders wellicht onderbelicht deel van de aanwezige biotopen in deze regio, namelijk de van oudsher aanwezige naar de lagere delen afwaterende beken, die uitmonden in de Kromme Rijn. Aan de zuidwestzijde stroomt daadwerkelijk ook een beek langs het projectgebied.

De waarnemingen van de opgenomen soortgroepen tezamen geven een goed beeld van de lokale natuurwaarden en geven daarmee eveneens een goed vertrekpunt voor ideeën over de inrichting en uitwerking van het toekomstige beheer van het gebied. Niet alle soortgroepen worden besproken. Van paddenstoelen, mossen en korstmossen zijn waarnemingen bekend van Rode Lijstsoorten, maar de kilometerhokken zijn niet of zeer matig op deze soortgroepen onderzocht. In het kader van de projectontwikkeling zijn deze soortengroepen niet relevant voor de natuurwet- en regelgeving door het ontbreken van fysieke ingrepen in potentieel geschikt habitat.

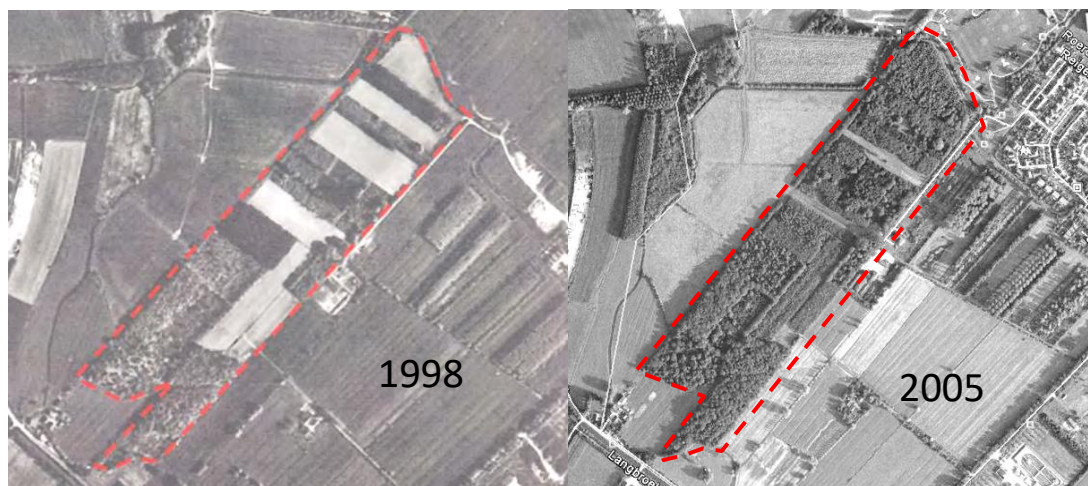
Tabel 1 Data veldbezoeken

Datum	Tijd	Doel	Weersomstandigheden
22 mei 2013	14:00 - 17:00	Inventarisatie Woerd specifiek schaapskooi e.o. tevens inspectie binnenruimten (vleermuizen)	Half tot zw. bewolkt geen neerslag ca. 13 ° C.
26 juni 2013	12:00 - 15:00	Inventarisatie composteerterrein, dijkweg, schaapskooi e.o.	Half bewolkt geen neerslag wind zwak ca. 18° C.
3-4 juli 2013	22:00 – 00:00 + nacht registratie	Vleermuisbezoek Schaapskooi en omgeving (composteerterrein) plus auto-registratie aldaar (vl.muis)	Zwak/zwaar bewolkt wind zwak ca. 15°C.
5 juli 2013	15:00 - 17:00	Alg. inventarisatie Woerd zuidwest deel	Half bewolkt wind zwak 23°C.
9 juli 2013	15:00 - 17:00	Alg. inventarisatie noordoostelijk deel	Onbewolkt wind zwak 19°C.
10 juli 2013	17:00 - 18:00 + nachtregistratie	Bezoek mogelijke locaties toekomstig speelbos plus vleermuis auto-registratie aldaar	Half tot zwaar bewolkt wind zwak geen neerslag 19-12°C.
11 juli 2013	15:00 - 17:00	Alg. inventarisatie zuidoostelijk deel	Zwaar bewolkt wind zwak geen neerslag 17°C.
12 juli 2103	04:30 - 6:30	Vleermuis ochtendbezoek	Half tot zw. bewolkt wind zwak 10°C.
7 sep. 2013	23:30 - 01:30	Vleermuis avond/nacht	Half tot zwaar bewolkt, wind zwak, geen neerslag 11°C.
16 apr 2014	13:30 – 18:00	Alg. inventarisatie noordelijk deel & composteerterrein e.o.	Onbewolkt, wind zwak, 14°C..
26 juni 2014	22:00 - 0:30	Vleermuis avondbezoek specifiek Schaapskooi e.o.	Half tot zwaar bewolkt geen neerslag wind zwak 16°C.
27 aug. 2014	23:00 - 01:00	Vleermuisbezoek specifiek Schaapskooi e.o.	Licht bewolkt wind zwak geen neerslag 16°C.
29 aug. 2014	13:00 – 15:30	Alg. inventarisatie zuidelijk deel	Half bewolkt wind matig 18°C
4 sep. 2014	10:00-12:00	Veldbezoek inrichting & beheer	Onbewolkt wind zwak, 22°C
29 okt. 2015	14:45 - 17:15	Veldbezoek Das & inrichting en beheer	Half/zwaar bewolkt wind zwak, 14°C
16 mrt 2016	16:00 – 18:00	Veldbezoek composteerterrein (i.k.v. ecologische protocol)	
1 juni 2016 16 febr 2017 14 mrt. 2017 11 jul. 2017		Veldbezoeken i.k.v. inrichtings- en beheerplan (composteerterrein & landgoed)	

6.2 Algemene beschrijving De Woerd & omgeving

Het projectgebied ligt in het overgangsgebied van de stuwwal (Utrechtse Heuvelrug) naar het lager gelegen voormalig stroomgebied van de rivier de Kromme Rijn. Het projectgebied ligt zodoende wat geomorfologie betreft in een “gradiëntzone”. De bodem bestaat weliswaar grotendeels uit meer of minder lemige zand (eerd)gronden - in het verleden bewerkt ten behoeve van akkerbouw – maar in het meest westelijke deel zijn als resultaat van oude rivierafzetting ook enkele kleiige delen aanwezig (poldervaaggrond). Als gevolg van de ligging van het gebied in deze zone vindt er afstroom van grondwater plaats afkomstig van de hoger gelegen delen van stuwwal. Een voor natuurwaarden veelal zeer waardevol fenomeen, dat door de aanvoer van voedselarm, licht tot matig kalkrijk water, gunstige omstandigheden creëert voor in Nederland bijzondere flora- en faunasoorten indien dit grondwater de zone in de bovenste laag beïnvloedt. Door o.a. drinkwateronttrekking op de hogere delen en verstedelijking is deze afstroom van grondwater tegenwoordig beperkt. Daarmee zijn locaties waar aan de randen van de stuwwal grondwater aan, of dichtbij het niveau van het maaiveld komt (kwel), sterk in aantal afgenomen.

In het overgangsgebied van de stuwwal naar het rivierdal was het gebruik of benutting van het land door de bewoners van oudsher sterk afhankelijk de waterhuishouding en de lokale bodemsamenstelling. Vanaf de Middeleeuwen nam de ontginning toe. Veeteelt en akkerbouw - waaronder het houden van schapen (bemesting en migratie naar heidevelden) - ontstond op de hiervoor meest geschikte delen. Gaandeweg werden ook de lagere moerassige delen ontgonnen (aanleg Langbroeker Wetering), de natte broekbossen werden gekapt, en deze delen werden vervolgens geschikt gemaakt voor landbouw. Door de verschillen in samenstelling van bodem en de waterhuishouding, afhankelijk van de afstand tot de stuwwal, was het landgebruik in deze regio lange tijd navenant divers. Voor 1815 wordt het grondgebruik in Driebergen en Rijsenburg als volgt omschreven: *bouwland 450 morgen (1 morgen - 0.85 ha), vast weiland 25, hooiland 25, bossen 500, heidevelden 1700 en veengronden 1700* (van 't Hof, Kooiman, 1991). Er werden in het verleden niet alleen bomen gekapt, er was ook aanplant van bomen. Dit vond plaats op landgoederen en buitenplaatsen die na 1850 sterk in aantal toenamen in deze streek. Eén van deze buitenplaatsen was De Woerd, een gebied dat met name voor de jacht werd gebruikt.

Figuur 4. Luchtfoto's van 1998 en 2005 van hetzelfde gebied, het private deel “de Woerd” is rood omkaderd. De toename van het areaal bos is duidelijk zichtbaar, evenals de verstedelijking aan de noordoostzijde.

Het areaal bos is in het private deel zeker de laatste decennia sterk toegenomen. Het gebied bestaat momenteel vrijwel geheel uit bos, afgezien van twee smalle open stroken. De toename is goed te zien als luchtfoto's uit 1998 en 2005 worden vergeleken (zie fig. 4).

De direct aangrenzende omgeving van het bosgebied de Woerd bestaat daarentegen voor een groot deel uit open gras- of weideland. Tussen de stuwwal en het stroomgebied van de Oude Rijn zet zich een soortgelijk landschap voort in zuidoostelijke richting tot aan de omgeving van Amerongen: grotendeels open gras(weide)land met her en der enkele percelen bos.

Nog niet genoemd is de griendcultuur die in 1880 zijn intrede deed in deze zone. En hoewel deze na 1945 als gevolg van de vermindering van de vraag naar wilgentenen al weer sterk afnam, zijn grienden op enkele plaatsen behouden als landschappelijk waardevol element met hoge natuurwaarden.

Momenteel is ten zuidoosten van het private deel en op de gemeentelijke gronden een helofytenfilter aanwezig. Vrij recent zijn enkele poelen gegraven in de groenzone tussen het openland en de buitenwijk van Drieberg-Rijsenburg. Poelen met verschillende diepten en oppervlakten. Tussenliggend zijn hier afwisselend stroken van grasland en smalle stroken bos/struweel aanwezig. Deze laatste bestaan voornamelijk uit wilg, els en hoog opgaande populier.

6.3 Soorten: waarnemingskaarten & veldonderzoek

6.3.1 Toelichting waarnemingskaarten

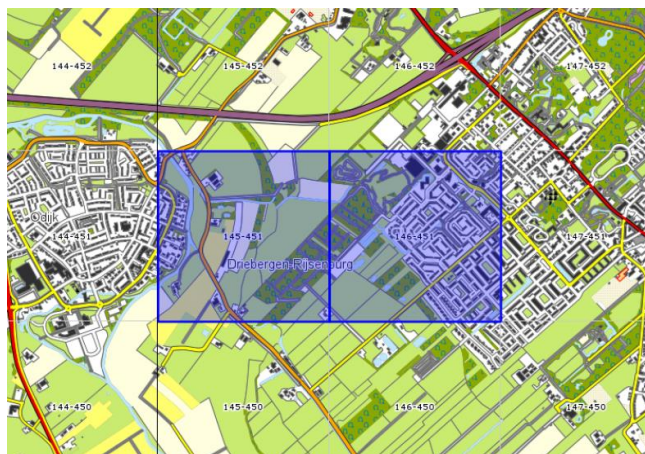
Van twee zogeheten kilometerhokken (zie fig. 5) zijn waarnemingen van flora en fauna opgevraagd uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF). En wel van soorten die een speciale bescherming hebben in de Flora- en faunawet, en/of soorten die vermeld staan op de Rode Lijst. De waarnemingen zijn vervolgens verwerkt met een QGIS-applicatie tot de hier getoonde waarnemingskaarten. Het projectgebied ligt, met uitzondering van een klein puntje aan de zuidwestzijde, vrijwel geheel binnen deze twee kilometerhokken. Het feitelijke plangebied opgenomen in het bestemmingsplan ligt er geheel binnen. In totaal betreft het circa 5500 waarnemingen. Zoals op de kaarten zichtbaar zal worden liggen niet alle waarnemingslocaties binnen deze twee kilometerhokken. De reden hiervoor is de wijze waarop de waarnemingen zijn verkregen, of beter, hoe deze wat locatieaanduiding betreft zijn opgenomen in de database en vervolgens weer uit deze database zijn geselecteerd. Zo is bij sommige inventarisaties een vrij grote eenheid gebruikt waarmee de waarnemingen in het veld werden opgetekend, zogeheten waarnemingshokken. Deze zijn per soortgroep sterk wisselend van grootte. Als een klein deel van een hok binnen één van de twee geselecteerde kilometerhokken valt, dan kan de waarneming in theorie overal gedaan zijn binnen het kilometerhok maar ook daar ver buiten het geselecteerde kilometerhok. Waarbij de afstand van de daadwerkelijke waarneming tot het geselecteerde hok weer afhankelijk is van de grootte van de waarnemingseenheid. Soms zijn deze waarnemingshokken echter zo groot, tot wel vijf bij vijf kilometer, dat deze waarnemingen hier meestal niet zijn opgenomen. Mede als gevolg van de aanwezige diversiteit in biotoop in deze regio, is vermelding van een soort in dit kader dan niet meer zinvol. Waarnemingen van soorten uitsluitend vermeld in tabel 1 van de Flora- faunawet, zijn - met enkele uitzonderingen - eveneens niet opgenomen. Deze soorten met een lage beschermingsstatus zijn redelijk algemeen wat betreft het voorkomen in ons land, en zijn dan ook grotendeels vrijgesteld van verbodsbepalingen. In ieder geval zijn ze vrijgesteld van een aanvraag ontheffing bij een ruimtelijke ingreep, ook als schade aan deze soorten wordt toegebracht.

Relevant geachte waarnemingen die gekarteerd zijn met gebruikmaking van grote inventarisatie-eenheden (hokken groter dan 500 bij 500 meter) staan, als deze zijn opgenomen, in de kaart weergegeven met de aanduiding "hok".

De symbolen op de kaart die de waarnemingslocatie aanduiden hebben meestal betrekking op een waarnemingshok. Gedetailleerde (punt)waarnemingslocaties staan op de kaarten aangeduid als "punt". Maar ook bij deze waarnemingen dient, al naar gelang de gebruikte inventarisatiemethode, rekening te worden gehouden met enige onzekerheid van de waarnemingslocatie. Het voert te ver om op al deze beperkingen gedetailleerd in te gaan, die afhankelijk van de gebruikte inventarisatiemethode per soortgroep bovendien kunnen

verschillen. Voor het doel waar de waarnemingen hier gebruikt worden is deze locatie-onzekerheid namelijk van weinig belang.

De periode waarop de waarnemingen betrekking hebben varieert per soortgroep van 1970 tot heden. Van een aantal soortgroepen zijn vóór 1990 alleen grootschalig geregistreerde waarnemingen bekend, en deze zijn voor veel soortgroepen zoals eerder genoemd dan meestal niet zinvol in dit kader. Voor de meeste hier opgenomen soortgroepen is 1990 de “startdatum”.

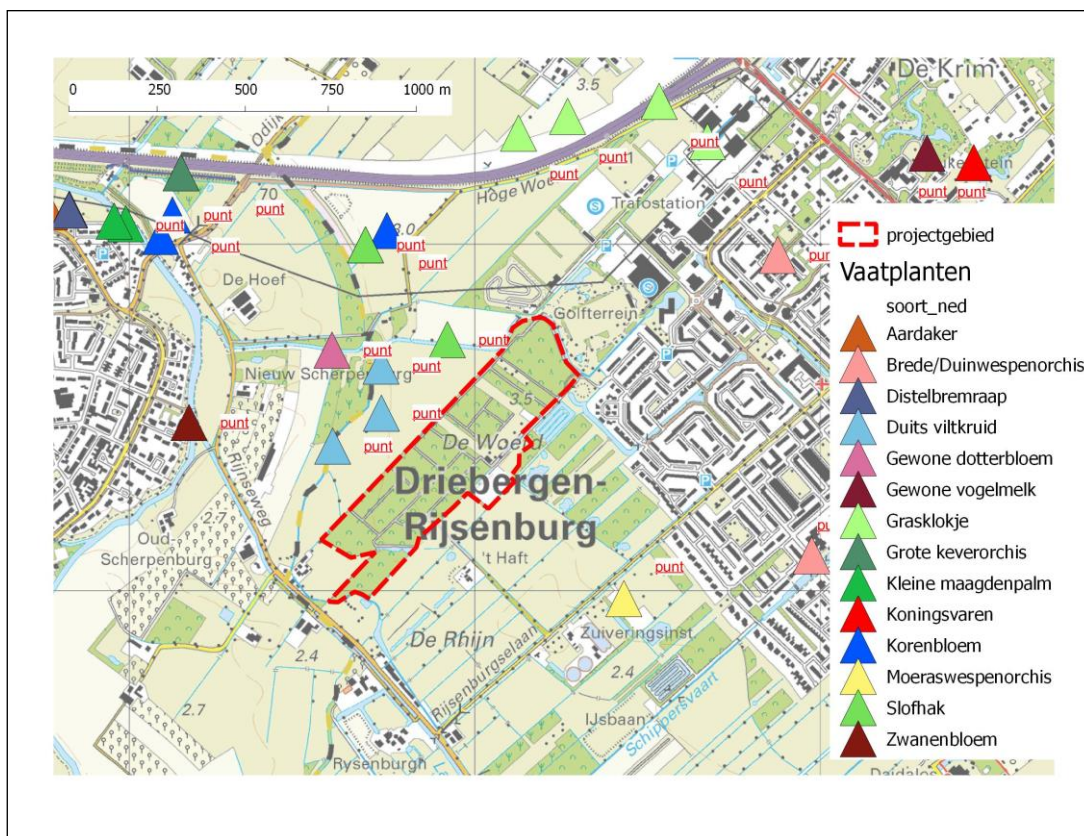

Figuur 5. De twee kilometerhokken waar de soortwaarnemingen betrekking op hebben.

Wat interpretatie van de waarnemingskaarten betreft, voorafgaand nog enkele opmerkingen. Per soortgroep wordt door het Natuurloket een kwalificatie gegeven aan de waarnemingen binnen een opgevraagd kilometerhok. De criteria hiervoor zijn eveneens weer per soortgroep verschillend. Voor de twee kilometerhokken die hier gepresenteerd worden varieert de mate waarin het gebied onderzocht is van matig tot slecht. Een uitzondering vormt de soortgroep “dagvlinders” in het meest westelijke kilometerhok en die van dagvlinders in het oostelijke kilometerhok. Deze hebben als enige de kwalificatie “goed”. Helaas is de waarnemingseenheid van deze laatste soortgroep een vijf bij vijf kilometerhok.

De waarnemingskaarten geven de waargenomen soorten aan. Dit moet, zeker in dit geval, dus niet verward worden met de daadwerkelijke verspreiding of aanwezigheid van soorten binnen de getoonde kilometerhokken. Het komt slechts zelden voor dat een gebied systematisch zo goed onderzocht is dat “niet waargenomen” ook staat voor “niet aanwezig”. Ondanks al deze kanttekeningen geven de kaarten informatie over soorten die er wél zijn waargenomen en leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan het beeld van de totale natuurwaarden en de potentie van het gebied.

6.3.2 Flora & vegetatie

Figuur 6 Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Waarnemingen vaatplanten

In dit geval zijn op kaart (fig. 6) tevens zogeheten tabel 1 soorten Flora- en faunawet (inmiddels Wet natuurbescherming) opgenomen, naast de Rode Lijstsoorten. De twee enige tabel 2-soorten betreffen de Grote keverorchis en de Moeraswespenorchis. De Brede wespenorchis is van de getoonde plantensoorten de enige soort die ook bij veldbezoek binnen het daadwerkelijke plangebied werd aangetroffen. Op een droog, zandig en klein onverhard deel van het voormalige composteerterrein. De Moeraswespenorchis en de Dotterbloem zijn soorten die op open extensief beheert kalkhoudend vochtig tot nat grasland voorkomen, in tegenstelling tot de Grote keverorchis een soort van bos en bosranden. Omstandigheden zoals deze zich voordoen ten zuiden van het beboste deel. Slofhak, Grasklokje en Aardaker zijn soorten waarvoor lokaal het open grasland rond het beboste deel geschikt kan zijn. Van het Duits viltkruid zijn meerdere waarnemingen gedaan in het open grotendeels droge gebied direct ten noordwesten van het projectgebied.

A. Plangebied Composteerterrein

Het deel van het projectgebied dat als composteerterrein dienst heeft gedaan is vrijwel geheel verhard. Het grootste deel is volledig geasfalteerd en op sommige delen liggen betonplaten. Door een fysieke ingreep zijn negatieve invloeden op genoemde soorten, met uitzondering van de Brede wespenorchis, vrijwel afwezig. Aan de randen en op delen waar scheuren aanwezig zijn of platen niet geheel aansluiten is nog wel vegetatie aanwezig. Met name op het meest oostelijke deel van het terrein heeft zich deels nog een aaneengesloten vegetatie gevormd. Aangetroffen werden veelal ruderaal soorten en soorten die hun aanwezigheid te danken hebben aan stagnatie van water dat op bepaalde delen optreedt. Aanwezige soorten o.a. :

Foto 1. Het vrijwel geheel geasfalteerde voormalige composteerterrein (2015). Onder de Zomereiken (midden foto) staan enkele exemplaren van de Breedbladige wespenorchis.

Straatgras, Witte klaver, Kweek, Rietgras, Klein klaver, Bijvoet, Teunisbloem, Gestreepte witbol, Wolfspoot, Pitrus, Ruw walstro, Ruige Zegge, Ruwe Bies, Rietgras, Smeerwortel, Biezenknoppen, Akkerdistel, Speerdistel, Zevenblad, Veld beemdgras, Glanshaver, Fluitenkruid en Harig wilgenroosje. Het terrein heeft in de huidige staat ook geen potenties om als geschikte standplaats dienst te doen voor beschermde soorten die in deze regio thuishoren. Op dit type verstoord terrein is het overigens nooit geheel uit te sluiten dat minder algemene of zeldzame soorten lokaal een groeiplaats vinden.

De zone rond het verharde terrein aan de zijde van het landgoed bestaat uit het bos (o.a. eikenhakhout) en een elzensingel die staat langs de toegangsweg naar de schaapskooi van het aanliggende private deel. Verder is aan twee zijden een struweel/broekbosachtige zone aanwezig met opslag van diverse soorten (Gauwe els, Prunus), en Hazelaar. Langs de rand naar met het aangrenzende grasland staan knotwilgen die langs de oude grotendeels overgroeide kavelscheidingssloot staan. Naar de zijde van het aanliggende gemeentelijke perceel H13, waarop ook het helofytenfilter aanwezig is, wordt het terrein steeds “groener”. Op dit deel zijn nog wel betonplaten aanwezig, maar deze zijn grotendeels overgroeid door ruigte (Riet, Rietgras, Pitrus. Koninginnekruid en opslag van wilg).

B. Dijkpad *

De vegetatie op de dijk bestaat uit kruidenrijk grasland met soorten als Klein streepzaad, Gestreepte witbol, Brunel, Veld beemdgras, Gewone Hoornbloem, Kleine klaver en Glanshaver. De dijk wordt periodiek gemaaid en het maaisel afgevoerd. Aan de randen bestaat de vegetatie, die hier niet of minder gemaaid wordt, voor een belangrijk deel uit Rietgras, en verder werden aangetroffen Fluitenkruid en Braam. Langs de dijk staan parallel aan de dijk oude knotwilgen.

* In het definitieve projectplan vindt hier, anders dan in voorstadia het geval was (zie bijlage), geen ruimtelijke ontwikkeling of bestemmingswijziging meer plaats.

De dijk heeft zeker potenties standplaats te worden van enkele Rode Lijst-soorten en/of soorten beschermd in de Flora- en faunawet zoals: Grasklokje, Gewone vogelmelk, of Aardaker.

Aan de oostzijde van de dijk (zie fig. 2) liggen enkele recent gegraven poelen met veelal een zeer geleidelijk aflopend talud. In de oeverzone staan o.a. Grote waterbies, Lisdodde en Kleine Watereppe. De in grootte variërende poelen worden van elkaar gescheiden door smalle percelen aangeplant bos/struweel en stroken grasland. Aan de westzijde van de dijk liggen percelen gras- en weideland die voor een groot deel een extensief, op natuurwaarden gericht beheer kennen en op grote delen zijn deze vochtig tot nat.

Foto 2 Onverharde dijkweg tussen het composteerterrein en de Rijsenburgse laan. De dijk vormt de scheiding tussen de groenstrook met o.a. de poelen en afwisselend stroken grasland en bos (links) en de open graslanden (rechts).

Foto 3. Een monumentaal exemplaar “eikenhakhout” (stoof) aanwezig op de Woerd.

C. Projectgebied: Private deel de Woerd

In het private deel is in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling alleen een fysieke ingreep gepland in de vorm van het plaatsen van een werkschuur naast het gebouw de Schaapskooi. Daarnaast zullen aanpassingen aan de Schaapskooi plaatsvinden die deze beter geschikt maken voor permanente bewoning. Als eerste volgt hier een globale beschrijving van het gebied, die reeds inzicht geeft in het mogelijke voorkomen van soorten.

Het private deel is momenteel grotendeels bebost. Zoals al uit figuur 4 duidelijk werd zijn er delen waar al lange tijd bos aanwezig is, en er zijn percelen die vrij recent werden aangeplant met bomen. Er zijn nog twee “open” smalle percelen aanwezig in dit deel. Ze bestaan uit graanakker en/of beweide grasland. De graslanddelen worden intensief begraasd en er is zodoende geen waardevolle of bijzondere vegetatie aanwezig. Naast het leeftijdsverschil dat er is tussen de houtopstanden op de percelen - de geregistreerde aanplant varieert van eind 1800 tot eind 1900 - is er ook een grote diversiteit in de samenstelling van soorten. Er zijn homogeen aangeplante en op productie gerichte percelen met één of twee soorten: Fijnspar en Zachte berk of Douglas en Grove den, en er zijn percelen met een grotere variatie aan soorten bestaande uit Berk, Els Wilg, Zoete kers en Prunus. Met name in het zuidelijke deel zijn grotere delen ouder bos aanwezig waar eik domineert en ook dood hout gehandhaafd wordt. De aanwezige ondergroei varieert eveneens sterk afhankelijk van het type opstand. Soms bestaand uit slechts enkele varens (Wijfjesvaren en Brede stekelvaren) tot een vrijwel aaneengesloten hoge en dichte ondergroei van braam en opslag van o.a. Vlier, Prunus en Lijsterbes. Waardevol is een oud perceel eikenhakhout direct ten zuidwesten van de Schaapskooi dat een aantal zeer fraai ontwikkelde exemplaren kent (zie foto 3). Rond de Schaapskooi staan eveneens enkele fraaie hoog opgaande oude eiken.

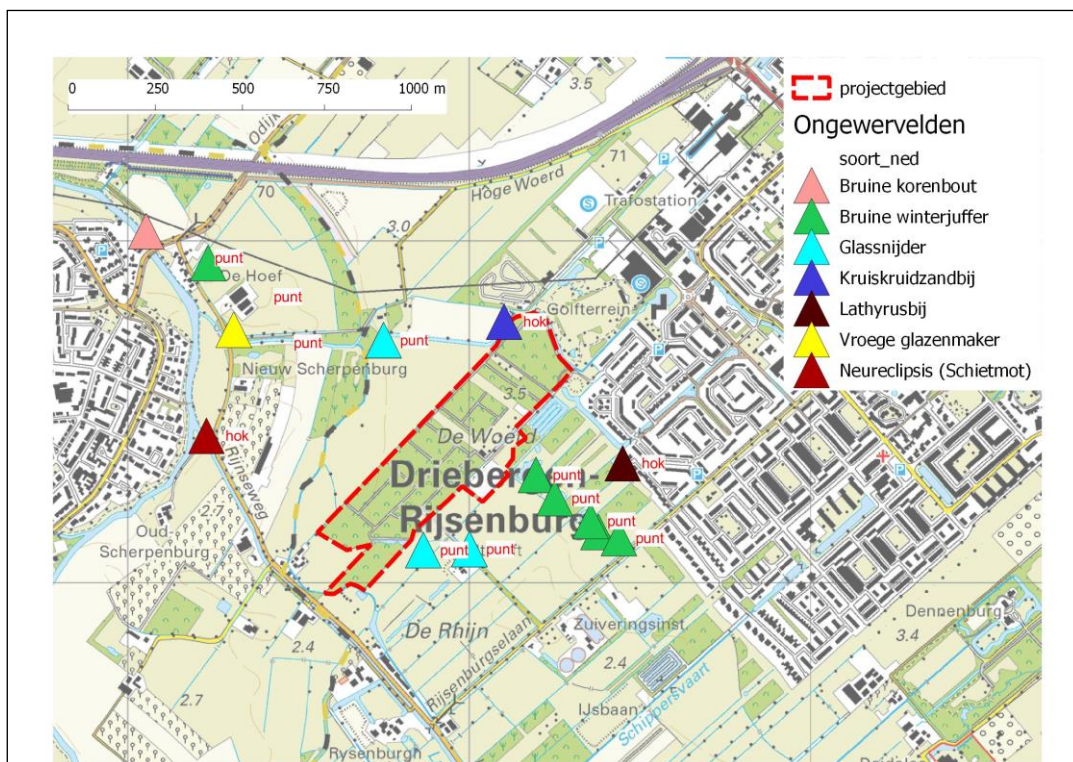

Foto 4. Jonge eikenaanplant in het noordelijke deel van de Woerd.

Foto 5. Ouder en “open” eikenbos in het zuidwestelijke deel van de Woerd

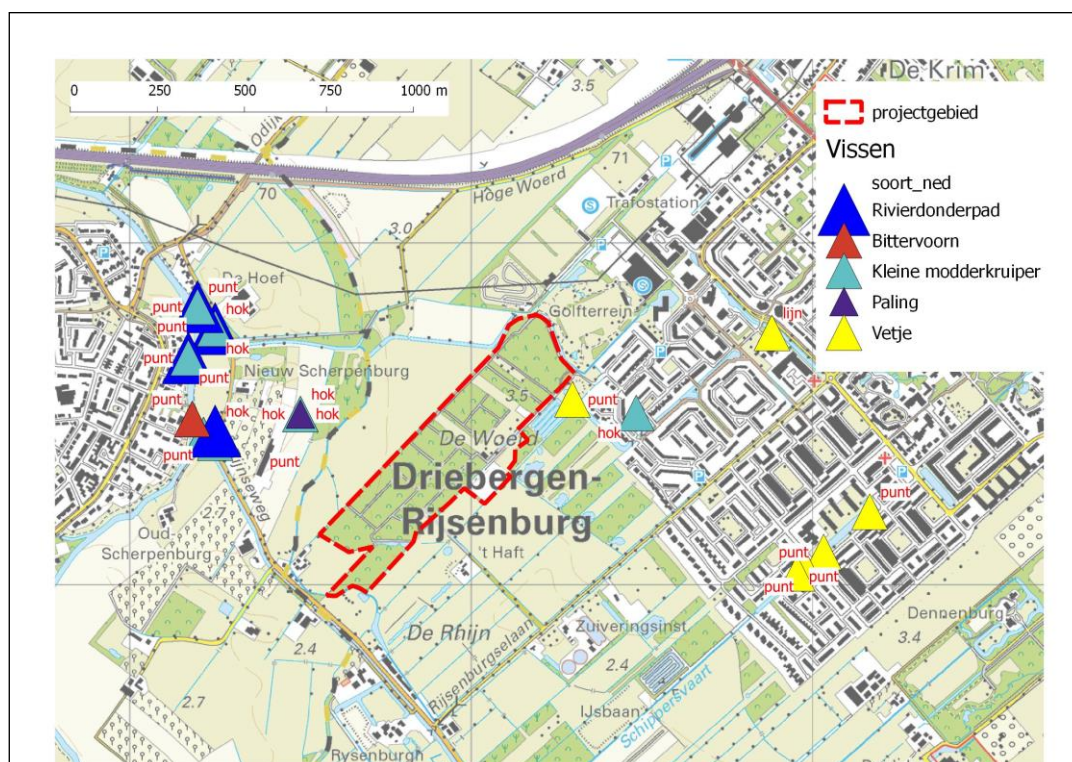
6.3.3 Ongewervelden

Figuur 7. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Waarnemingen Ongewervelden.

Bij de verkregen waarnemingen vormen Libellen een duidelijk op de voorgrond tredende soortgroep. In gebied waar ruimtelijke ingrepen gepland zijn, zijn geen waterlopen aanwezig die een geschikt leefgebied vormen voor de genoemde soorten. Maar, de direct aangrenzende omgeving heeft voor diverse soorten een veel grotere potentie zoals uit de waarnemingen blijkt. De kavelsloten van de extensief beheerde graslanden en de relatief recent gegraven poelen zijn of worden voor een aantal soorten zeer geschikt leefgebied. Mogelijk dat ook een soort als de Bruine korenbout hiervan kan profiteren. Deze soort heeft als zijn verspreidingsgebied een relatief smalle band over het midden van het land en deze valt voor een deel over deze regio. De schietmot *Neureclipsis* (*bimaculata*) is een soort die gebonden is aan stromend water. In het zuidwestelijk deel is langs de grens van het project gebied een afwaterende beek aanwezig die in dit opzicht zeker mogelijkheden leefgebied te worden van soorten die aan een dergelijk leefmilieu gebonden zijn. Op basis van een eerste beoordeling is echter momenteel de waterkwaliteit hier niet optimaal. De Kruiskruidzandbij is ten noorden van het projectgebied waargenomen. Kenmerken van dit open, zeer schrale grasland worden dan ook treffend samengevat in de naam van deze soort. Waarnemingen van enkele vlindersoorten werden vermeld in vijf bij vijf kilometerhokken en zijn niet opgenomen op de kaart. Relevante soorten voor het aanwezige biotoop in of nabij het projectgebied zijn Groot dikkopje, Bruine eikenpage en eventueel Sleedoorndpage, een zeldzame soort waarvoor de Utrechtse Heuvelrug onderdeel uitmaakt van het verspreidingsgebied. Eén van deze soorten het Groot dikkopje werd bij een veldbezoek waargenomen op een braamstruik langs de dijkweg (zie ook foto voorzijde rapport).

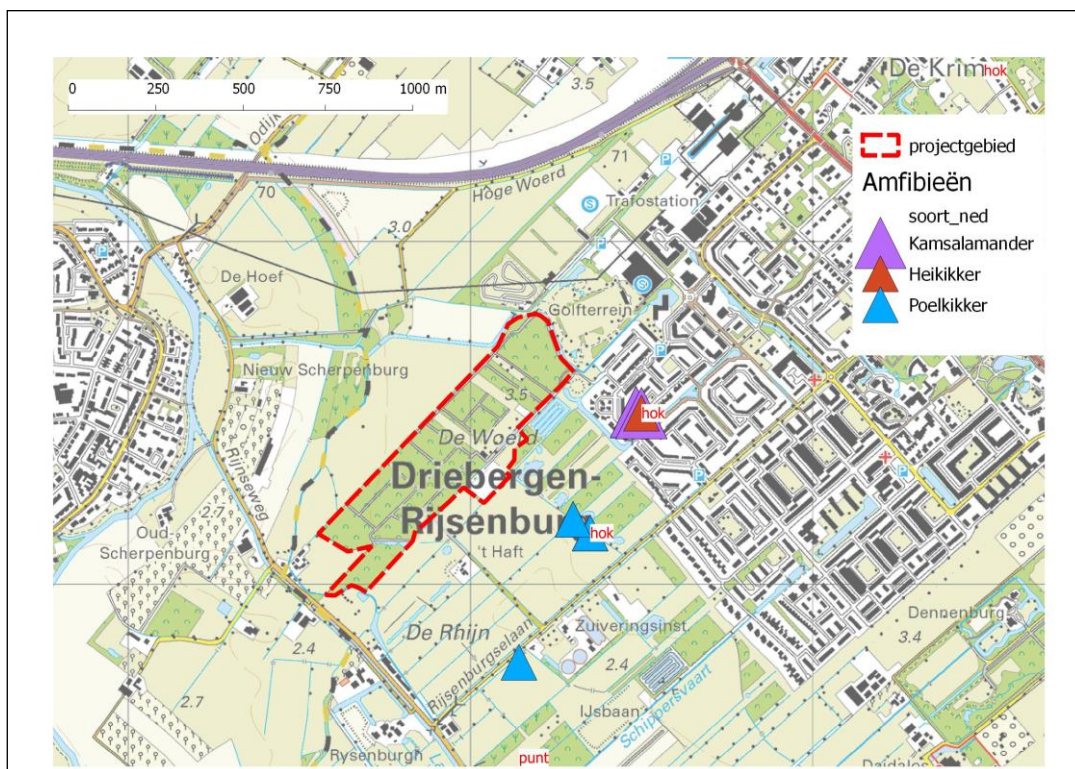
6.3.4 Vissen

Figuur 8. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Waarnemingen Vissen.

Het Vetje is de enige soort die in de directe nabijheid van het projectgebied is aangetroffen (omgeving Helofytenfilter). Zoals gesteld bij beschrijving van de Ongewervelden (7.3.4) zijn in het gebied waar ruimtelijke ingrepen plaatsvinden geen waterlopen aanwezig geschikt voor vissoorten. De afwaterende beek aan de zuidwestrand van het projectgebied kan voor soorten van stromend water een leefgebied vormen. Het is niet bekend of hier inventarisaties hebben plaatsgevonden. De Rivierdonderpad is een soort die onder meer leeft in stromend water met een hard bodemsubstraat (grind, steen, beschoeiing). Deze soort is nabij waargenomen in de Kromme Rijn.

6.3.5 Amfibieën

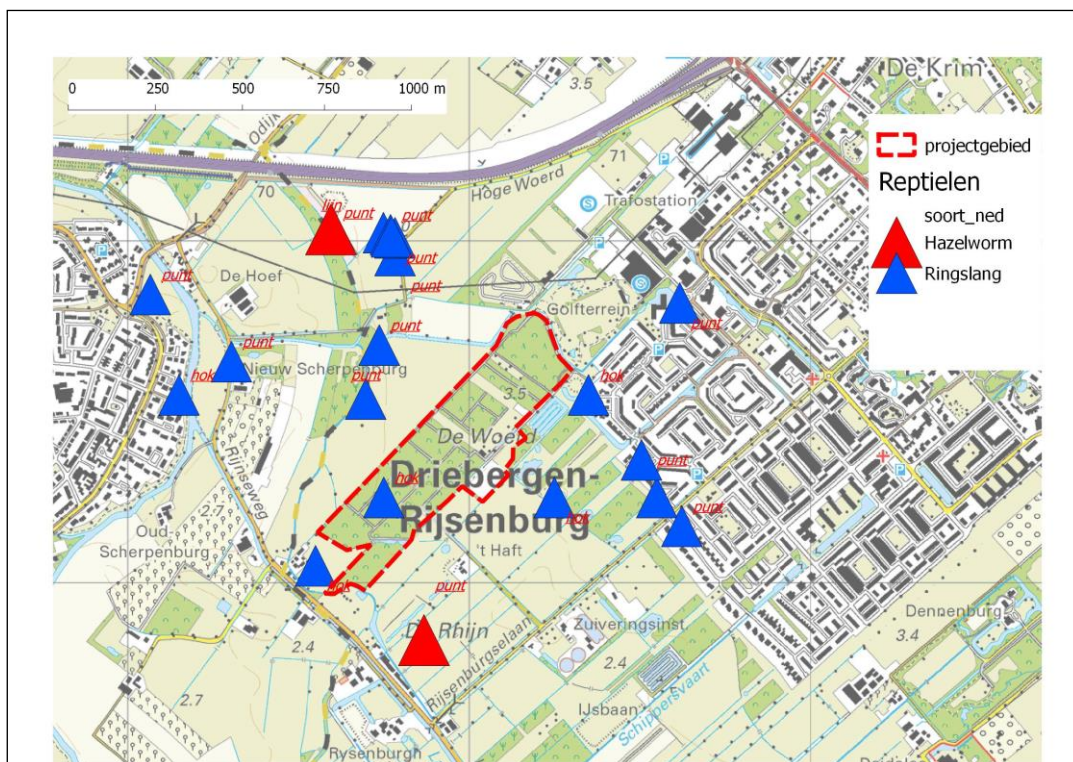

Figuur 9. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Amfibieën.

Van de minder algemene soorten zijn Poelkikker en Heikikker in de directe nabijheid van het projectgebied aangetroffen. De vochtige weilanden ten zuiden van het projectgebied vormen geschikt leefgebied voor de Heikikker. De sloten aldaar, en de aangelegde poelen ten oosten van het dijkpad zijn geschikte voortplantingslocaties voor deze soort. Kamsalamander is op grotere afstand waargenomen. Kamsalamander is tot nog toe niet waargenomen in de directe omgeving. Het projectgebied lijkt - grens stuwwal – zeker potentieel geschikt leefgebied te zijn voor deze soort, en de recent aangelegde poelen leveren hier zeker een grote bijdrage aan. Mogelijkheden tot kolonisatie van het projectgebied kan bij deze soort een beperkende factor zijn. Enigszins verrassend is de aanwezigheid van Poelkikker in een gebied waar een nauw verwante soort, de Middelste groene kikker - een met de vorige soort hybridiserende soort - zo algemeen voorkomt. En waarvoor behoudens de recent aangelegde poelen het biotoop ogenschijnlijk geschikter lijkt. Aanwezigheid van Poelkikker is behalve van hogere zandgronden overigens ook bekend van de uiterwaarden.

Binnen het plangebied is op het voormalige composteerterrein een oude vijver aanwezig die bestemd was voor afvalwater. De kanten van deze poel zijn voorzien van landbouw plastic, en daarmee is er bijvoorbeeld voor amfibieën nauwelijks een geschikte verbinding aanwezig van het water naar de oever. De vijver was bij het veldbezoek volledig bedekt met kroos. Toch werd hier een enkele Middelste groene kikker waargenomen. Bruine kikker werd tijdens veldbezoek waargenomen op het dijkpad. Bos, struweel en ruigte in combinatie met poelen, sloten vormen geschikt leefgebied voor deze soort.

6.3.6 Reptielen

Figuur 10. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Reptielen

Er zijn twee soorten reptielen waargenomen in of in de nabijheid van het gebied: Ringslang en Hazelworm. De waarnemingen van Hazelworm stammen uit 2006 en 2011. Mede gelet op de waarnemingslocatie van één van deze waarnemingen; open grasland ten zuiden van het projectgebied, is het enigszins merkwaardig dat de soort nooit is waargenomen binnen het projectgebied, dat een (veel) geschikter habitat vormt voor deze soort. Niet alleen ontbreken deze waarnemingen in de database, maar er werden ook geen waarnemingen gedaan door zeer frequente bezoekers van het projectgebied (*mond. med. dhr. R. Veldhuizen, voormalig medebeheerder*). De hogere delen van de Utrechtse Heuvelrug vormen onderdeel van het vaste verspreidingsgebied van deze soort in Nederland. Als de waarnemingen die hier op kaart vermeld staan afkomstig zijn van zwervende dieren, dan lijkt kolonisatie van het projectgebied een kwestie van tijd. De soort vertoont afgaande op de landelijke waarnemingen de laatste decennia een toename (*Ravon*).

De Ringslang is een regelmatig waargenomen soort binnen en direct buiten het projectgebied. De natte graslanden, sloten, bosranden, en de poelen zijn geschikt leefgebied voor deze soort. Het projectgebied zelf vormt door de hogere (drogere) ligging, tezamen met de aanwezigheid van schuilgelegenheid, geschikt overwinteringsgebied voor de Ringslang. De soort wordt ook in de omgeving van de Woerd herhaaldelijk waargenomen. Het is niet ondenkbaar dat de Woerd zelfs een zeer essentieel onderdeel vormt voor het leefgebied en daarmee de verspreiding van deze soort. En dan door deze functie als overwinteringslocatie sterk mede bepalend is voor het voorkomen van de soort in de bredere omgeving.

Tijdens en/of kort na het gebruik van het composteerterrein deed dit terreindeel ook dienst als voortplantingslocatie voor Ringslang. Een soort die voor het leggen van eieren graag gebruikmaakt - van compost en mesthopen of speciaal voor de soorten aangelegde broei- of

broedhopen zoals in dit geval plaatsvond. Er werden in het nabije verleden in ieder geval veel jonge Ringslangen waargenomen op deze locatie (mond. med. *dhr. P. Minken, gemeente Utrechtse Heuvelrug*). Momenteel is het terrein vrijwel kaal, alleen in het zuidelijke deel liggen is nog wat opeenstapeling van organisch materiaal, maar dit is sterk verweerd en compact (plat) en lijkt niet meer geschikt voor dit doel. De soort werd tijdens een veldinventarisatie aangetroffen langs de oever van de grootste, meest noordelijke poel.

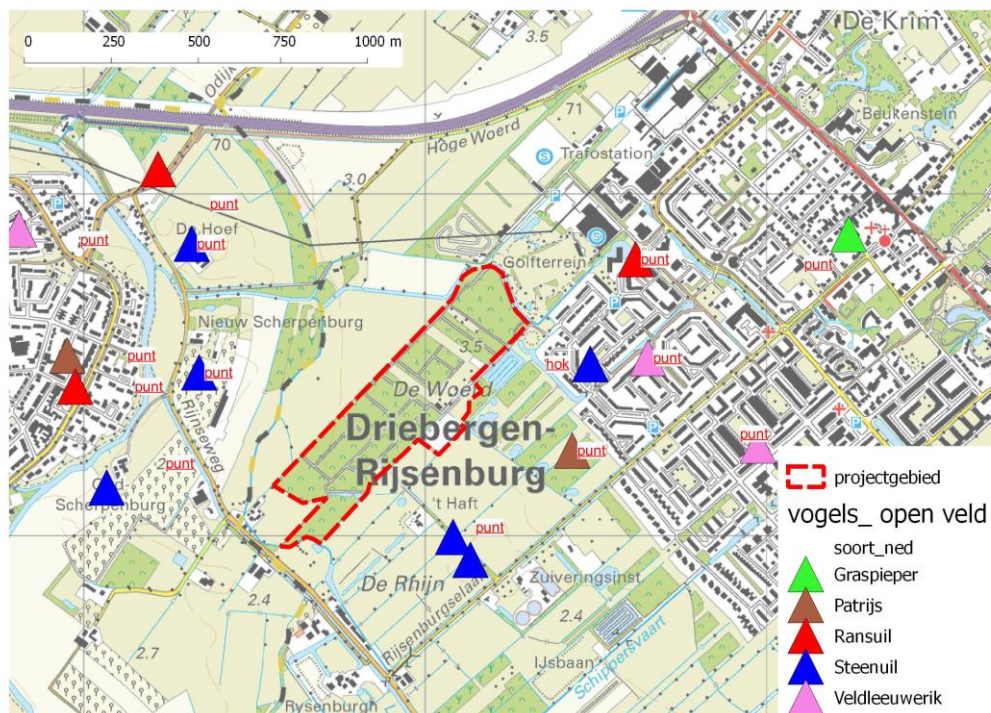
Het verruigde en vochtige deel ten oosten van het voormalige composteertrein, en onderdeel van het plangebied vormt geschikt leefgebied voor de Ringslang. Overwinterende dieren worden hier door de periodiek aanwezige zeer natte omstandigheden niet verwacht.

Het private deel van het projectgebied lijkt ook potentieel geschikt gebied voor de Levendbarende hagedis. Ook deze soort is echter (nog) niet waargenomen. Mogelijk speelt isolatie van het projectgebied van de relatief op korte afstand gelegen vaste leefgebieden van deze soort - hogere delen Utrechtse Heuvelrug - hier eveneens een rol. En is de situatie daarmee eerder aan van die van de Hazelworm. De Levendbarende hagedis doet het wat aantalsontwikkeling betreft landelijk gezien echter een stuk slechter, waardoor de kans op kolonisatie van het projectgebied sterk afneemt.

6.3.7 Vogels

De soorten die besproken worden zijn hier ingedeeld in groepen per biotooptype. Deze indeling is arbitrair en gericht op het aanwezig biotopen binnen en grenzend aan het project gebied. Vermeden is voor dit te doel een te gedetailleerde indeling te maken. Daarmee wijkt de indeling op enkele punten ook af van de hoofgroeppindeling zoals deze in meer specifieke literatuur over dit onderwerp wordt gehanteerd (o.a. Sierdsema, 1995).

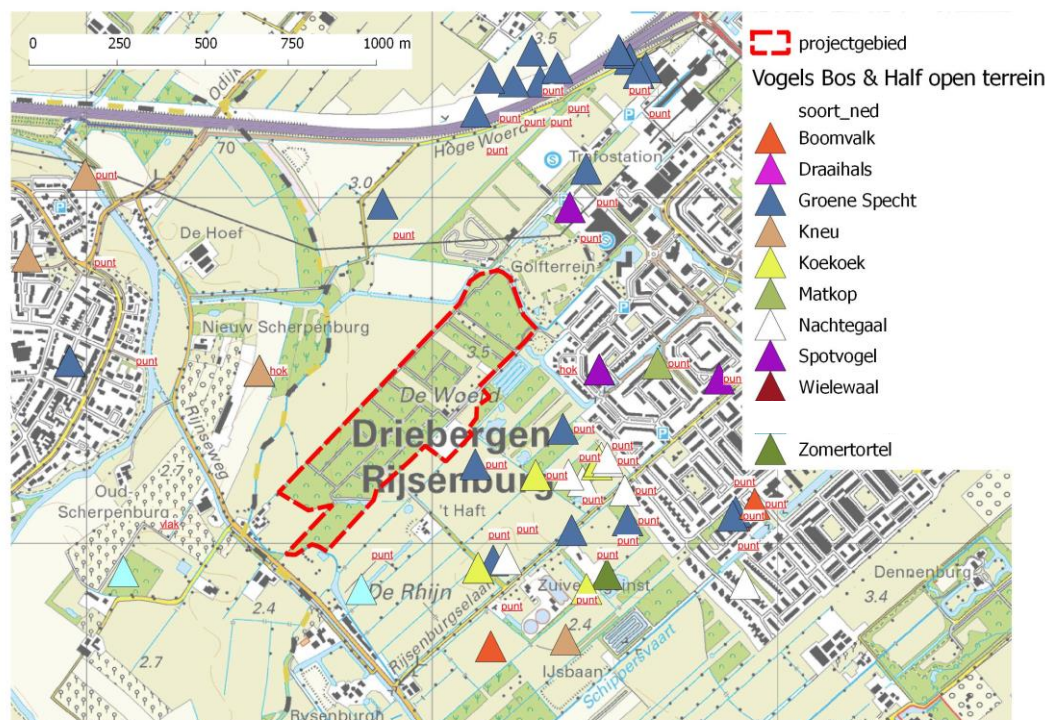
a. Soorten van open veld

Figuur 11. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: vogels “Open veld”

Het plangebied maakt zelf geen onderdeel uit van het leefgebied van vogels die strikt in het open veld verblijven zoals Graspieper en Veldleeuwerik. Wel voor soorten die in overgangszones van bos/struweel en open terrein verblijven. Arbitrair zijn Ransuil en Steenuil bij de hier besproken gerekend, hoewel deze - zeker Ransuil - ook bij de volgende te bespreken groepen zouden kunnen worden ingedeeld (bos en half open terrein). Het zijn immers beide soorten die hun voedsel voor een belangrijk deel vergaren in het open en halfopen terrein, al is dit met geheel verschillende jachtstrategie. Nestlocaties van Ransuil bevinden zich in bomen, en Steenuil kan behalve in holtes in bomen (met name knotwilg) ook nissen in oude gebouwen gebruiken als nestlocatie. Daarnaast is Steenuil een soort die inmiddels veel gebruik maakt van aangeboden nestkasten. Zowel voor Ransuil (opgaand bos) als Steenuil (knotwilgen randzone) is het projectgebied potentieel geschikt als nest/rustlocatie. Voor Patrijs is het open terrein aan beide zijden geschikt leefgebied, maar met name daar waar tevens sprake is van akkerbouw(noord). De populatie is echter landelijk de laatste jaren sterk teruggelopen.

b. Soorten van bos en half open terrein

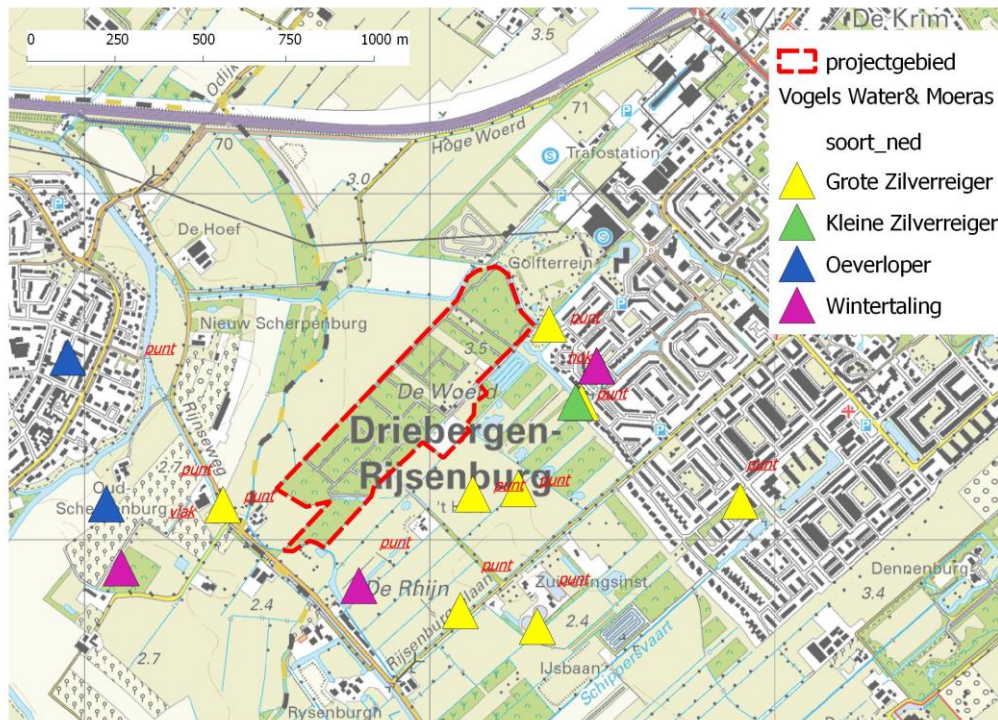
Figuur 12. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Vogels “Bos en half open terrein”.

Van het projectgebied zijn in de database geen waarnemingen aanwezig. Voor alle hier genoemde soorten kan het projectgebied wel leefgebied en broedgebied zijn, of zou het kunnen worden. Binnen het projectgebied is momenteel dan ook een grote verscheidenheid aan subtypen van dit biotooptype aanwezig, met onder als belangrijkste variabelen: leeftijd, boomsoort (naald/loof/struweel), de mate van geslotenheid van de kroonlaag en hiermee samenhangend: soort ondergroei en vochtigheid. In een op korte afstand ten noorden van het projectgebied gelegen bosperceel (afstand ca. 250 m.) werden in 2008 onder andere drie soorten spechten aangetroffen waaronder Kleine bonte specht (Feijen, 2011). Het projectgebied is als biotoop kwalitatief hieraan zeker gelijkwaardig, en bovendien groter van omvang. Binnen het projectgebied werd tijdens een veldbezoek in 2013 ook Havik als broedvogel waargenomen. Ook Buizerd heeft in het projectgebied gebroed, en broedde in 2014 in het direct aangrenzende (gemeentelijke terrein).

Losse waarnemingen van soorten in het projectgebied uit deze groep in de broedtijd zijn verkregen tijdens niet specifiek op vogelinventarisatie gerichte veldbezoeken. Waargenomen werden: Zwartkop, Grasmus, Tuinfluiter, Vink, Roodborst, Merel, Grote Lijster, Tjiftjaf, Fitist, Grote bonte specht, Winterkoning. Dit betreft geen Rode Lijst-soorten en met uitzondering van Grote lijster algemeen voorkomende soorten.

De toekomstige en potentiële broedvogelgemeenschap van het private deel is sterk afhankelijk van het beheer. Meer op productie gericht beheer levert een minder breed soortenspectrum op en veelal soorten die een veel algemener voorkomen hebben. De minder algemene soorten uit deze groep zijn wat betreft hun voorkomen betreft veelal afhankelijk van structuurrijk ouder (loof)bos, waar ook dood hout rijkelijk aanwezig is.

c. Soorten van water & moeras

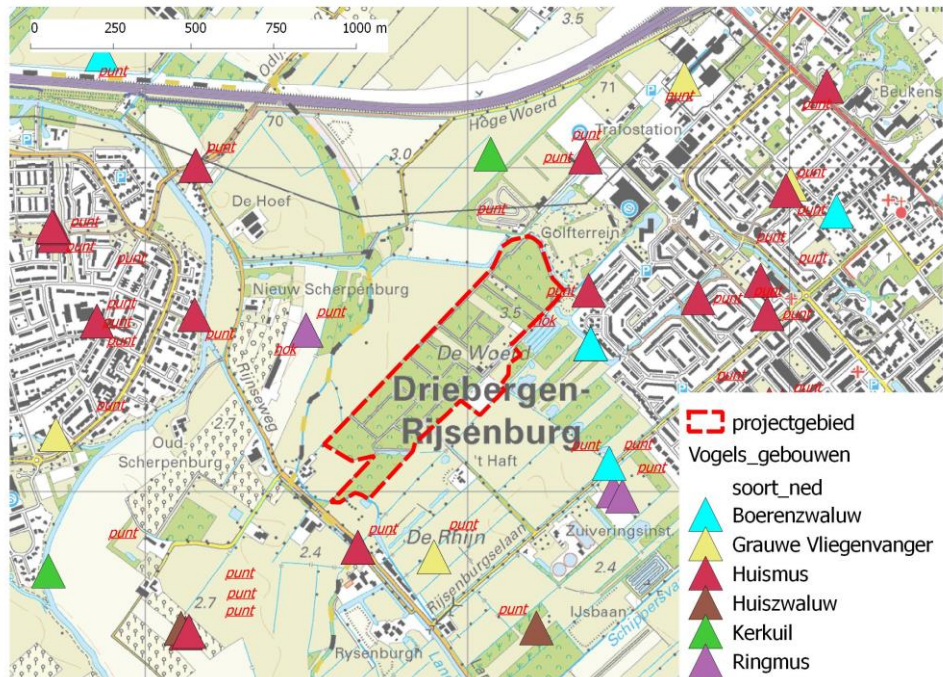

Figuur 13. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Vogels “Water & moeras”

De waarnemingen van de Grote zilverreiger en de Kleine zilverreiger zijn alle winterwaarnemingen. Deze soorten broeden niet in gebied. Waarnemingen van de Wintertaling tijdens de broedperiode komen alle uit de jaren 80.

Tijdens veldbezoek half april (2014) werd een roepende Dodaars (Rode Lijst) waargenomen in de meest noordelijke poel ten oosten van het dijkpad. Deze waarneming wijst op een broedgeval. Losse waarnemingen tijdens veldbezoek in de broedtijd van meer algemene soorten uit deze groep waren Bosrietzanger (struweel tussen composteerterrein en poelen) en Kleine karekiet (waarneming mei 2013, eveneens grootste poel).

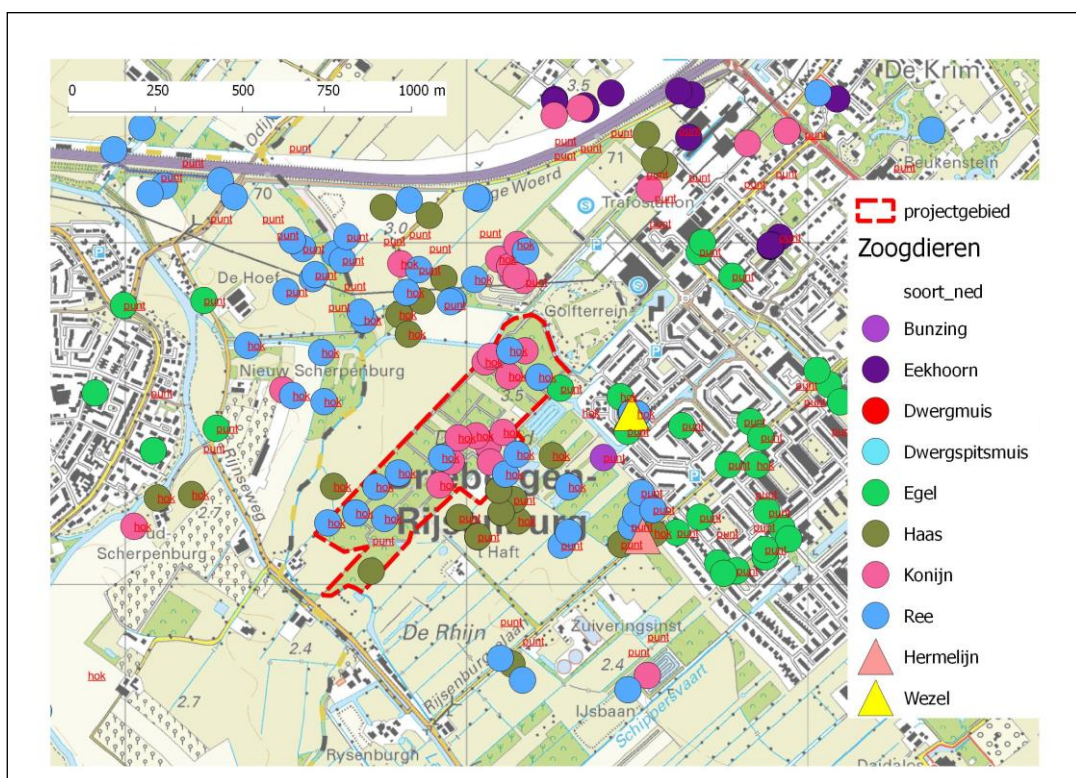
d. Soorten van gebouwen & erven (cultuurvolgers)

Figuur 14. Soorten Flora- en faunawet en Rode Lijst: Vogels gebouwen en erven

Op de Rode Lijst staat een aantal vogelsoorten die een duidelijke relatie hebben met gebouwen, boerderijen, schuren en erven. Vroeger algemeen, nu dermate in aantal teruggelopen dat ze op deze lijst zijn beland. Van deze soorten is de Grauwe vliegenvanger binnen het project gebied aanwezig als broedvogel. Deze soort werd in de broedtijd waargenomen bij de Schaapskooi, een locatie die tezamen met de aldaar aanwezige houthokken, een zeer geschikt leefgebied vormt voor deze soort.

6.3.8 Zoogdieren (exclusief vleermuizen)

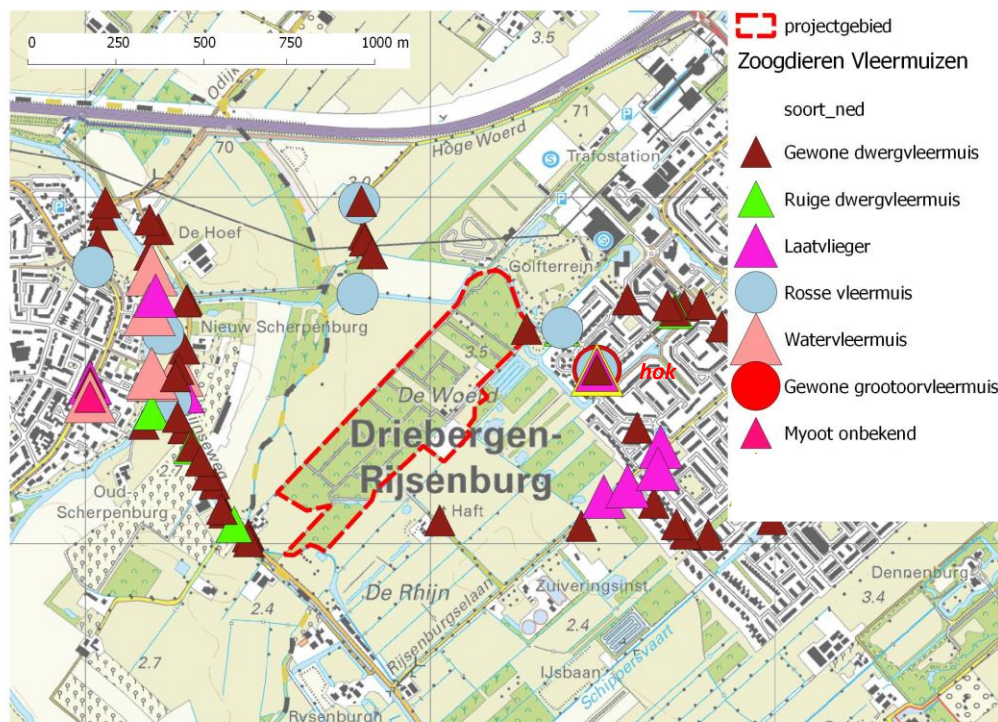
Figuur 15. Soorten Flora- en faunawet, Rode Lijst en overig: Zoogdieren ex. Vleermuizen.

Van de soorten waarvan binnen de twee kilometerhokken waarnemingen bekend zijn staan Hermelijn, Wezel en Bunzing vermeld op de Rode Lijst. Omdat het aantal zoogdiersoorten in Nederland redelijk klein is, zijn ook de waarnemingen van een aantal andere niet Rode Lijst soorten toegevoegd. Het projectgebied is tezamen met de open omringende graslanden en struweelzones bij de poelen geschikt leefgebied voor marterachtigen. Niet alleen voor de hier vermelde kleine marterachtigen, maar het opgaande oudere bos is ook geschikt leefgebied voor Boommarter. Deze soort laat landelijk een toename zien, en met een groot verspreidingsgebied op de Utrechtse Heuvelrug is permanente of tijdelijke bewoning van het gebied door deze soort zeer realistisch. Ook voor de grootste vertegenwoordiger van de marterachtigen in ons land; de Das, is het projectgebied potentieel geschikt als tijdelijke of mogelijk ook vast leefgebied. De combinatie van bos op de hogere delen en de omringende weilanden als voedselgebied zijn belangrijke elementen voor een geschikt leefgebied voor de soort. De Das is na lange afwezigheid inmiddels al weer decennia vertegenwoordigd op de Utrechtse Heuvelrug. Ook landelijk is er een toename van de dassenpopulatie. De soort staat niet meer op de Rode Lijst. Met deze populatieontwikkeling, zal het projectgebied vroeg of laat zeker door de Das bezocht worden. Inmiddels bij het schrijven van deze rapportage met zekerheid duidelijk geworden dat de Woerd inmiddels leefgebied is geworden voor de Das. De eigenaar van het private deel gaf toestemming voor camera-observaties, waarmee aanwezigheid van de Das onomstotelijk vast kwam te staan (H. Vink, najaar - winter 2014/2015). De dassen werden bij holen waargenomen die allen ten noordoosten van de Schaapskooi liggen. Eerder werd reeds een Das iets ten noorden van het projectgebied waargenomen (mond. med. R. Veldhuizen). De camerawaarneming van parende dassen maakt het inmiddels ook aannemelijk dat de Woerd binnenkort behoort tot het reproductiegebied van de Das. In eerste instantie werd de Das aangetroffen in het meest noordelijke deel van de Woerd. Recent werd een burcht door dassen ingenomen die op ca. 200 meter afstand van de Schaapskooi ligt, en deze werd door twee dassen bewoond. De vestiging van de Das op de Woerd lijkt zich nu in snel tempo te ontwikkelen*.

De vestiging van de Das is bovendien een ontwikkeling die verdere uitbreiding van de soort in het Oude Rijn-gebied mogelijk kan maken. Waarmee dan een bijdrage geleverd wordt aan het creëren dan wel verbeteren van de voor deze soort belangrijke verbindingen tussen populaties. Hierbij heeft het nabijgelegen ecoduct onder de A12 naar verwachting al een belangrijke bijdrage heeft geleverd maar zal in de toekomst hierbij een belangrijke functie blijven vervullen.

- * *Opnamen bij burchten uit 2016 maakten duidelijk dat in tegenstelling tot wat verwacht zou worden nog geen reproductie heeft plaats gevonden. De aanwezigheid van een Boommarter kon eveneens worden vastgesteld.*

6.3.9 Zoogdieren: vleermuizen

Figuur 16. Soorten Flora- en faunawet, Rode Lijst en overig: Zoogdieren vleermuizen

Er werden in de periode vanaf jaren '80 soorten 7 soorten vleermuizen waargenomen. Een aantal opgenomen waarneming zijn afkomstig van een 5 bij 5 kilometerhok (in de figuur rechts rood gelabeld met "hok"). De reden deze hier toch op te nemen is dat er uitsluitend twee waarnemingen van de Gewone grootoorvleermuis op dit schaalniveau zijn aan te treffen en de regio voor deze soort inclusief het projectgebied zeer geschikt is. De overige waargenomen soorten betreft eveneens soorten die hier verwacht kunnen worden op basis van het aanwezige biotoop. Tijdens de veldinventarisatie op de Woerd werden 6 van de 7 hier genoemde soorten waargenomen (zie volgende paragraaf).

6.4 Aanvullend vleermuisonderzoek

6.4.1 Algemeen

Er werden in 2013 in totaal drie bezoeken gebracht aan de locatie. Twee bezoeken in het voorjaar/zomer (3 juli en 12 juli), en één bezoek in het najaar (begin september). Eerder werd door Rademakers in het najaar op de planlocatie een vleermuisonderzoek verricht, waarbij één bezoek aan de locatie werd gebracht (Rademakers, 2008). In 2014 werden nogmaals twee bezoeken aan de locatie gebracht. Eén aanvullend bezoek in voorjaar (26 juni) als ook één bezoek in het najaar (27 augustus) om daarmee al het benodigde onderzoek binnen korter tijdsbestek te hebben uitgevoerd en onafhankelijk te zijn van het resultaat van het onderzoek van Rademakers. Bovendien was de tijd tussen de twee voorjaarszomer bezoeken in 2013 kort. Het onderzoek richtte zich wat betreft doel, intensiteit en omvang op de mogelijke bewoning van de het gebouw de Schaapskooi. Bij een mogelijke functieverandering was die een locatie waar direct en indirect negatieve effecten te verwachten zouden kunnen zijn op deze beschermde soortgroep. Allereerst direct, door een fysieke ingreep: het aantasten van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen als

gevolg van verbouwing. Of als gevolg van indirecte verstoring door bijvoorbeeld sterke toename van licht. Bij dit onderzoek werd ook de wijdere omgeving (toegangsweg en composteerterrein) betrokken.

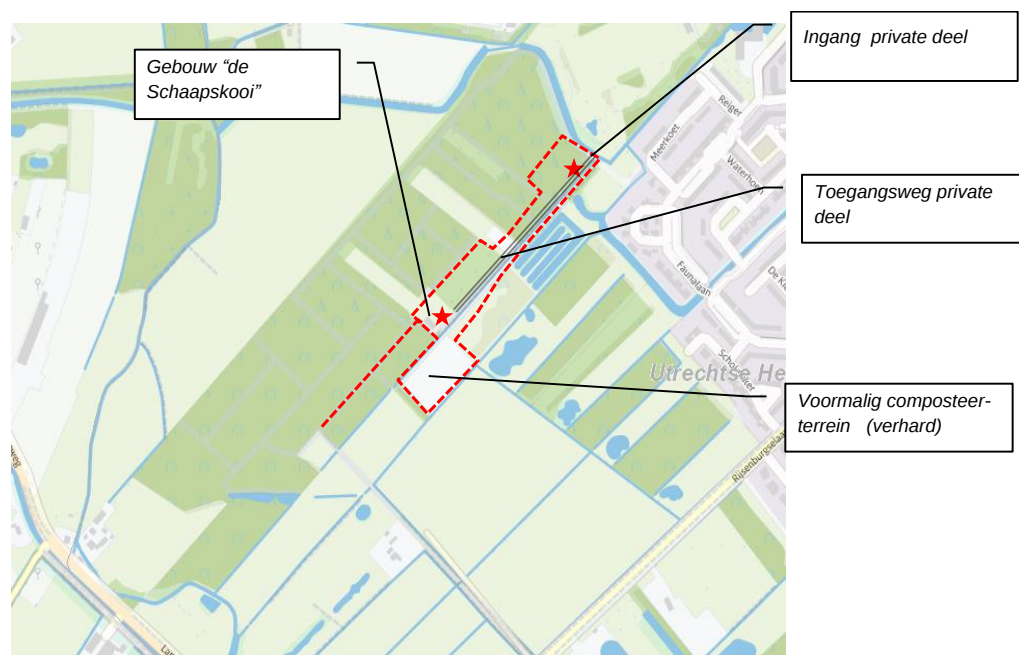
6.4.2 Methode

Er werd gebruikgemaakt van batdetectors o.a. voorzien van zogeheten time expansion modus. Met behulp van digitale registratieapparatuur werden minder algemene waarnemingen opgenomen met als doel deze later met gebruikmaking van specifieke software nader te kunnen analyseren. De waarnemingen werden verricht door twee onderzoekers per bezoek. Er werd, afhankelijk van de resultaten, 1,5 tot 2,5 uur geïnventariseerd. Bij alle bezoeken waren de weersomstandigheden van dien aard dat zeker verwacht kon worden dat vleermuizen actief waren en er een representatief beeld kon worden verkregen. Dit hield in geen langdurige of sterk neerslag en afwezigheid van harde wind.

Het verrichte onderzoek werd uitgevoerd op basis van de richtlijnen in het zogeheten vleermuisprotocol (opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus). Een algemeen en ook juridisch aanvaarde methode waarbij afdoende waarnemingen zijn verzameld om een toetsing te kunnen verrichten van een ingreep aan de in de Wet natuurbescherming beschreven seisen voor deze soortgroep.

Naast de bovenbeschreven methode, waarbij “handmatig” waarnemingen werden verricht, werd op twee locaties permanente registratie apparatuur opgehangen, waarmee gedurende één of twee nachten vleermuisgeluiden automatisch werden verzameld met digitale opname apparatuur. Een locatie bevond zich bij de Schaapskooi, de ander aan de noordoostzijde van het projectgebied (zie fig. 19). Het voordeel van dit type registratie is dat over een langere periode gegevens kunnen worden verzameld, die op een later tijdstip kunnen worden geanalyseerd. Dit levert veelal een beter beeld op van de aanwezige soorten.

Naast het nachtelijk onderzoek is de Schaapskooi aan de binnenzijde visueel onderzocht op mogelijke aanwijzing voor een verblijfplaats van vleermuizen.

Figuur 17. Het gebied dat werd onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. De rode sterren geven de locaties aan waar permanente registratieapparatuur werd gebruikt.

6.4.3 Resultaten

Uit de resultaten van het onderzoek verzameld in 2013 en 2014 werd duidelijk dat het gebouw niet gebruikt werd als kolonieverblijfplaats bijvoorbeeld als kraamlocatie. Ook werden er geen aanwijzingen verkregen van een kolonieverblijfplaats in één van de holten in de nabije oude eiken. Wel werden diverse soorten vleermuizen waargenomen op de locatie. In het voorjaar/zomer van 2013 werd de Schaapskooi mogelijk wel gebruikt als dagverblijfplaats, door één of mogelijk twee exemplaren van de Gewone dwergvleermuis. Mogelijk, omdat ook een van de aanwezige schuren/houthokken die zich op het erf bevinden deze functie gehad zou kunnen hebben. Ook in 2014 wezen de waarnemingen op een mogelijke dagverblijfplaats van één Gewone dwergvleermuis in de omgeving van de Schaapskooi. In beide jaren was er direct na de redelijk “gestandaardiseerde” uitvliegtijd van deze soort een exemplaar actief op de locatie. Zogeheten “inzwermgedrag” werd niet waargenomen. De Gewone dwergvleermuis werd in grote aantallen aangetroffen foeragerend op de open en half gesloten terrein (weiden) tussen de schaapskooi en de ingang van de Woerd nabij de woonwijk. Het verharde voormalige compostterrein werd - sterk in contrast - niet of nauwelijks door deze soort gebruikt als foerageergebied. Het “groene” afwisselend half gesloten en open gebied langs de toegangsweg van de Woerd blijkt voor de Gewone dwergvleermuis van grote waarde te zijn als foerageergebied. Vrijwel zeker vormt het een zeer belangrijk foerageergebied voor exemplaren van deze soort waarvan de kraamkolonies en verblijfplaatsen in het stedelijk gebied van Driebergen-Rijsenburg zullen liggen. Bij het najaarsbezoek in september 2013 werd geen paarterritorium van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen, hetgeen enigszins verwacht werd. Ook bij de bezoek in augustus 2014 werd geen paarterritorium van deze soort aangetroffen. Deze werden die avond wel direct aangetroffen in de aan de Woerd grenzend woonwijk. Kennelijk voldoet de Schaapskooi niet aan de strategische eisen die mannetjes van deze soort stellen en is een locatie in de woonwijk, dicht bij de vermoedelijke locaties van kolonies van vrouwtjes, meer gewenst.

De Gewone dwergvleermuis is overigens landelijk een zeer algemeen voorkomende soort. Voor andere, minder algemene soorten, is het landgoed de Woerd eveneens leefgebied of onderdeel van het leefgebied. Tijdens de voorjaarsinventarisatie werd beide avonden kort een Watervleermuis waargenomen bij de Schaapskooi, een tweede Myotissoort (Baardvleermuis/Brandt's vleermuis) werd met behulp van de permanente registratie waargenomen. Laatvlieger en Rosse vleermuis werden tijdens het bezoek in de avond/nacht in het voorjaar in 2013 enkele keren kort waargenomen. In het voorjaar van 2014 werd een grootoorvleermuis kort waargenomen, zeer waarschijnlijk de Gewone grootoor.

In het najaar van 2013 werden twee paarterritoria van de Ruige dwergvleermuis aangetroffen direct nabij de Schaapskooi. Eén direct aan de zuidwestzijde van het gebouw bij de oude eiken, een tweede bevond zich 60 meter ten noordoosten van het gebouw, roepend vanaf één van de solitaire eiken die hier staan. Hoewel de dieren in de avond/nacht zelf geen gebruik maakten van de schaapskooi als hang/werfplek, maar wel vanaf bomen en vliegend, zou uit de waargenomen verspreiding binnen het onderzochte gebied kunnen worden afgeleid dat de directe omgeving van het gebouw een duidelijk functie heeft voor deze soort bij de keuze van paarlocatie. Elders werd de soort binnen het onderzocht gebied niet aangetroffen. Het lijkt waarschijnlijk dat de bebouwing of de houthokken dienst doet als dagverblijfplaats.

Tijdens het bezoek in augustus 2014 werd geen enkele Ruige dwergvleermuis waargenomen.

Het dak van het gebouw bestaat uit pannen op latten, zonder achterliggend dakbeschot of andere isolatie en daarmee is de ruimte zeer tochtig. Als winterverblijf is het gebouw voor veel soorten daarmee niet geschikt. Er heeft in het vroege voorjaar 2013 een inspectie plaatsgevonden van de binnenruimte waarbij gezocht werd naar aanwijzingen voor een verblijfplaats (keutels). Deze werden niet aangetroffen.

Foto 6. Enkele van de oude eiken die zich rond de Schaapskooi bevinden hebben holten en spleten die zeer geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

7 Ecologische waarde van de Woerd in relatie tot de omgeving

In deze paragraaf wordt de relatie van het projectgebied met de ruimere omgeving toegelicht toegespitst op de rol als onderdeel van een verbindingszone.

De rol die de Woerd in samenhang met de omgeving heeft zal in het rapport bij de bespreking van aanwezige soorten nog verder aan bod komen. De betekenis binnen verbindingszones is mede relevant in het kader van de toetsing aan de geldende regelgeving van het Natuurnetwerk Nederland waarbij bescherming van de onderlinge samenhang een belangrijke rol speelt.

Figuur 18. Ecologische verbindingsschakels. Het projectgebied is rood omkaderd op deze kaart (bron kaart: werkgroep Faunapassages Zeist Zuid/West)

In figuur 18 staan schematisch de ecologisch (gewenste) verbindingen aangegeven, met passages nabij aanwezige barrières in de omgeving van de Woerd (wegen, spoor etc.). Het hier getoonde kaartbeeld vormt weer één van de schakels tussen verder doorlopende verbindingsschakels. Het getoonde deel vormt in dit geval een belangrijke schakel tussen de zuidelijk langs de Kromme Rijn gelegen natuurgebieden, en natuurgebieden ten noorden langs de Utrechtse Heuvelrug en verder richting het Gooi en de Zuidelijke Vechtplassen. Zoals zichtbaar is op de kaart ligt het projectgebied De Woerd op deze doorgaande zuidoost-noordwest lopende zone.

Het projectgebied de Woerd ligt daarbij vrijwel geheel ingeklemd tussen enerzijds de Langbroeker Wetering en de hier parallel aan lopende verkeersweg, en anderzijds de bebouwing van de buitenwijken van Driebergen/Rijsenburg. Mede door het sterk toegenomen areaal bos op de Woerd (zie figuur 4), leidt dit er toe dat er nauwelijks nog sprake is van een doorgaande verbinding van het half natuurlijke open half natuurlijk landschap (grasland).

De aanwezige doorgaande natte verbinding, aan de zuidwestzijde van het projectgebied, is eveneens beperkt. Aan de zuidwestzijde stroomt een oude beek langs het private deel. Nabij dit punt zijn de oevers van de beek glooiender en daarmee natuurlijker gemaakt. Daar is een natuurlijke vegetatieontwikkeling in een zone langs de oevers mogelijk. De watergang loopt

ingeklemd tussen de weg en de beboste punt van de Woerd verder naar de ten noorden gelegen oude griend, maar passeert op dit deel een zone van bebouwing en erven en een op productie gericht weiland. Van een gunstige situatie in het licht van een natte verbindingszone is dus nog geen sprake.

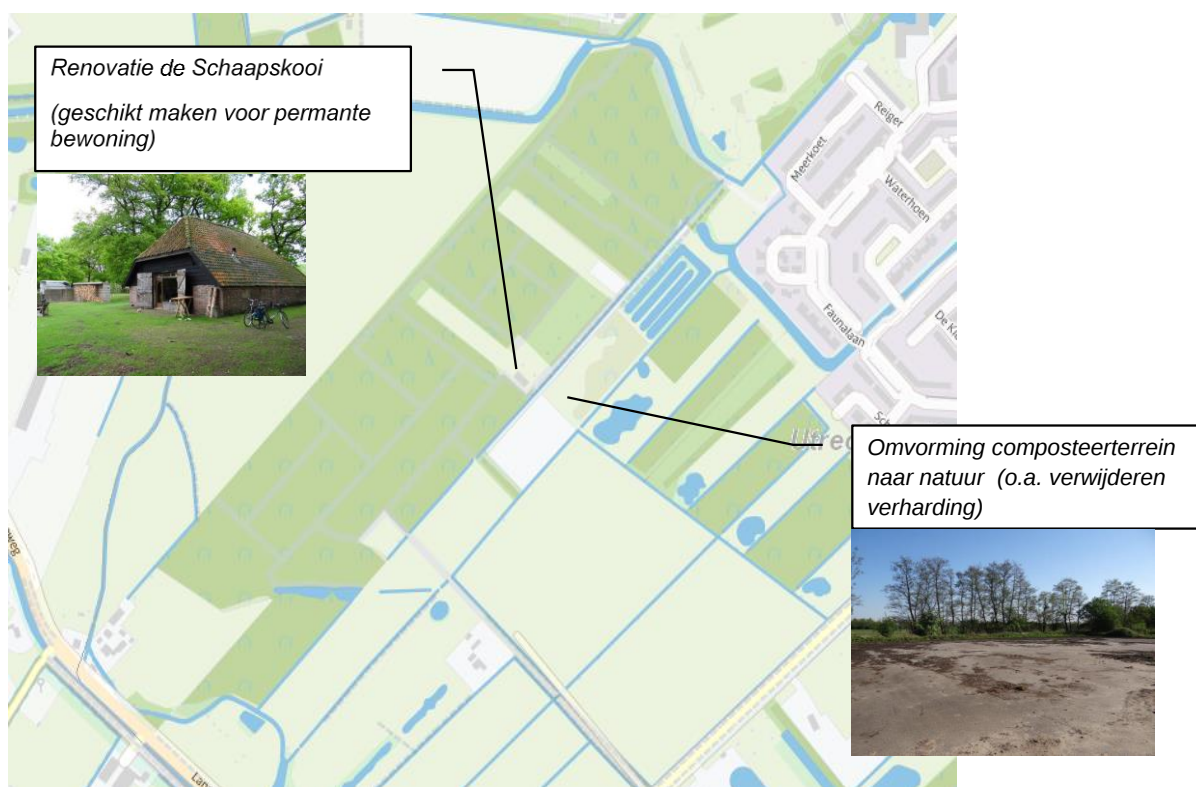
8 Voorgenomen aanpassing van bestemming en gebruik

8.1 Inleiding

De aanleiding voor toetsing aan de natuurwet- en regelgeving komt hoofdzakelijk voort uit de bestemmingswijziging van de Schaapskooi, waarbij deze een renovatie ondergaat en permanente bewoning legaliseert. Een tweede aanleiding voor toetsing is de plaatsing van een werkschuur in de nabijheid van de Schaapskooi. Beide kunnen immers potentieel schade toebrengen aan natuurwaarden. Een derde wijziging in het bestemmingplan betreft de bestemmingswijziging van het voormalige composteerterrein naar Natuur. Voor toetsing wel van belang, maar hierbij hoofdzakelijk gehanteerd als een voor de natuurwaarden positieve verandering.

8.2 Aanduiding locaties

In figuur 19 worden de locaties aangegeven die in het definitieve inrichtingsplan leiden een bestemmingsverandering.

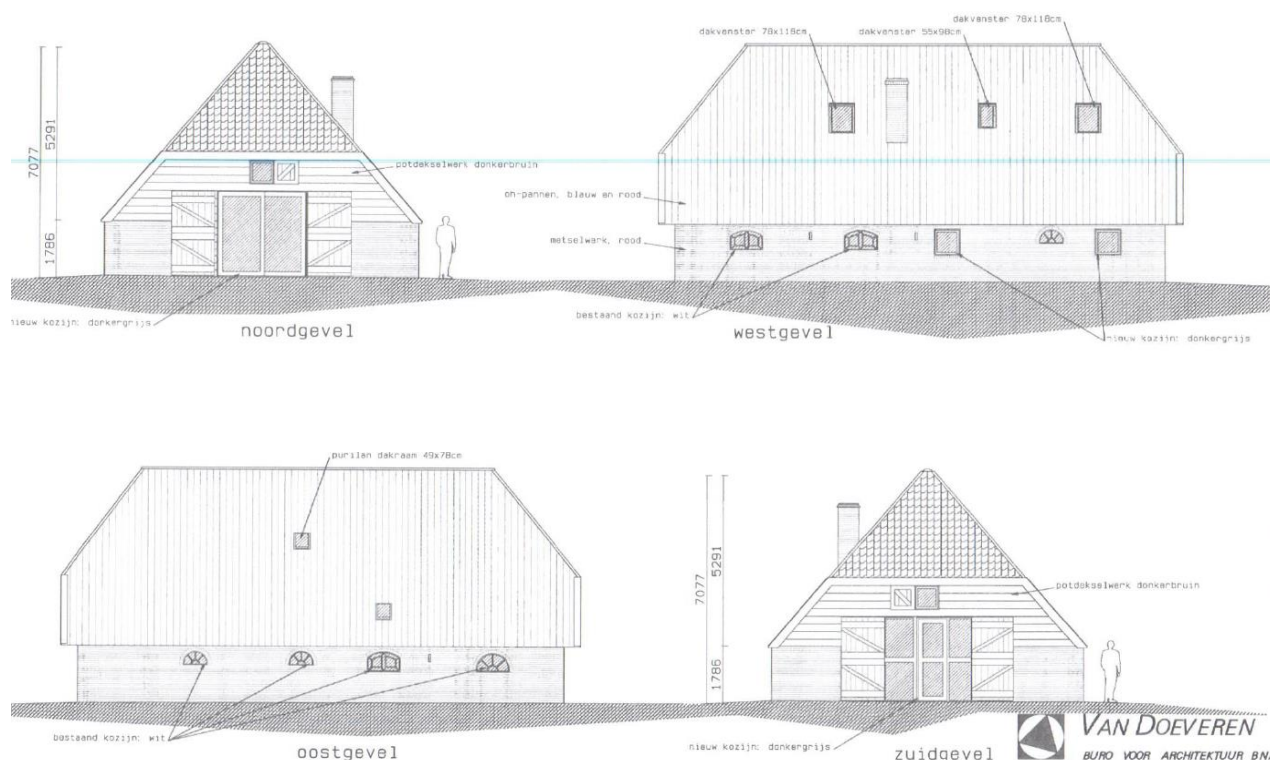
Figuur 19. De locaties waar in het inrichtingsplan sprake is van een bestemmingsverandering.

8.3 De Schaapskooi: permanente woonfunctie

De omvorming van het gebouw de Schaapskooi, van een recreatieve verblijfslocatie naar een permante woonfunctie, vereist aanpassing aan het gebouw. Uitgangspunt daarbij is dat zowel bij de aanpassingen aan de Schaapskooi, de bouw van de nieuwe schuur als de inrichting van buitenruimte, het huidige karakteristieke beeld van de locatie behouden blijft. Het gebouw de Schaapskooi is een gemeentelijk monument. De commissie Welstand en Monumenten heeft een advies afgegeven aan de Gemeente Utrechtse Heuvelrug waarvan de strekking is dat men de

omvorming naar een permante woonfunctie acceptabel vindt, mits aan bovengenoemde uitgangspunt wordt voldaan. Daarbij geeft de commissie enkele adviezen ten aanzien van de tekeningen van de aanpassingen Schaapskooi en schuur. Dit betreft onder andere de locatie en maatvoering van de in onderstaande tekening opgenomen (dak)ramen. Hier specifiek genoemd omdat dit ook in het kader van de ecologische beoordeling van effecten relevant is. Aan de oostzijde komen twee dakramen van beperkte afmeting 49 x 78. In de westgevel worden twee grotere ramen aangebracht en één kleiner raam respectievelijk 78 x 114 en 50 x 98 groot (zie fig. 20). Dit zijn tevens de belangrijkste veranderingen die aangebracht worden aan de buitenzijde van het gebouw.

Op korte afstand ten oosten van de Schaapskooi zal een schuur worden gebouwd die dienst gaat doen als onderkomen voor een werkplaats en het stallen van materieel en materiaal beide benodigd voor het beheer van landgoed. De schuur zal ook onderdak bieden aan 2 paardenboxen. Naast dat deze paarden door de eigenaar als eerste doel gehouden worden als hobby, zijn de paarden functioneel voor het beheer en gericht inzetbaar voor (na)beweiding van drogere delen om natuurdoelen te bereiken. Ten dele kon voorheen de Schaapskooi voorzien in de functie voor het stallen van materiaal en materieel voor beheer. De nieuwe schuur zal omringd worden door de eiken die hier verspreid staan. De krooncontouren van deze eiken en de locatie van de schuur is weergegeven in (figuur 20)

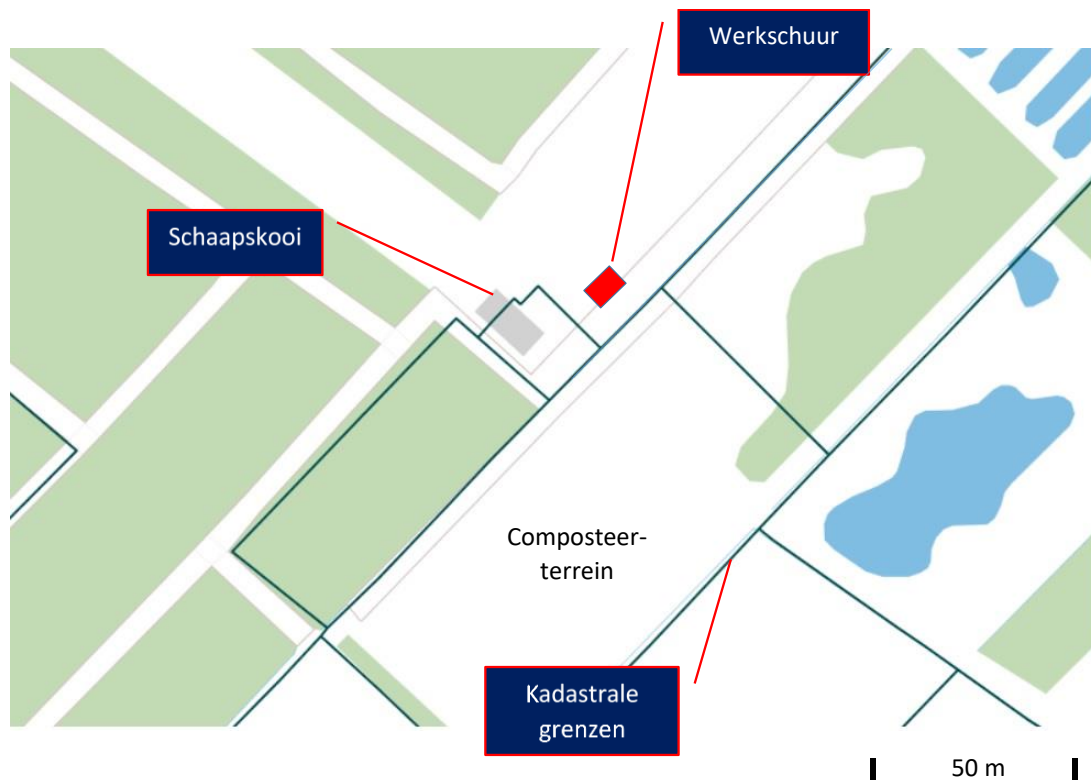
Figuur 20 Beeld van de Schaapskooi na de geplande aanpassingen aan de buitenzijde.

Foto 7. De Schaapskooi: bestaande situatie. Zicht op de “west- en noordzijde”.

8.4 Schaapskooi: nieuwe werkschuur

De nieuw te bouwen schuur heeft een nokhoogte van ca. 6 meter. De globale lengte- en breedtematen zijn circa 12 bij 6 meter.

Figuur 21 De positionering van de nieuw te bouwen werkschuur.

9 Mogelijkheden voor optimalisatie natuurwaarden

9.1 Inleiding

Uitgaande van de te verwachten mogelijke negatieve effecten op natuurwaarden die uit kunnen gaan van de in paragraaf 7 beschreven bestemmingswijzigingen is onderzocht op welke wijze deze potentiële negatieve effecten kunnen worden gecompenseerd. Een weging van de positieve aspecten van het gebiedsplan en de negatieve aspecten is relevant in het kader van toetsing aan de regelgeving van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In de volgende paragrafen wordt beschreven op welke wijze de natuurwaarden in het gebied worden verhoogd. Aan bod komen: verbeteren functie als verbindingszone, nieuwe inrichting composteerterrein en nieuwe inrichtings- en beheermaatregelen op het huidige private deel.

Mitigerende maatregelen die kunnen worden genomen om de negatieve effecten te verkleinen zullen aan bod komen bij een nadere effectanalyse.

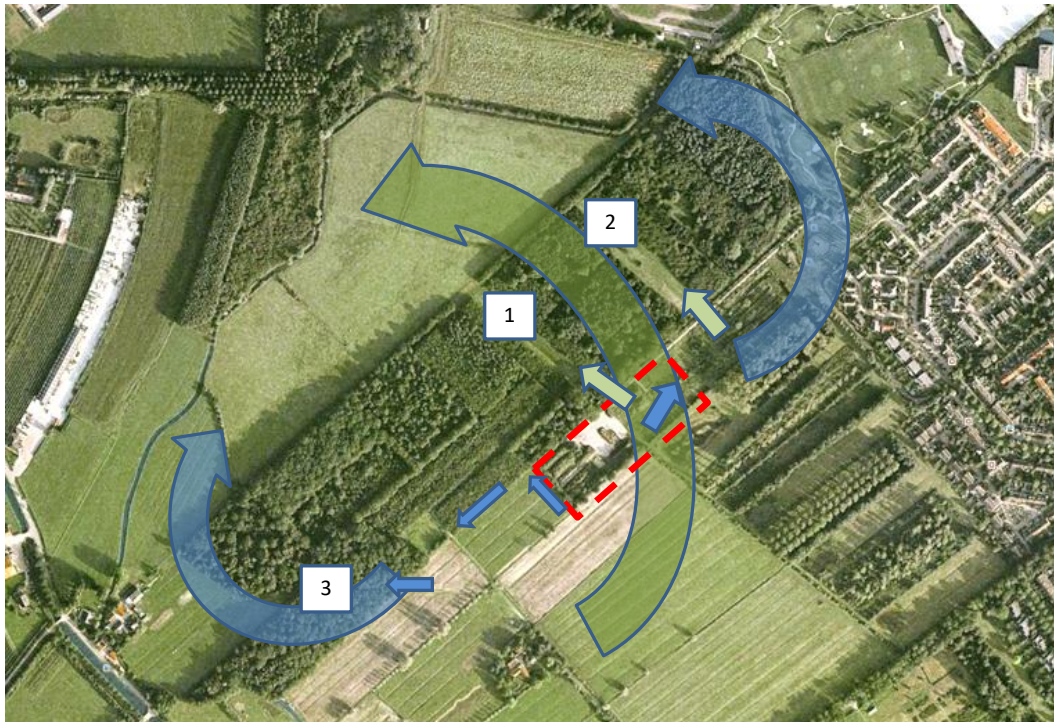
9.2 Functie als verbindingszone

Vanuit de constatering uit hoofdstuk 7 wordt een verbetering/versterking van zowel de natte als droge open verbinding door het projectgebied als belangrijke doelstelling gezien voor een beoogde ecologische optimalisatie.

In figuur 23 staan de mogelijkheden om verbindingen tussen het gebied ten noorden en ten zuiden van de Woerd te optimaliseren schematisch aangegeven.

Op enkele plaatsen kan, met relatief geringe ingrepen, geheel of gedeeltelijke een kwalitatief verbeterde doorgaande verbinding gecreëerd worden. Onderstaand worden deze locaties opgesomd. De gehanteerde nummering correspondeert met figuur 23:

1. Bestemming weide (intensieve begrazing), maar aanleg zoom aan oostzijde
2. Kruiden- en faunarijkgasland en aanleg zoom (momenteel intensief begraasd)
3. Verbetering oeverzone en waterkwaliteit. Oeverzone (op termijn) deels vrij van bomen/dan wel knotvariant > meer licht & minder bladinvall.

Figuur 23 De grote pijlen verbeelden globaal de locaties waar aaneengesloten biotoop, resp. droog (groen) en nat (blauw) te realiseren is. De kleinere pijlen verbeelden locaties waar daadwerkelijk deze biotoopverbetering kan plaatsvinden. De kleine blauwe pijlen geven hierbij “natte” verbindingzones aan, de groene een “droge” verbeterde verbindingzones. De locatie “compostterrein” is rood omkaderd. Voor toelichting nummering zie tekst.

9.2.1 Verbeteren oevers en waterkwaliteit (A)

Zoals in hoofdstuk 7 werd aangegeven is in het zuidelijke deel een ecologische verbeterde water-oeverzone gewenst, door en/of langs de hier beboste Woerd. Dit zal bereikt worden door maatregelen te treffen die er op gericht zijn de oevers meer licht te laten ontvangen, en daaraan gekoppeld bladval van bomen in het water sterk te beperken. Hiertoe zal een deel van de oudere bomen die dicht langs de watergangen staan worden afgezet en omgevormd worden tot hakhout. Ook de aanwezige houtige spontane opslag zal hier worden verwijderd. De oever van de watergang die door het bosgedeelte loopt is zeer steil. Naast onvoldoende lichtinval is ook dit een oorzaak dat zich geen passende vegetatie langs de oever zal ontwikkelen. De oever zal om dit te verbeteren op delen worden afgevlakt. De hier aanwezige kavelscheidingsloten zullen worden opgeschoond om ze meer watervolume te geven.

Het doorzicht van de door het bos lopende water is slecht. Naast bladafval dat voor eutrofiëring zorgt, is de kleiige bodem van het vrijwel stilstaande water hier een belangrijke oorzaak van, waarbij door geringe beroering (eenden) kleideeltjes in de waterkolom komen en het doorzicht beperken. Een wat verbeterde doorstroming, tezamen met verbeterde kansen voor de ontwikkeling van oevervegetatie en lagere aantallen eenden kan dit het doorzicht in de toekomst verbeteren. Tezamen met meer lichtinval geeft dit de kans aan echte waterplanten om zich hier te ontwikkelen, en daarmee het tij definitief te keren.

9.2.2 Creëren zomen (B)

De open strook ten noorden van de Schaapskooi zal grotendeels de huidige functie behouden. Hier vindt een intensieve beweiding plaats met paarden. De natuurwaarde van dit deel is daarmee gering, maar met de komst van de Das op het landgoed zeker niet zonder waarde. Voor de Das

vormen wormen een belangrijk deel van het stapelvoedsel en het omliggende schrale grasland is veel armer aan wormen. Om toch de natuurwaarde en daarmee ook de waarde als onderdeel van de verbindingzone verder te vergroten zal een “zoom” worden gecreëerd. Een geleidelijke overgang van bos via struweel naar een smalle circa 3 meter brede strook kruidenrijk grasland, die vrij is van intensieve beweiding. Ook op andere locaties waar bos overgaat naar grasland zullen zomen worden gecreëerd.

Foto 8. Voorbeeld van een goed ontwikkelde “zoom”, een geleidelijke overgang van bos, struweel naar grasland.

9.2.3 Omvorming naar kruiden- en faunrijk grasland (C)

De tweede doorlopende open strook noordelijk van de schaapkooi is momenteel intensief in gebruikt voor het weiden van paarden. Het beoogde doeltype van dit perceel is kruiden- en faunrijk grasland, waarmee de functie voor beweiding zal komen te vervallen. Daarmee zal het kwalitatief de meest waardevolle “open” verbinding blijven die globaal oost-west door het landgoed zal lopen, en daarmee zal de kwaliteit en waarde als verbindingzone voor veel soorten sterk toenemen. De overgang met de aanliggende beboste percelen zal, zoals eerder bij B werd beschreven, geleidelijk zijn.

9.2.4 Omvorming van voormalige composteerterrein

Op het voormalige composteerterrein vindt de grootste verandering plaats binnen het projectgebied, die eveneens een belangrijke bijdrage zal leveren aan de verbetering van het gebied als verbindingzone. De nieuwe inrichting van het composteerterrein zal apart besproken worden in paragraaf 9.3.

Figuur 24. Inrichtingsmaatregelen gericht op verbetering “open” verbindingzones (droog: licht bruin, nat: blauw)

9.3 Composteerterrein: omvorming naar natuur

9.3.1 Inleiding

Uitsluitend een bestemmingswijziging van het composteerterrein naar Natuur resulteert niet in verandering van aanwezige natuurwaarden in de bestaande situatie, al biedt het natuurlijk een toekomstige planologische bescherming. De belangrijkste positieve verandering voor de natuurwaarden komt voort uit het verwijderen van de verharding en de nieuwe inrichting van het terrein. Daarmee worden de natuurwaarden ter plekke verhoogd en levert het bovendien een belangrijke bijdrage als onderdeel van de beoogde verbetering van de verbinding tussen het open landschap ten zuiden van de Woerd en het openlandschap ten noorden. Op het terrein is vanuit dit perspectief zowel een bijdrage aan een droge als een natte open verbinding wenselijk. Beide zijn dan ook opgenomen in een concept inrichtingsplan. Bij het opstellen van deze natuurtoets is duidelijk dat de inrichting gericht zal bestaan uit een poel met een zeer geleidelijk talud en verder een zo groot mogelijk deel “schraalland”. Of naast het type “droog schraalland” ook haalbaar is “nat schraalland” te realiseren is op dit deel wordt onderzocht en zal worden opgenomen in het beheer- en inrichtingsplan. Dit laatst genoemde doeltype zou zeer wenselijk zijn gelet op ligging, maar er is ook na het verwijderen van de topverharding en de noodzakelijke verwijdering van deels vervuilde puinrestanten sprake van een zeer diverse en deels verstoorde bodem. Deze complexiteit kan er toe leiden dat wat betreft locatie en eindtype (nat/droog) bij het definitieve inrichtingsplan verschillen met het hier opgenomen eerste concept.

9.3.2 Inrichting “nat”: sloten en poelen

Poel

Een voortzetting van de reeds aanwezig poelen ten zuiden van deze locatie is een voor de hand liggende keuze. In het westelijke deel zal een grote poel - minimaal 20 x 15 meter - worden gecreëerd, en mogelijk in het oostelijke deel een kleinere poel. De grote poel aan de westzijde zal een sterk glooiende oever krijgen. Een ten dele onzekere factor is de hoogte van het maaiveld na het afgraven van de verharding en onderlaag van het terrein. Maar de mogelijkheden voor een poel lijken goed waarbij deze jaarrond een afdoende op het grondwaterniveau fluctuerende waterdiepte zal hebben. Het is op dit punt te verwachten dat de afstroom van grondwater van de hogere delen van de heuvelrug dicht aan het oppervlakte komt en daarmee een gunstige licht basische waterkwaliteit zal zorgen waarmee bijzondere vegetatietypen zich kunnen ontwikkelen.

Sloten

De in het omringde landschap aanwezige sloten vormen voor veel soorten een zeer geschikt leefmilieu, zeker nu hier extensiever agrarisch gebruik wordt toegepast en het beheer zich richt op natuurwaarden. Een slotenstelsel vormt als vanzelf “en passant” direct een ecologisch verbindend netwerk. Vanuit deze optiek werd er in eerste instantie voor gekozen een sloot aan te leggen langs de doorgetrokken onverharde dijk. In de praktijk zal deze “dijkweg” door slechts periodiek te maaien een kruiden- en soortenrijke grasberm zijn. Rond het terrein lopen momenteel al kavelsloten. De aanwezige sloten aan globaal de zuidzijde en aan de westzijde van het terrein, zijn vrijwel onzichtbaar geworden in het landschap door de aanwezigheid van ruigte en opslag en aanplant van bomen. Deze sloten worden weer in “oude” staat hersteld. Verbeterde lichtinval zal de groei van echte oevervegetatie en waterplanten doen verbeteren en hiermee samenhangend de waterkwaliteit verbeteren, zodat er een geschikter leefmilieu ontstaat voor de doelsoorten.

Een aspect dat tegen de aanleg en het verbeteren van sloten op en nabij het voormalige composteerterrein zou kunnen pleiten is een juist gewenste geïsoleerde ligging van de nieuwe en de bestaande poelen voor de invasieve exotische rivierkreeften verslechterd. Sinds de jaren 80 zijn in ons land acht exotische soorten kreeften gesignaleerd in de vrije natuur in ons land. Een aantal van deze soorten wordt lokaal in zeer hoge dichtheden aangetroffen. Het is bekend dat deze kreeften een sterk negatieve invloed kunnen hebben op het voorkomen en talrijkheid van submerse waterplanten. Daarnaast is bekend dat larven en eieren van amfibieën worden gegeten. Of de explosieve aantalsontwikkeling en talrijkheid van de rivierkreeften een tijdelijk fenomeen is of blijvend zal de tijd uit moeten wijzen. Feit is wel dat de Oude Rijn en de hiermee verbonden beek die ten zuiden van de Woerd loopt voor de exotische rivierkreeften voor een wellicht permante “aanvoer” zou kunnen zorgen. Temeer omdat een aantal deze soorten ook in poldersloten in hoge dichtheden kan voorkomen (o.a. AFO 2009, Project Amstelgroen) zou de aanleg of verbetering van sloten van de poelen richting de beek negatief kunnen zijn voor de soorten waarvoor de poelen met name worden gecreëerd: flora, libellen en amfibieën. Soorten zoals de Rode Amerikaanse rivierkreeft kunnen zich ook goed over land verplaatsen. Kolonisatie van de poelen kan dus nooit worden uitgesloten, maar de kans hierop kan wel sterk worden beïnvloed door de aanleg van verbindende waterlopen.

Ook de meest recente kennis van de situatie na verwijdering van alle verharding leidt tot de vraag of een sloot op het composteerterrein wenselijk is. Versterkte afvoer van grondwater is niet wenselijk, afvoer van overtollig regenwater wel.

Waterbeheer

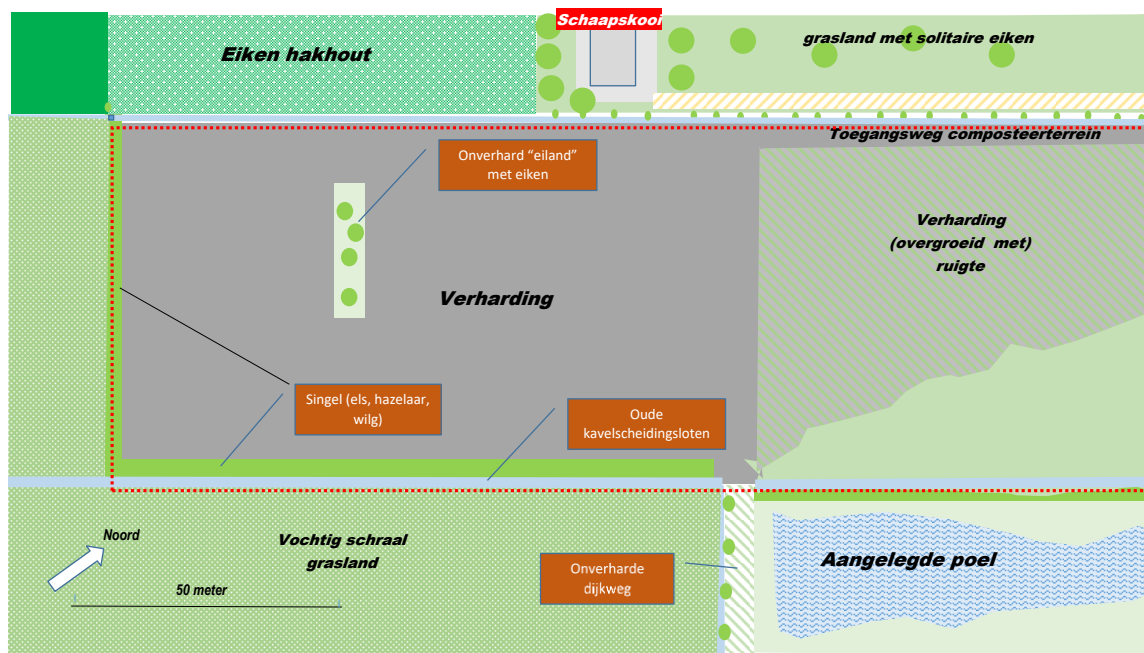
In de sloten dient op dit laatst genoemde doel te bereiken op een aantal strategisch gekozen locaties sowieso een stuw te worden geplaatst. De sloten hebben delen van het jaar een afvoerende functie voor hemelwater, maar mogen op dit deel van het terrein geen sterk afvoerende functie hebben voor grondwater, waarvan zeker in dit geval het voor de

vegetatieontwikkeling sterk gewenst is dat dit zo dicht mogelijk het maaiveld bereikt. Omdat de situatie wat betreft het grondwatervniveau en de jaarlijkse fluctuatie nog deels onbekend is voor dit deel, kunnen deze stuwen flexibel te zijn wat betref niveau. Bijvoorbeeld instelbaar met schuif, zodat een goede balans gevonden kan worden wat betreft gewenste afvoer en stagnatie.

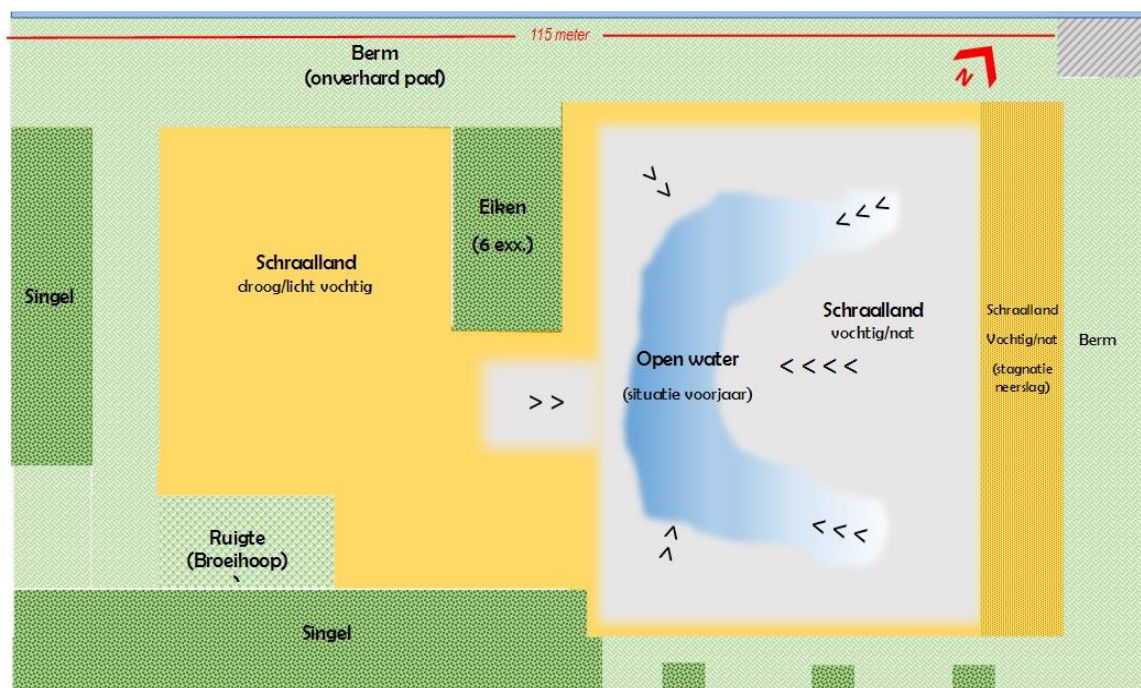
9.3.3 Inrichting “droog/vochtig”

Onder dit kopje verstaan we hier gemakshalve ook vochtig tot nat schraalland. Rond de poel wordt een vegetatietype beoogd dat natuurlijker is, en wel voor natte, schrale bodems waar zeggensoorten en bies dominant zijn. Mogelijk dient hiervoor na het verwijderen van de verharding op delen ook de toplaag verwijderd te worden. Deze zone met meer natuurlijke vegetatie zou vervolgens over kunnen gaan in een periodiek gemaaid vochtig tot nat schraalland. Aan de oostzijde zal een zone met de reeds aanwezige ruigtekruiden en riet worden gehandhaafd. Dit vormt goed terrestrisch leefgebied voor amfibieën en zorgt ook voor permanent aanwezige dekking en jachtgebied voor een soort als de Ringslang. Deze zone zal vervolgens eveneens overgaan in kruidenrijk grasland dat periodiek gemaaid of (na)beweid zal worden. Het voornemen is op dit deel een vochtgradiënt te creëren door het maaiveld zuidoost zwak te laten aflopen. Aan de noordwestzijde is aanplant van Eik en/of Es opgenomen, met als einddoel eiken en/of Essenhakhout. De belangrijkste reden om op dit deel bomen aan te planten is een momenteel bestaande en inmiddels achterstallige plicht voor aanplant in het kader van de boswet op het landgoed. Herplant op de oorspronkelijk vellingslocatie is echter niet meer wenselijk, omdat dit sterk zou conflicteren met het streven een doorlopend open landschapstype door het landgoed te creëren. De feitelijke locatie voor aanplant ligt namelijk tussen het composteerterrein en de nu als paardenweide gebruikte smalle open zone door het landgoed. En de aanwezige openheid - grasland met verspreid solitaire eiken - vormt binnen het nieuwe inrichtingsplan juist een zeer belangrijke verbindende schakel tussen het composteerterrein en de genoemde open zone. Een reden om bij herplant te kiezen voor uitbreiding van hakhout en geen hoog opgaand bos te laten ontstaan, is dat hoog opgaand bos op korte afstand van de nieuw te creëren poel niet gewenst is (bladval, sterkere inperking licht). Daarnaast zal hakhout de “openheid” die het grasland creëert minder aantasten.

Op het composteerterrein staan op een onverhard klein deel enkele eiken. Het idee is deze eiken vooralsnog te handhaven, maar wel specifiek te volgen of deze situatie niet conflicteert met de aanwezig poel en het grasland door nadelige bladafval en schaduwwerking.

Figuur 25 Schematische weergave van de bestaande situatie voormalige composteerterrein en directe omgeving. De planlocatie (bestemmingsplan aanduiding H14 aan de noordoostzijde overgaand in H19) is rood gestippeld omkaderd.

Figuur 26. Verdere uitwerking toekomstige inrichting composteerterrein (perceel H14, zie fig. 24). Bron: Inrichtings- en beheerplan de Woerd (AFO 2017).

9.4 Inrichtingsmaatregelen op het private deel

9.4.1 Inleiding

Naast de herinrichting van het composteerterrein worden inrichtings- en beheermaatregelen aangepast op het private deel om daarmee de natuurwaarden op dit deel te verhogen. Daarbij worden belangrijke wijzigingen aangebracht in de huidige natuurdoeltypen. Het beheer en de inrichting zal vastgelegd worden in een inrichtings- en beheerplan.

9.4.2 Opwaarderen & optimaliseren doeltypen

De belangrijkste wijzigingen, naast de al eerder besproken omvorming van een perceel weideland naar kruiden- en faunrijkgrasland, die zich voor zullen doen op het landgoed zijn:

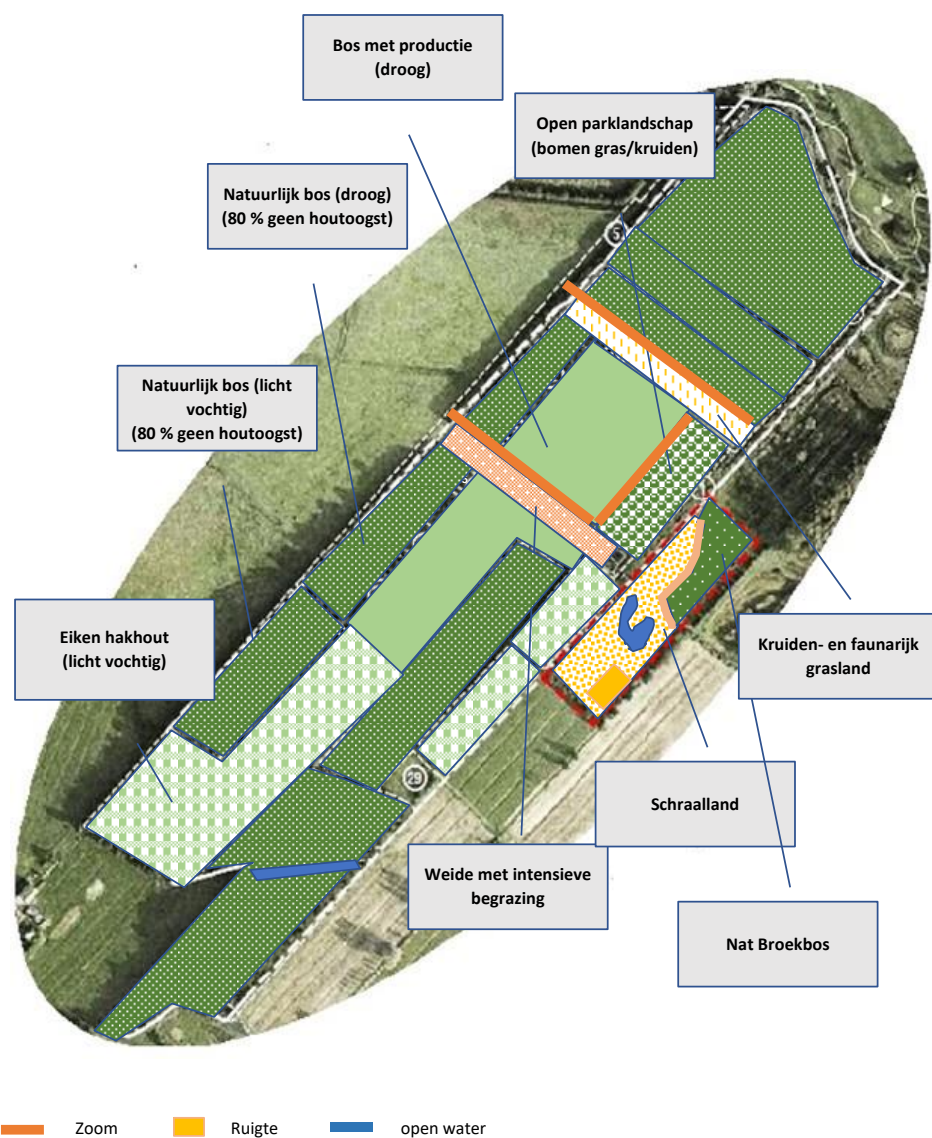
- Omvorming van droog- en vochtig bos met productie naar natuurlijk bos
- Herstel van waardevolle eikenhakhoutpercelen

Momenteel heeft als het bos op het landgoed het natuurdoeltype droog of vochtig bos met productie. Door de omvorming naar natuurlijk bos zal de natuurwaarde sterk verhogen. Op het landgoed zijn oude percelen eikenhakhout aanwezig. Een aantal van de percelen hebben een achterstallig onderhoud. Er zal beoordeling worden opgesteld waar herstel mogelijk is. Indien herstel onmogelijk blijkt zullen ook deze percelen omgevormd worden naar natuurlijk bos.

In figuur 27 wordt de toekomstige situatie verbeeld. In de bijlage is ter vergelijking een figuur opgenomen met de huidige doeltypen op het landgoed. In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de toekomstige doeltypen met de oppervlakten.

Tabel 2 Overzicht toekomstige doeltypen projectgebied

Beschrijving	Doeltype	Oppervlakte ha.
• Droog/vochtig "natuurlijk" bos	N15.02	9,6
• Hakhout (eik) licht vochtig	N17.01/02	2,9
• Droog bos met productie	N16.01	2,8
• Schraalland (droog)	N11.01	0,3
• Kruiden- en faunrijk grasland	N12.02	0,5
• Schraalland (nat)	N10.01	0,2
• Broekbos	N14.01	0,5
• Grasland (intensieve beweiding)	—	0,5
• Overig	Biezen, ruigte, paden, bermen, greppels, water, erf, zomen	3,7

Figuur 27. Inrichtingsmaatregelen gericht op verbetering van natuurwaarden in het gebied. Bron: Inrichtings- en beheerplan de Woerd AFO 2017

10 Natuurwet- en regelgeving

10.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt de feitelijke toetsing van het gebiedsplan aan de natuurwetgeving beschreven. Als eerste aan de regelgeving van de NNN en als tweede aan de soortbescherming vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Bij de toetsing aan de NNN-regelgeving wordt als eerste deze enigszins complexe regelgeving beschreven. Uitgangspunt hierbij is de nog van toepassing zijnde EHS-wijzer. Vervolgens worden de potentieel negatieve effecten van de gebiedsontwikkeling op natuurwaarden beschouwd, om de aard, de omvang en impact te duiden en beoordelen. Met de verkregen inhoudelijke kennis van, en inzicht in, de potentieel negatieve effecten op de NNN wordt de gebiedsontwikkeling getoetst aan de formele eisen die de NNN regelgeving stelt. Hierna worden de positieve effecten van de voorgenomen gebiedsontwikkeling voor de NNN beschreven. Als laatste onderdeel van deze NNN-toetsing wordt de eindbalans opgemaakt van zowel de positieve als negatieve effecten. Na de beoordeling in het kader van de NNN-regelgeving volgt een toetsing aan de Flora- en faunawet.

10.1.1 Regelgeving NNN en status projectgebied

De provincie Utrecht heeft het gebied de Woerd, en grote delen van de direct aangrenzende omgeving, bestemd als NNN (zie fig. 3). Het voormalige composteerterrein heeft in het vigerende bestemmingsplan de bestemming bedrijfsterrein, maar valt eveneens binnen de begrenzing van de NNN.

Grote delen van het projectgebied hebben in de huidige situatie een beheertype toegekend gekregen, variërend van het type N12.02 kruiden- en faunairijk grasland tot het type N16.02 vochtig bos met productie. Op kleine delen rust in de huidige situatie geen beheertype. Dit betreft de planlocatie composteerterrein, en de smalle open stroken door het bos van het private deel.

Naast deze indeling in beheertypen, die daarmee ook een inspanningsverplichting opleggen aan de eigenaar of beheerder, hanteert de provincie een indeling van de NNN waarin de toekomstige wensen wat betreft de natuur/beheertypen zijn vastgelegd. Deze zijn opgenomen in de zogeheten ambitiekaart. Daarbij wordt, zoals de naam aangeeft, gestreefd om in NNN-gebieden waar mogelijk natuurtypen te creëren met hogere natuurwaarden. Dit kan een verandering van een reeds bestaand beheertype naar een nieuw beheertype inhouden, maar het kan ook zijn dat in de huidige situatie voor een terreindeel er (nog) geen gespecificeerd beheertype is, en voor het eerst een natuurdoeltype wordt toegekend aan een terreindeel. Het niet aanwezig zijn van een beheertype wil overigens niet zeggen dat de aanwezige omstandigheden en natuurwaarden niet relevant of in het geheel niet functioneel zijn voor de NNN.

Natuurnetwerk

Nederland(NNN) heeft twee doelen:

1. de rijkdom aan soorten - de biodiversiteit - te behouden en te herstellen. Hiervoor is het noodzakelijk dat natuurgebieden worden uitgebreid, verbeterd, en met elkaar worden verbonden in een samenhangend netwerk. Dit netwerk moet functioneren in ruimte en tijd, waardoor planten en dieren een duurzame, robuuste en klimaatbestendige leefomgeving krijgen;

2. ruimte bieden aan de groeiende behoefte aan rust en ruimte, waardoor inwoners en bezoekers de natuur kunnen beleven en het draagvlak voor natuurbeleid gewaarborgd is. (Partiële herziening PRV 2014, provincie Utrecht)

Het “groene” deel van het gebiedsplan en het nieuwe bestemmingsplan, zoals dit in deze rapportage wordt gepresenteerd, strookt met het doel de lokale en ook regionale natuurwaarden te vergroten. En het sluit aan bij de leefgebied benadering die door de provincie Utrecht wordt gehanteerd bij inrichting van de NNN. Voorheen vormde de soortbenadering hiervoor de leidraad. De duidelijkste inrichtingswijzigingen doen zich voor op delen waar in de actuele situatie geen specifiek doeltype op rust. Wat betreft het toekennen van de beheer- en ambitietypen door de provincie is hiervoor niet overal tot op detailniveau uitgebreid vooronderzoek verricht. Bovendien moeten ontwikkelingen van natuurtypen, en niet te vergeten inzichten in de natuurlijke processen en ecosystemen, ook een zekere dynamiek toelaten, die zich kan weer kan uiten in de ambitie van beheertypen. Er wordt dan ook ruimte geboden voor regionaal (lokaal) maatwerk. Dit maatwerk wordt zeker verondersteld aanwezig te zijn in het inrichtingsvoorstel zoals dit hier gepresenteerd wordt. Daarbij blijft overeind dat in dit geval het lokale maatwerk bijdraagt aan regionale natuurwaarden van de NNN.

Zoals eerder aangehaald zijn niet alle ontwikkelingen van de voorgenomen gebiedsontwikkeling positief voor de aanwezige of potentiële natuurwaarden van de NNN. Het private landgoed heeft immers niet uitsluitend het natuurbelang als doelstelling. De te verwachten menselijke aanwezigheid, voortkomend uit het belang van de eigenaar om het bestaande recreatieve gebruik om te zetten naar een permante woonfunctie, kan een negatief effect hebben op natuurwaarden. Ingrepen of ontwikkelingen binnen de NNN, zoals deze nieuwe woonfunctie, zijn aan strikte regelgeving gebonden. Belangrijk vertrekpunt hierbij is het zogeheten “nee-tenzij principe”. Als er sprake is van een significante aantasting van het Natuurnetwerk Nederland, dan kan een project uitsluitend nog ten uitvoer worden gebracht als er sprake is van een groot openbaar belang en het ontbreken van alternatieven. Uit de effectbeoordeling zal duidelijk worden dat hier geen sprake is van een significantie aantasting van het Natuurnetwerk Nederland. Maar, ook voor kleinere ingrepen waarvan dan wel sprake is van een significante aantasting maar die wel (deels) een negatieve effect kunnen hebben op het NNN, zoals in het onderhavige geval, heeft de provincie Utrecht een aantal instrumenten ter beschikking. De in onderstaande tekst beschreven opties vormden hierbij een belangrijke leidraad.

“Om te komen tot zowel een ontwikkelingsgerichte omgang met de NNN, als tot een betere ruimtelijke bescherming, benoemen wij een aantal instrumenten. Onder voorwaarden worden ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt.”

- a. *uitbreiding van geringe omvang bij bestaande functies. Kleinschalige ontwikkelingen in de NNN zijn mogelijk mits ze aansluiten aan een bestaande andere functie en ze op al verstoord terrein plaats vinden;*
- b. *plussen en minnen / mitigeren. Het negatieve effect van een ontwikkeling kan met voor natuur positieve ingrepen worden opgeheven zodat er geen sprake is van een significante aantasting van de NNN;*
- c. *her-begrenzing van de NNN. Bij kleinschalige ontwikkelingen kan het instrument her-begrenzing worden ingezet, mits dit leidt tot een gelijkwaardige of betere kwaliteit van de NNN;*
- d. *saldobenadering. Toe te passen bij een combinatie van ontwikkelingen die in een gezamenlijk ruimtelijk plan worden opgepakt en die per saldo een meerwaarde voor natuur opleveren.”*

Als uitgangspunt bij de toetsing van het project als geheel is de onder punt b) beschreven ingang gehanteerd: “plussen en minnen”. Waarbij de negatieve effecten op natuurwaarden vereffend dienen te worden door te realiseren positieve effecten op natuurwaarden, zodat er zeker geen sprake is van significante aantasting van de NNN en de gebiedsontwikkeling als geheel een positieve bijdrage levert aan de NNN.

Bij het bepalen van de effecten zijn de zogeheten “wezenlijke waarden en kenmerken” van belang, voortkomend uit de bij het gebied behorende natuurdoelen en natuurkwaliteit.

Hierbij worden als toetsingsinstrumentarium zes toetsingsaspecten gehanteerd:

1. *Bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem, inclusief de vereiste omgevingsfactoren (zoals donkerte, bodem, water en milieu).*
2. *De robuustheid en aaneengeslotenheid van de NNN*
3. *De aanwezigheid van bijzondere soorten*
4. *De verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen*
5. *Behoud van oppervlakte*
6. *Behoud van samenhang*

10.2 Effectbeoordeling

10.2.1 Inleiding

Bij deze effectbeoordeling vormt de kennis over het aanwezige en te verwachten soortenspectrum in het projectgebied, zoals beschreven in hoofdstuk 6 & 7, het uitgangspunt. Daarbij nemen vogels en zoogdieren - de grotere soorten en vleermuizen - de belangrijkste plaats in. De reden is dat deze soortgroepen voor de optredende verstoringsbronnen in deze situatie het meest gevoelig en daarmee maatgevend zijn.

10.2.2 Negatieve effecten; “de minnen”

A. Ruimtebeslag: nieuwe werkschuur

Aan de noordoostzijde van het gebouw de Schaapskooi wordt een schuur geplaatst. Deze schuur heeft als belangrijkste functie onderdak te bieden aan beheermateriaal en -materieel. Het plaatsen van de schuur heeft tot gevolg dat een deel van het NNN-gebied verhard zal worden: verminderen areaal. In dit geval betreft het vrijwel uitsluitend het grondoppervlak dat de schuur zelf inneemt. Overige verharding rondom zal achterwege blijven. Uitsluitend aan de zijde van de bestaande toegangsweg dient een kleine aanpassing gemaakt te worden om deze weg aan te laten sluiten op de ingang van de schuur. Doordat de schuur geplaatst wordt op en nabij een reeds bestaande parkeerplek voor trekkers en auto's, is deze verharding beperkt tot hooguit een paar meter. Samenvattend kan gesteld worden dat er in totaal een deel verhard wordt van ca. 12 x 6,5 meter.

Aanwezige en potentiële natuurwaarden

De locatie waar de schuur geplaatst wordt ligt duidelijk binnen de invloedssfeer van het erf van de Schaapskooi. Rondom staan solitaire en deels zeer oude eiken. Het aanbrengen van de fundatie van de schuur levert geen gevaar op voor het behoud van deze bomen. Momenteel is er een heg van jonge Haagbeuk aanwezig, deze zal moeten worden doorbroken voor een achteringang. Ondergroei is op de locatie zeer beperkt aanwezig en kent geen speciale waarde. De potentiële natuurwaarden op deze locatie, die weinig lichtinval kent door de hoge eiken, is gering. De invloedssfeer van het huidige gebruik van de Schaapskooi is op deze locatie reeds aanwezig en daarmee leidt de planlocatie niet tot een nieuwe locatie in het gebied met verhoogde menselijke activiteit. Uit het verrichte vleermuisonderzoek werd duidelijk dat nabij de locatie van deze schuur een Ruige dwergvleermuis een zogeheten paarterritorium had. Het is niet te verwachten dat door de plaatsing van de schuur dit territorium zal verdwijnen. De kans is zelfs groot dat deze soort bij

een hierop afgestemde inrichting van de schuur*, deze zal benutten als dagrustplaats en paarlocatie.

Voor enkele algemene hier aanwezige vogelsoorten zoals Vink, Heggemus en Koolmees, soorten die kenmerkend zijn voor een erfzone, is het plaatsen van de schuur en de daarmee gepaard gaande verharding een zeer lichte inperking van geschikt leefgebied. Maar, er zijn in de nieuwe situatie ook voordelen te behalen voor de aanwezige soorten. Dit zal verder beschreven worden bij mitigerende maatregelen. Door het plaatsen van de schuur zal er geen barrièrewerking optreden voor soorten, bijvoorbeeld bij een dagelijks gebruikte migratieroute. De resterende vrije groene ruimte die aanwezig is rond de schuur (zie foto) biedt ruim voldoende doorgang mogelijkheden.

Mitigerende maatregelen

De schuur zal geschikt gemaakt worden als onderkomen voor vleermuizen. Dit zal inhouden dat er aan de buitenzijde één of meerdere kleine vleermuiskasten geplaatst worden. Deze zijn geschikt als paar- en dagverblijf voor onder andere de soorten Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis. Verder zal in de nok/vliering van de schuur een grotere ruimte geschikt gemaakt worden die bestemd is als kraamlocatie voor soorten als de Gewone grootoorvleermuis. Voor vogels o.a. voor de Grauwe vliegenvanger zullen er enkele nestkasten opgehangen worden. Met voortijdig ophangen van enkele vleermuiskasten aan bomen kan een overbrugging worden gecreëerd tussen aanpassing Schaapskooi en bouw werkschuur. Indien zowel de Gewone als de Ruige dwergvleermuis de Schaapskooi incidenteel of gedurende korte perioden gebruiken als dagverblijfplaats - een mogelijkheid die op basis van het verrichte onderzoek niet wordt uitgesloten - dan biedt dit in deze periode een geschikt alternatief.

B. Permanente woonfunctie Schaapskooi & plaatsing werkschuur

Inleiding

Naar effecten van verstoring door menselijke invloed (wonen, verkeer) is veel onderzoek gedaan. Duidelijk is dat factoren als licht, geluid en menselijke aanwezigheid negatieve effecten kunnen hebben op de aanwezigheid en de verspreiding van soorten. Het kwalificeren van te verwachten menselijke verstoring is echter een complexe materie. Daarbij zijn veel variabelen aanwezig, onder andere de verstoringgevoeligheid van soorten, maar ook het terreintype kan een bepalende factor zijn. Een eenvoudig voorbeeld kan dit verduidelijken. Een Bruine kikker zal zich niet veel aantrekken van een wandelaar op 10 meter afstand, maar dit is voor een Havik ondenkbaar. Dezelfde Havik zal in een bos een vluchtafstand van 50 meter kunnen aanhouden, waar in het open veld deze afstand meer dan 100 meter kan bedragen. Daarnaast is ook het adaptieve vermogen van de soort, en daarmee de "ervaring" van individuen van een soort, van invloed op de uiteindelijke verstorende werking en impact. In zijn algemeenheid kunnen er desalniettemin wetmatigheden worden afgeleid, zoals de constatering dat soorten in open terrein vrijwel altijd een grotere vluchtafstand hebben dan soorten in gesloten, bebost terrein, en dat de soortgroepen vogels en (grotere) zoogdieren relatief sterker storingsgevoelig zijn voor aanwezigheid van mensen dan andere soortgroepen. In deze paragraaf worden de verschillende effecten die uit kunnen gaan van de beoogde ontwikkelingen omschreven en beoordeeld. Waar relevant worden ook soortgroepen of soorten aangehaald om het effect te beoordelen. De effectenbronnen die in deze situatie tot verstoring kunnen leiden zijn licht, geluid en fysieke aanwezigheid van mensen (visuele verstoring). Deze kunnen alle resulteren in afname van geschikt leefgebied voor soorten.

Licht

Uitstralend licht kan, afhankelijk van de sterkte en kleurenspectrum van de lichtbron, een negatief effect hebben op veel diersoorten, variërend van insecten tot vogels. Licht kan daarbij op verschillende manier negatieve effecten veroorzaken, bijvoorbeeld door beïnvloeding van oriëntatie of bioritmiek. Bewoning van de Schaapskooi brengt lichtuitstraling met zich mee. Er is immers sprake van uitstralende binnenverlichting en er zal buitenverlichting aanwezig zijn. In die zin zal er in ieder geval sprake zijn van een zeker negatief effect, omdat naar verwachting de intensiteit van het gebruik toeneemt (van recreatief naar permanent). De nieuwe werkschuur zal geen lichtuitstraling geven van binnenverlichting. Voor een enkele soort kan licht ook een positief effect hebben, bijvoorbeeld sommige vleermuissoorten kunnen hiervan profiteren. Van Gewone dwergvleermuis en Laatzvlieger is bekend dat zij periodiek kunnen jagen bij buitenverlichting waar veel insecten aanwezig zijn die worden aangetrokken door het licht (bv. lantaarnpalen). Anderzijds is van een soort als de Meervleermuis bekend dat licht een barrièrewerking kan veroorzaken, waarbij fel licht in dit geval voedsel- of migratieroutes kan blokkeren. Gesteld kan worden dat, vanuit het totale ecosysteem of soortenspectrum benaderd, kunstlicht overwegend negatieve effecten heeft.

Omdat de Schaapskooi als monument aan bepaalde normen moet voldoen bij de verbouwing, is in dit geval de toename van licht relatief beperkt. Zo worden er geen extra grote ramen aangebracht op de begane grond. In het dak worden wel enkele nieuwe ramen geplaatst ten behoeve van de hier aanwezige slaapkamers. De grotere ramen zijn hierbij beperkt tot de westzijde van het dak. Op en rond deze locatie zijn naast insecten, met name zoogdieren in de schemer en nacht actief, waar licht een verstorend effect op zou kunnen hebben. Het betreft soorten zoals Ree en marterachtigen. Ook Bosuil, een in het recente verleden geconstateerde broedvogel van het landgoed, is 's nachts actief en mijdt sterke verlichting. Van de minder algemeen voorkomende tot zwaar beschermde soorten zijn Boommarter, Das en de vleermuissoorten relevant. Licht kan ook op andere soortgroepen effect hebben zoals amfibieën en insecten. Aangetoond is dat de oriëntatie nadelig kan worden beïnvloed.

Zoals eerder naar voren kwam is de toename van lichtuitstraling van de begane grond beperkt. Het effect op de genoemde bodem gebonden soorten zal dan ook beperkt zijn. De lichtuitstraling zal in de wintermaanden het sterkst zijn door het ontbreken van bladeren aan struiken en bomen, die aan drie zijden van de Schaapskooi aanwezig zijn. De wintermaanden zijn voor veel soorten niet de meest kwetsbare maanden. Vrijwel alle vleermuissoorten, insecten en amfibieën zijn geheel inactief. Aan de voorzijde van de Schaapskooi zal de lichtuitstraling het sterkst zijn door de afwezigheid van struweel of hagen en de aangrenzende open zone.

Zoals uit het vleermuisonderzoek naar voren kwam zijn in de eiken aan de oostzijde van de Schaapskooi enkele holten aanwezig. De resultaten van het vleermuisonderzoek gaven aan dat zich hier geen kolonies van vleermuizen bevonden. Maar, daarbij werd de kanttekening geplaatst dat individuele verblijfplaatsen, zeker als deze niet permanent zijn, niet uitgesloten kunnen worden. Bovendien worden deze locaties potentieel wel geschikt geacht om in de toekomst als kolonieverblijfplaats te gaan fungeren. Felle uitstralende verlichting uit dakramen kan hier mogelijke dan een versturende werking op hebben. Aan de oostzijde van het dak, de zijde waar zich holten en scheuren bevinden in de eiken, worden geen grote ramen aangebracht. Dit zal alleen aan de westzijde plaatsvinden. Aan de oostzijde worden uitsluitend twee kleinere ramen aangebracht, waarmee de kans op negatieve effecten sterk is afgenomen. Bovendien zullen effectieve maatregelen worden genomen om op alle locaties de lichtuitstraling te beperken (zie mitigatie).

Zoals eerder gesteld heeft de Schaapskooi momenteel een recreatieve gebruiksfunctie. Mede door de aanwezigheid van huisdieren (paarden, konijnen, kippen) is de gebruiksfrequentie hoog. Iedere dag zijn 's avonds en 's morgens mensen aanwezig voor de verzorging.

Het grootste deel van het open terrein voor de schaapskooi is en blijft in gebruik voor beweiding door paarden. Hoewel lichtuitstraling hier het verst kan reiken, kent dit deel een lage natuurwaarde.

De lichtverstoring op deze locatie veroorzaakt zeker geen barrièrewerking voor soorten in de zin dat dit een nadelig effect van enige betekenis heeft op soorten. Mogelijkheden om op grotere afstand van het woonhuis tussen open terrein en bebost terrein te migreren zijn, los van de hier besproken locatie, ruim aanwezig.

Mogelijkheden mitigatie

Binnenverlichting. Er worden zoals genoemd geen grote dakramen aan de oostzijde geplaatst. Verder zal bij de dakramen gezorgd worden voor een afschermende “louvreluiken”, waardoor lichtuitstraling verder beperkt wordt.

Buitenverlichting. De belangrijkste mitigerende maatregelen die worden getroffen zijn: de buitenverlichting te beperken en bovendien de uitstraling te minimaliseren. Daar waar buitenverlichting noodzakelijk is wordt gekozen voor verlichting die niet te hoog wordt aangebracht (niet boven ca. 3 meter) en deze bovendien te voorzien van kappen zodat uitstraling alleen naar de grond plaatsvindt. Daarbij is het advies te kiezen voor een lightspectrum dat in dit geval het minste effect te weeg brengt. Helaas is dit niet voor alle soortgroepen gelijk. Groen licht heeft de voorkeur voor vogels, natriumkleurig licht voor vleermuizen. In deze situatie wordt deze laatste soortgroep als de belangrijkste groep gezien voor het treffen van mitigerende maatregelen, zodat het advies natriumverlichting gebruikt zal worden.

Strategische aanplant van hagen of struweel en handhaving van aanwezig struweel en singels zal zorgen voor verdere afscherming en beperkt daarmee de uitstraling naar omringende delen.

Geluid

Naast licht kan ook geluid een negatief uitstralend effect veroorzaken voor diersoorten. Er zijn meerdere studies geweest waarbij het effect van verkeerswegen op de vogels is onderzocht en waarbij geluid als een belangrijke negatieve factor werd aangemerkt voor de dichtheid van vogelsoorten (o.a. Reijnen & Foppen 2002). Ook negatieve effecten op broedsucces worden gemeld (Francis et al. 2009). Bij veel van de voornoemde studies is geluid als vrijwel permanente storingsbron aanwezig (verkeerswegen). Een monitoringsonderzoek naar de effecten van race-evenementen in Assen (Henkes e.a., 2012) kon geen significante verschillen aantonen in de broedvogeldichtheden in het direct aan het circuit grenzende Natura-2000 gebied. Zowel niet voor als na een 3 daags race-evenement, en evenmin tussen twee opeenvolgende jaren waarin dit evenement plaatsvond. Er werden 75 soorten gemonitord waaronder gevoelige Rode Lijstsoorten. Uit dit laatste onderzoek moet zeker niet worden geconcludeerd het effect van geluid op vogels met een korrel zout moet worden genomen, wel dat ook ogenschijnlijk sterk versturende geluidseffecten niet te snel vertaald kunnen worden naar een daadwerkelijk wezenlijk effect op vogelsoorten. Bij bewoning zal er periodiek sprake zijn van geluid dat verder reikt dan het woonerf. Het is aannemelijk dat hier ook kort durende harde geluiden bij zijn, die enige verstoring te weeg brengen bij vogels en zoogdieren. Dit kan in de aangrenzende zone voor storingsgevoelige soorten resulteren tot een verstoring leiden waarbij de zone in meer of mindere mate wordt gemeden. De straal van deze zone waarbinnen geluid afkomstig van een woonhuis waarneembaar zal zijn zal in bebost gebied zal gemiddeld genomen niet verder reiken dan 50 meter. Geluiden afkomstig van werkactiviteiten kunnen verder reiken. Ook hier geldt dat gewenning van individuen aan de situatie de mate van verstoring die optreedt sterk kunnen doen afnemen. Als voorbeeld voor zoogdieren kan gelden dat er meerdere waarnemingen in bosrijk gebied van boommarters zijn die zich regelmatig vertonen op erven. Er zijn zelfs gevallen bekend waar boommarters verblijfplaatsen hebben op daken van schuren en gebouwen, vergelijkbaar met het gedrag van de Steenmarter.

Mogelijkheden mitigatie

De aanleg of handhaving van struweel en singels zoals eerder beschreven voor het beperken van lichtuitstraling heeft eveneens een gunstig effect op de uitstraling van geluid naar de omgeving. In de (gemeentelijke) overeenkomst kan ten aanzien van bewoning worden opgenomen dat sterke geluidsuitstraling naar de omgeving moet worden vermeden, bijvoorbeeld harde muziek.

Fysieke aanwezigheid mensen

Diverse onderzoeken geven aan dat de fysieke aanwezigheid van mensen een verstorend effect kan hebben op soorten. De onderzoeken zijn veelal gericht op vogels, een soortgroep die over het algemeen genomen een grote verstoring gevoeligheid kent. Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk werd gesteld, is de dosis effect relatie complex en per soort en zelfs per individu lokaal verschillend. Ook zoogdieren zoals Ree hebben een relatief grote visuele storingsgevoeligheid voor mensen. Vluchtafstand kan voor deze soort in het open terrein meer dan 200 meter bedragen. Door de permante bewoning zal betreding van het erf toenemen en daarmee de versturende effecten daarvan. Aan twee zijden is de Schaapskooi vrijwel geheel afgeschermd door bos en/of struweel, en aan één zijde door hagen en solitaire bomen. Aan de voorzijde ligt de open strook weide, waar de te verwachten verstoringafstand door de openheid het grootste zal zijn. De natuurwaarde van dit terrein, en daarmee gebruikswaarde en de gebruiksfrequentie voor kwetsbare soorten gedurende de daglichtperiode, zal gering zijn. In de donkerperiode zal visuele verstoring beperkter zijn als gevolg van een afname van aanwezigheid van mensen op het erf.

Mogelijkheden mitigatie

Zoals eerder bij lichtuitstraling genoemd zal de uitstraling beperkt kunnen worden door het aanwezige struweel, bos en hagen te handhaven bij de inrichting en ook het toekomstige beheer hier op aan te passen. Mogelijk is deze functie als “afscherming” dan nog te verbeteren.

Toename verkeer bestaande toegangsweg

Bewoning brengt een toename van verkeersbewegingen met zich mee. Het gebruik van het private terrein en het gebouw de Schaapskooi brengen momenteel reeds dagelijks verkeersbewegingen met zich mee. Deze komen voort uit de gebruiksfunctie, en het verrichten van activiteiten van de eigenaar en zijn gezin op het landgoed zelf. Daarnaast is er sprake van verkeersactiviteiten ten behoeve van beheer en onderhoud. Bovengenoemde privé verkeersbewegingen van en naar het landgoed zullen bij vaste bewoning verminderen. Daar staat een toename van verkeersbeweging tegenover die samenhangt met de woonfunctie (woon- en werkverkeer, dagelijks levensonderhoud, bezoek etc.). Als een optelsom gemaakt wordt lijkt een lichte toename van verkeersbewegingen reëel als verwachting. Ook kan verwacht worden dat er relatief een grotere toename van verkeersbewegingen plaatsvindt gedurende de donkerperiode. De effecten die uitgaan van verkeersbewegingen worden veroorzaakt door geluid, fysieke aanwezigheid, geluid en in de donker periode licht. Gelet op het relatief geringe aantal verkeersbewegingen kan emissie als schadelijk effect hier buiten beschouwing worden gelaten. Een potentieel aanwezig nadelig aspect voor diersoorten is de kans verkeersslachtoffer te worden. De geringe rijsnelheid op deze half-verharde weg maakt dat de kans op botsingen met zoogdieren of vogels klein of afwezig is. Amfibieën, en in iets mindere mate reptielen, maken een grotere kans het slachtoffer te worden, ook van langzame verkeersactiviteit.

De ligging van de toegangsweg is in het bos of in half gesloten landschap. De weg heeft geen speciale aantrekking voor soorten om bijvoorbeeld dienst doen als opwarmlocatie (Ringslang, Hazelworm). De weg ligt niet op een locatie waar frequente migratiebewegingen van amfibieën of reptielen te verwachten zijn, zoals aan de orde kwam bij de dijkweg. Het private deel zal naar verwachting wel dienst doen als overwinteringslocatie voor Ringslang. Enige seizoenmigratie van de Ringslang over de toegangsweg is zodoende te verwachten. Migratie- of dispersiebewegingen van andere minder algemene aanwezige of te verwachten minder algemene amfibiesoorten zijn

eveneens mogelijk. In aanmerking komen onder andere Kamsalamander (een potentieel toekomstig aanwezige soort) en Heikikker. De weg ligt op ca. 90 meter van de reeds aanwezige voor amfibieën geschikte poel, de nieuw te graven grote poel ligt op ca. 110 meter afstand. In de omgeving van de poel, en tussen de poel en de weg, liggen singels die dienst kunnen doen als overwinteringslocatie. Niet alleen auto's maar ook fietsers, al is de kans kleiner, kunnen verkeersslachtoffers veroorzaken. Dit is onder andere bekend van druk gebruikte fietspanden langs of door heide- en veengebieden.

De bovenstaande gegevens leiden tot de conclusie dat de kans op slachtoffers van verkeersbewegingen bij met name amfibieën licht toeneemt, maar dat de uiteindelijke kans dat dit daadwerkelijk slachtoffers veroorzaakt ook in de nieuwe situatie zeer klein blijft en zeker niet tot effecten leidt die tot op populatieniveau reiken.

Naast het veroorzaken van fysiek letsel kunnen verkeersbewegingen op zich verstoring teweeg brengen. Auto's veroorzaken gedurende de dag minder verstoring dan wandelaars. Maar zowel vogels als zoogdieren laten zich minder verstoren als mensen zich in een voertuig bevinden. In de donkerperiode is er tevens een verstoring van licht en geluid. De weg loopt grotendeels aan/in de randzone van bos en is aan de andere zijde grotendeels afgeschermd door een singel. De weg loopt bovendien in een vrijwel geheel rechte lijn naar het gebouw de Schaapskooi. Beide beperken de instraling van licht in het overige deel. Verkeersbewegingen vinden ook in dit geval in lage frequentie plaats.

Mogelijkheden mitigatie

De bestaande half verharde weg leent zich niet voor het rijden met hoge snelheid. Het creëren van geleide tunnels onder de weg is een optie, maar is gelet op de kleine kans op slachtoffers niet zinvol en staat niet in verhouding tot het verwachte risico. De aanwezige vegetatie lang de berm kan van invloed zijn op het gedrag van dieren en daarmee het risico op een aanrijding. Voor soorten die op enige afstand naderend verkeer kunnen waarnemen en adequate vervolgreactie kunnen ondernemen om een aanrijding te voorkomen is het zinvol dat zich geen hoge vegetatie tot aan de het "rijspoor" ontwikkelt. Dit verhindert immers het tijdig waarnemen van een voertuig. Bovendien stelt het ook de bestuurder beter in staat actief te reageren om daarmee een aanrijding te voorkomen. Vanuit deze optiek is het zinvol minimaal een strook van ca. 75 centimeter aan weerszijde van de rijstrook vrij te houden van hoge vegetatie (max. 10 cm). Een bredere strook geeft mogelijk weer nadelen omdat de open ruimte ook een barrièrewerking kan geven voor soorten.

Honden

De afgelegen ligging van de schaapskooi zal de kans vergroten dat bewoners een (waak)hond zullen houden. Zeker met de aanwezigheid van de das kan een hond in de tijd dat dassen jongen hebben schade toebrengen. Het is geen onbekend fenomeen in Nederland dat honden jonge dassen dood hebben gebeten. Het is dus zaak dat de eigenaar hiervoor waakt en de bewegingsvrijheid van de hond beperkt tot het erf.

10.2.3 Synthese en conclusie negatieve effecten

Bij de beoordeling van permanente bewoning van de Schaapskooi en de nieuw te bouwen schuur komt naar voren dat er negatieve effecten zijn op natuurwaarden van de NNN. Dit wordt veroorzaakt door: verlies oppervlakte (verharding schuur) en toename van verstoring door een toename van directe en indirecte effecten van menselijke aanwezigheid. Dit betreft visuele verstoring (aanwezigheid mensen) en verstoring door licht, geluid en een toename van verkeersbewegingen. Het negatieve effect van menselijke aanwezigheid (visuele verstoring) kan

voor soorten met een grote vluchtafstand, zoals Ree, zich voordoen tot op grote afstand, in dit geval tot zeker op 150 meter bij daglicht in het open veld. Verstoring door geluiden afkomstig van activiteiten van bewoners zal gemiddeld binnen een zone van 50 meter afstand liggen. Geluiden afkomstig van activiteiten voor benodigde werkzaamheden die in het kader van het beheer ter plekke van de werkschuur plaatsvinden, zullen incidenteel verder kunnen dragen.

Er zijn goede redenen om aan te nemen dat de daadwerkelijk verstoring die optreedt voor soorten echter minder groot is dan in eerste instantie op basis van bovenstaande beschrijving verwacht zou worden. Dit wordt allereerst veroorzaakt door de besloten ligging van de Schaapskooi. De afstand waarop negatieve effecten van licht en visuele verstoring door de aanwezigheid van mensen zouden kunnen optreden wordt aan drie zijden van het gebouw beperkt door aanwezig struweel en bomen. Hierdoor zal de effectafstand van verstoring in grote delen van het jaar beduidend minder zijn dan die in het openveld en waarschijnlijk minder dan circa 30 meter bedragen voor effecten van licht en visuele verstoring door mensen. Open terrein is alleen aanwezig voor de Schaapskooi. Dit perceel, waar de grootste reikwijdte van de verstoring verwacht wordt, heeft geringe natuurwaarden. Dit laatste zal ook in de toekomst het geval zijn. Het terrein is in zeer geringe mate aantrekkelijk voor minder algemene soorten. Uitzondering betreft de 's nachts actieve Das, waarvoor het potentieel geschikt foerageergebied vormt (hogere dichtheden regenwormen door meer intensieve begrazing). Verder speelt mee dat in de huidige situatie de Schaapskooi reeds zeer frequent bezocht wordt door mensen in de hoedanigheid als recreatiewoning. Een hiermee samenhangend aspect is, dat aangenomen mag worden dat de individuen van de aanwezige soorten op het terrein reeds een zekere gewenning hebben ondergaan ten aanzien van de beschouwde verstoringbronnen. De impact van permanente bewoning is daarmee veel minder groot dan in een situatie waarbij genoemde verstoringbronnen nieuw zouden worden geïntroduceerd in dit deel van het landgoed. De toename van verstoring die verwacht wordt bij een permanent woonfunctie is daarmee relatief gering. Ook wat betreft de Das, die zich recent op de Woerd gevestigd heeft, is het een voordeel dat menselijke activiteiten op de Schaapskooi reeds aanwezig waren voor zijn komst en daarbij dat de Schaapskooi zich niet bevindt in directe nabijheid van locaties die uitzonderlijk geschikt en uniek zijn voor de dassen op de Woerd (burcht, voedsel). Op circa 200 meter afstand bevond zich in 2016 een - in ieder geval tijdelijk bewoonde - dassenburcht. Van relevante verstoring bij bewoning lijkt geen sprake te zijn.

Samenhangend met de reeds langer aanwezige bebouwing en het gebruik bestaat het soortenspectrum vogels dat op in de directe aanwezigheid van de woonlocatie aanwezig is (erf) naar constatering en verwachting grotendeels uit cultuurvolgers zoals: Merel, Koolmees, Pimpelmees en Grauwe vliegenvanger. De verwachting is dat er geen soorten zijn die door de voorgenomen permanent bewoning geen geschikt leefgebied meer vinden binnen het projectgebied. De oude eiken rond om de Schaapskooi vormen zeker een geschikt leefgebied voor minder algemene vogelsoorten, maar hun areaal op deze locatie is te klein voor de vestiging van broedterritoria van deze soorten. In de direct aangrenzende zone rond de Schaapskooi worden, gebaseerd op het aanwezig bostype en waarnemingen, geen broedterritoria van bijzondere vogelsoorten verwacht. Bovendien is elders op de Woerd (zuidwestelijke deel) een groter areaal ouder eikenbos aanwezig, zodat verstoring op deze locatie geen beperking inhoudt voor de vestiging van soorten van ouder bos. De toename van verstoring die optreedt bij permanente bewoning kan voor verstoringgevoelige soorten leiden tot een kleine lokale vermindering van geschikt leefgebied, maar de verwachting is niet dat voor soorten die op de Woerd aanwezig zijn het projectgebied als leef- en voortplantingsgebied zullen verlaten, noch in toekomst het projectgebied de Woerd als leefgebied- en voortplantingsgebied zullen mijden. Evenmin zal er een barrièrewerking uitgaan van de toename in verstoring, daarvoor is de omringende onverstoorde ruimte te groot. De afname als gevolg van verharding is zeer gering en vindt plaats op een deel waar geringe natuurwaarden aanwezig zijn.

10.2.4 Positieve effecten; “de plussen”

Na de opsomming van de negatieve effecten die kunnen optreden voor de NNN bij de voorgenomen inrichting en het nieuwe gebruik, volgt in deze paragraaf een opsomming van de positieve effecten van het gebiedsplan waar het nieuwe bestemmingsplan een onderdeel van uitmaakt. Deze worden bondig en puntsgewijs opgesomd. Bij het hoofdstuk dat het nieuwe inrichtingsplan beschrijft is reeds een meer inhoudelijke toelichting gegeven.

- Wijziging van de huidige bestemming van een deel van het plangebied van bedrijventerrein naar natuurbestemming (perceel H13 in zijn geheel, perceel H14 gedeeltelijk). Naast directe natuurwinst in oppervlakte, betekent dit (duurzaam) minder menselijke activiteit op deze locatie.
- Tezamen met bovenstaande functiewijziging wordt dit deel ontdaan van de aanwezige verharding*. Dit betreft het geheel verharde composteerterrein en een deel van de aanwezige toegangsweg naar het composteerterrein. In totaal bedraagt wordt circa 7600 m² terrein ontdaan van verharding.
- Het bovengenoemde terrein zal, nadat dit ontdaan is van de verharding, opnieuw worden ingericht. Leidraad daarbij is een inrichting die aansluit bij de ecologisch aanwezige waarden in de omgeving en de functie die de Woerd heeft voor typerende soorten uit deze regio. Inrichting zal bestaan uit een poel met doeltypen “schraalland”, indien haalbaar “nat schraalland” en open water (poel)
- Door de nieuwe inrichting van zowel het composteerterrein als het landgoed, ontstaat op deze locatie een doorlopende groenzone van het gebied ten “zuiden” van het private deel naar het gebied ten “noorden” van het private deel. Er kan zo een doorlopende “corridor” worden gerealiseerd bestaande uit open kruidenrijk grasland en zomen op het private deel. Ook de geheel natte verbindingzone wordt daarmee versterkt.
- Ook elders op het private deel van het projectgebied worden inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die er op gericht zijn zowel het natte als het droge open landschap te laten doorlopen door het vrijwel geheel beboste private deel van de Woerd.
- Er worden op het private deel gebieden met een hogere natuurwaarden gecreëerd middels inrichting en beheer. Verreweg het grootste deel van het aanwezige bos zal de bestemming natuurlijk bos krijgen. Er wordt een halve hectare kruiden- en faunarijk grasland gerealiseerd en er worden “zomen” als overgangszone aangelegd. Ook het herstel van de percelen eikenhakhout zal bijdragen aan verhoogde natuurwaarden.
- De kosten van bovengenoemde activiteiten worden gedragen door de eigenaar van het private deel van de Woerd, inclusief het opstellen van het inrichtings- en beheerplan.
- Het terrein zal grotere toegankelijk krijgen voor publiek door jaarlijks te voorzien in excursiemogelijkheden. Externe betrokkenheid zal worden vergroot middels samenwerking bij inventarisatie of monitoring van soorten met lokale of regionale flora- en faunawerkgroepen.

** De verharding is bij de verschijningsdatum van deze rapportage reeds verwijderd. De situatie is nu dat er een braakliggend gesaneerd terrein aanwezig is waar zich een (ruderaal) pioniersvegetatie heeft gevestigd. Verdere inrichting (en bewerking) is noodzakelijk om natuurwaarden daadwerkelijk te verhogen.*

10.2.5 Toetsingscriteria NNN & weging “plussen en minnen”

De planontwikkeling heeft zowel positieve als negatieve effecten op de natuurwaarden en wezenlijke kenmerken van de NNN. Zoals uit voorafgaande beschouwing duidelijk werd gaan er negatieve effecten uit van de voorgenomen verandering van het gebruik van het gebouw de Schaapskooi, dit als gevolg van de functieverandering van recreatief gebruik naar permanente woonfunctie. Deze negatieve effecten leiden zeker niet tot significant negatieve effecten voor de NNN. Ze doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van soorten. Wellicht kan voor enkele individuen van soorten enige inperking van leefgebied optreden, maar dit leidt zeker niet tot situaties waarbij het duurzaam voortbestaan van soorten, zowel lokaal als regionaal, in gevaar komt. In tabel 3 zijn de zes toetsingsaspecten zoals die door de provincie Utrecht gehanteerd worden vermeld, met daarbij een beoordeling ten opzichte van de belangrijkste ontwikkelingen van het gebiedsplan, gebaseerd op de voorafgaande beschouwing. De te verwachten effecten zijn onderverdeeld in “positief” of “negatief”. Indien relevant is een waardering van de te verwachten grootte van dit effect toegevoegd. In de laatste kolom is van ieder toetsingsaspect afzonderlijk een balans opgemaakt van de negatieve en positieve waarderungen die verwacht worden van de verschillende onderdelen van het gebiedsplan. De te verwachten negatieve aspecten, zoals in de voorafgaande paragrafen onderbouwd, worden als gering tot zeer gering beoordeeld. Per toetsingsaspect wordt het “subtotaal” als positief beoordeeld. Hieraan ten grondslag liggen goed en minder goed te kwantificeerbare effecten. De goed te kwantificeren effecten zijn de omvangrijke totale afname van de verharding: verwijderen verharding composteerterrein minus verharding nieuwe werkschuur (respectievelijk: 7600 m² en 80 m²), en de toename van waardevolle doeltypen, waaronder die van bos met productie naar natuurlijk bos en intensief beweide grasland naar kruiden- en faunarijk grasland (ca. 0,5 ha). Voor de beoordeling van de minder goed te kwantificeren negatieve effecten op de NNN wordt uitgegaan van de duiding van de negatieve effecten in de voorafgaande paragrafen. Het is duidelijk dat nieuwe beheerschuur zorgt voor enige vermindering van oppervlakte. De samenhang, robuustheid en “aaneen geslotenheid” zal door de woonfunctie wellicht meer dan voorheen negatief beïnvloed worden. Maar de negatieve effecten zijn beperkt zeker afgemeten aan het huidige gebruik. Daarentegen zal de herinrichting van het verharde composteerterrein aan deze aspecten met zekerheid een positieve bijdrage leveren. Hoewel het private deel van de Woerd wat betreft “gesloten” of “half open” landschap een relatief smalle zone vormt, zal de voorgenomen ontwikkeling voor soorten niet leiden tot beperkingen bij gebruik als migratieroute. Het gebied dat rond de Schaapskooi met woonfunctie aanwezig is, is hiervoor groot genoeg. Het totaal van alle plussen en minnen van het gebiedsplan waar het bestemmingsplan deel van uitmaakt - de balans - wordt dan ook ruimschoots beoordeeld als positief voor de NNN.

Tabel 3. *Overzicht beoordeling effecten op toetsingsaspecten NNN (inclusief opgenomen mitigerende maatregelen).*

Effecten	Nieuwe werkschuur	Woonfunctie	Composteer-terrein Functieverandering & inrichting	Herinrichting & toekomstig beheer	Balans "min /plus"
Bestaande en potentiële waarden ecosysteem	Negatief maar zeer gering	Negatief maar gering	Positief	Positief	Plus
Robuustheid en aaneengeslotenheid	Negatief maar zeer gering	Negatief maar gering	Positief	Positief	Plus
Aanwezigheid bijzondere soorten	Negatief maar zeer gering	Negatief maar zeer gering	Positief	Positief	Plus
Verbindingsfunctie en samenhang voor soorten en ecosystemen	Afwezig	Negatief maar gering	Positief	Positief	Plus
Behoud van oppervlakte	Negatief maar zeer gering	Afwezig	Positief	Afwezig	Plus
Behoud van samenhang binnen EHS	Negatief maar zeer gering	Negatief maar gering	Positief	Positief	Plus

10.3 Wet natuurbescherming

Onder verwijzing naar de hoofdstukken 6 en 7 is duidelijk dat in het plangebied beschermde soorten voorkomen. Uit beschouwing van de effecten in hoofdstuk 10 is duidelijk dat er op basis van de voorgenomen functiewijzigingen geen overtreding verstoring van betekenis zal optreden voor beschermde soorten. Bij het zondermeer ten uitvoer brengen van de inrichtingsplannen is overtreding van de Wet natuurbescherming wel een reële mogelijkheid in de operationele fase, gelet op het voorkomen van soorten met een strikt beschermingsregime. Bij de hier geplande (ver)bouw- en inrichtingsmaatregelen zijn relevant broedvogels, Ringslang en vleermuizen. Verstoring van broedvogels kan optreden als gevolg van fysieke ingrepen in het landschap zoals het verwijderen van vegetatie bij inrichtingsmaatregelen maar ook indirecte verstoring als gevolg van langdurige werkactiviteiten, bijvoorbeeld op het voormalig composteerterrein, behoort tot de mogelijkheden. Ringslang kan overal op het terrein verwacht worden, maar met name in de randzones van het composteerterrein is aanwezigheid mogelijk. Het verrichte veldonderzoek heeft aangetoond dat in de directe nabijheid van de Schaapskooi paarterritoria van de Ruige dwergvleermuis aanwezig zijn. Deze vallen onder het beschermingsregime van Wet natuurbescherming. Met gerichte mitigerende maatregelen, zoals het in geschikte seizoenen uitvoeren van ingrepen die verstorend kunnen zijn, is te voorkomen dat overtreding van de Wet natuurbescherming zal optreden. Hiervoor dient tijdig en bij de seizoensplanning van de ingrepen een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Bij de verdere inrichting van het composteerterrein dient eveneens tijdig een werkprotocol te worden opgesteld. De kans dat aanwezige beschermde soorten zoals de Ringslang op dit deel kunnen worden aangetroffen is immers toegenomen ten opzichte van de oude situatie.

Beschermde flora werd met uitzondering van de Breedbladige wespenorchis bij veldbezoek niet aangetroffen op de locaties waar fysieke ingrepen zouden plaatsvinden. Naar alle waarschijnlijkheid kan de groeiplaats behouden blijven.. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste aspecten ten aanzien van de wetgeving.

Tabel 4. *Overzicht aspecten Wet natuurbescherming bij het ten uitvoer brengen van het gebiedsplan*

	Overtreding Wet natuurbescherming	Maatregelen noodzakelijk	Mogelijkheden voor mitigatie	Aanvraag ontheffing
Flora				
Beschermde soorten	nee	nee	n.v.t.	nee
Fauna				
Beschermde soorten:				
Vleermuizen	mogelijk	ja	ja	nee*
Broedende vogels	ja	ja	ja	nee** (ook niet mogelijk)
Beschermde herpetofauna (o.a. Ringslang)	ja	ja	ja	nee*

* mits mitigerende maatregelen worden toegepast (ecologische werkprotocol)

** aangepaste werkwijze of werken buiten broedtijd (ecologisch werkprotocol)

10.4 Conclusie natuurwetgeving

Zowel de ligging van de terreinen binnen het NNN, als de geconstateerde dan wel te verwachten aanwezigheid van soorten die een strikte bescherming kennen binnen de Wet natuurbescherming, geven wat betreft inrichting en functiewijziging geen onoverkomelijke beperkingen voor het voorgenomen gebiedsplan, met inbegrip van het nieuwe bestemmingsplan. Voorwaarde is wel dat in het kader van de soortbescherming beschreven mitigerende maatregelen worden getroffen en wat betreft de eisen in het kader van de ligging in het Natuurnetwerk Nederland, de als plussen beschreven inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd.

11 Benodigde vervolgstappen

- Er dient een inrichtings- en beheerplan te worden opgesteld waarin de deels op hoofdlijnen beschreven keuzen ten aanzien van de inrichting nader worden uitgewerkt. Daarnaast dient het bijbehorende beheer op te worden beschreven, niet alleen bestemd voor de nieuw in te richten locaties, maar eveneens voor het gebied als geheel. Dit betreft immers inrichtings- en beheeractiviteiten die in het kader van de NNN-regelgeving immers nodig zijn om tot een positief eindtotaal te komen voor wat betreft de natuurwaarden van het gebied. In het beheerplan dient ook een monitoring te worden opgenomen zodat beoogde doelen en doeltypen op hun ontwikkeling kunnen worden gevolgd en zo nodig bijstelling in beheer kan plaatsvinden.
- Ruim voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van nieuwe inrichting, dient overleg plaats te vinden met een ter zake kundige ecooloog en dient er een zogeheten ecologisch werkprotocol te worden opgesteld waarin naast mitigerende maatregelen ook een planning van de werkactiviteiten wordt opgenomen. Dit protocol heeft als doel te voorkomen dat overtreding van de natuurwetgeving plaatsvindt, in dit geval betreft dit de Wet natuurbescherming. De activiteiten planning in het ecologische protocol kan inhouden dat sommige werkactiviteiten niet in alle seizoenen kunnen worden uitgevoerd, bijvoorbeeld alleen kunnen plaatsvinden buiten de vogelbroedtijd. Een goede afstemming van de werkzaamheden op basis van een ecologisch werkprotocol is dus zeer relevant om overtreding van de Wet Natuurbescherming, dan wel stagnatie van de werkzaamheden te voorkomen.

12 Literatuur

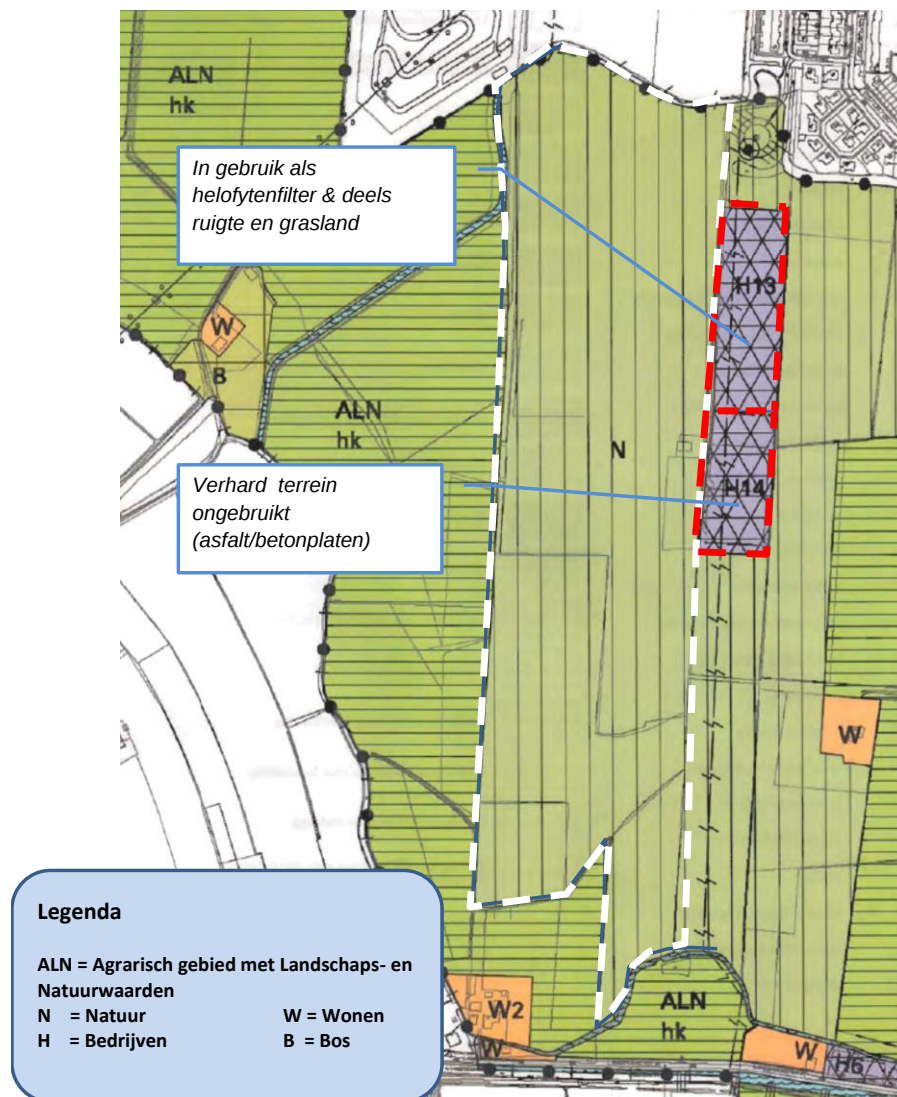
- Dienst Regelingen Ministerie van Economische Zaken, 2012. Soortenstandaard Das Meles meles.
- Hof J.C. van 't & M. Koolman, 1991. Monumenten Inventarisatie Project Gemeente Driebergen-Rijsenburg. Provincie Utrecht Dienst Ruimte en Groen.
- Feijen, M., 2011. Beheerplan de Woerd en het Kromme Rijngebied. Stichting het Utrechts Landschap.
- Groenland Beheer BV, 2007. Principeverzoek voor de functieverandering van de schaapskooi.
- Provincie Utrecht, 2013. Natuurbeheerplan provincie Utrecht. Gewijzigde versie van het Natuurbeheerplan september 2013.
- Rademakers, R, 2008. Nee, tenzij-toets De Woerd. Groenland Beheer B.V.
- SB4, 2013. Cultuurhistorische verkenning De Woerd te Driebergen - Rijsenburg.
- Sierdsema, H., 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.
- Van der Zande A.N. 1984. Outdoor recreation and birds: conflict or symbiosis? Proefschrift, Rijksuniversiteit Leiden.
- Werkgroep De Woerd, 2012. Plan Landgoed De Woerd. Principeverzoek aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Geraadpleegde website

- Provincie Utrecht: www.provincie-utrecht.nl

13 Bijlage 1 Kaartmateriaal

- Vigerende bestemmingsplan
- Beheertypen huidig
- Natuurdoeltypen provincie Utrecht Ambitiekaart

Figuur a. Vigerende bestemmingsplan: De Woerd wit omkaderd, het composteerterrein H14 en het deel met helofytenfilter is rood omkaderd.

Beheertypen N14.03 haagbeuken-essenbos

N10.01 Nat Schraalland

N16.01 droog bos met productie

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

N10.02 Vochtig hooiland

A02.01 Botanische waardevol grasland

N17.01 vochtig bos met productie

Figuur b. Beheertypen huidig binnen en in de omgeving van het projectgebied (bron Provincie Utrecht)

Figuur c. Natuurambitie beheertypen: De witte vlakken maken deel uit van gebieden met het predicaat “nog om te vormen natuur naar natuur (functieverandering)” . De rode onderbroken lijn geeft het projectgebied weer, de lichtbruine gekleurde rechthoek heeft geen verdere betekenis dan selectiegebied. Voor legenda zie figuur b. Bron Signaleringskaarten NNN – informatie op locatie Provincie Utrecht 2015.

14 Bijlage 2 Foto-impressie projectgebied

Foto 1 Zicht op de Schaapskooi met de omringende oude en wat natuurwaarde betreft waardevolle eiken.

Foto 2 De noordoostgrens van het projectgebied, rechts het aangrenzende golfterrein.

Foto 3 Vochtig kruidenrijk grasland aan zuidzijde van het beboste gebied De Woerd (rechts zichtbaar).

Foto 4 *Eén van de open percelen binnen de verder beboste Woerd. Ten behoeve van verbetering van de kwaliteit als NNN-gebied zal dit voor een groot deel worden omgevormd tot kruidenrijk grasland.*

Foto 5. *De grootste van de poelen ten noordoosten van de onverharde dijkweg naar de Rijsenburgse laan*

15 Bijlage 3

1 Eerste concept planontwikkeling (2012)

1.1 Inleiding

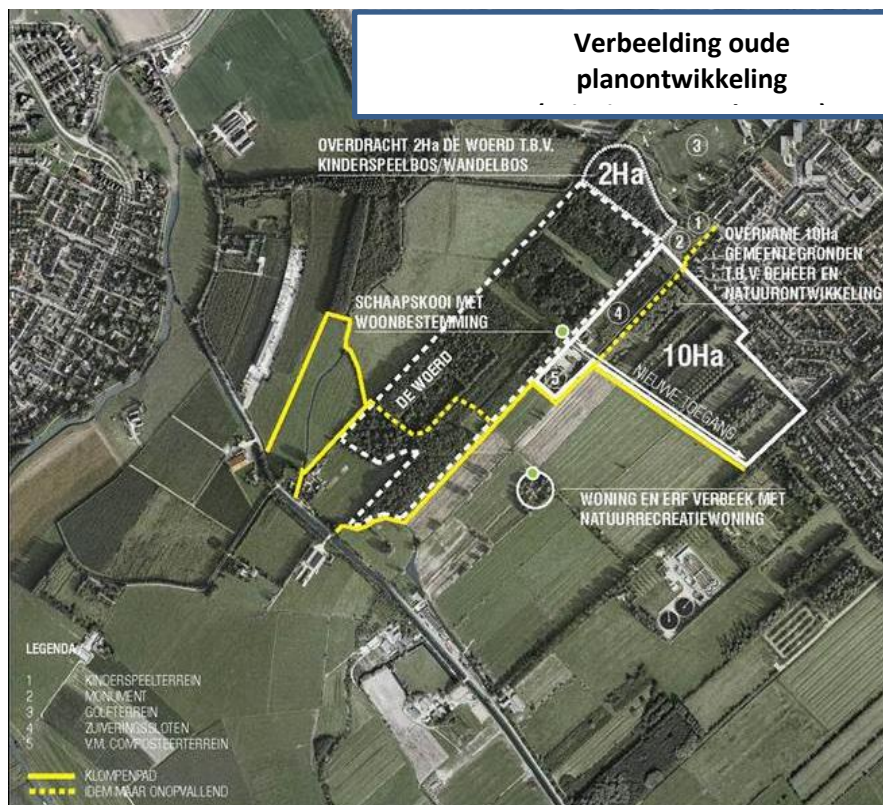
In dit hoofdstuk wordt beknopt de eerste planontwikkeling beschreven zoals deze bij aanvang van de deelname aan het project door AFO - voorjaar 2013 - aanwezig was. De planontwikkeling vormde het vertrekpunt, en gaf richting aan de eerste onderzoeken die verricht werden. In eerste instantie was de opdracht de hiaten te vullen die in het onderzoek aanwezig waren dat verricht werd in de periode vóór 2013, met als doel de voorgenomen planontwikkelingen zo alsnog te kunnen laten voldoen aan de natuurwet- en regelgeving.

1.2 Principe verzoek (2012)

De belangrijkste elementen uit deze eerste planontwikkeling komen uit het Principeverzoek Plan Landgoed De Woerd (2012). Kort samengevat waren dit:

- Het grotendeels beboste private gebied werd deels toegankelijkheid gemaakt voor publiek, verwoord als; toewijzing van een deel als “wandel- en speelbos” en aanleg “klompenpad”.
- Het aanwezige gebouw “De schaapskooi” kreeg een permanente woonbestemming.
- Een nieuwe toegangsweg werd aangelegd tussen het private landgoed en de Rijsenburgselaan.
- Het gemeentelijk terreindeel – composteerterrein en de 10 ha. groenzone - werden met de Woerd samengevoegd tot één (privaat) eigendom, en werd daarmee één functionele beheereenheid.
- Er diende een wandel- en uitlaatgelegenheid voor bezitters van honden afkomstig uit de aanliggende wijk te komen.

In figuur 5 wordt dit inrichtingsvoorstel zoals het opgenomen werd in het Principeverzoek aangegeven op een luchtfoto van het gebied.

Figuur 28. Het eerste concept inrichtingsplan uit 2012 in beeld. Bron: Plan Landgoed De Woerd. Principeverzoek aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug; Werkgroep De Woerd, 2012.

1.3 Toetsingsmoment: eerste concept planontwikkeling (2012)

1.3.1 Inleiding

Twee belangrijke elementen uit de als eerste gepresenteerde planontwikkeling (*Principeverzoek Werkgroep de Woerd, 2012*) worden in dit deel beoordeeld op mogelijke effecten op (beschermde) natuurwaarden. Dit betreft het voornemen het gebouw de Schaapskooi als permanente woonruimte te gebruiken, en het omvormen van de onverhard dijkweg tot nieuwe toegangsweg. De reden destijds voor deze interne toetsing was dat de eerste onderzoeksresultaten van zowel het ecologische onderzoek als een cultuurhistorisch onderzoek in het voorjaar van 2013 aanleiding gaven voor het voortijdig advies de plannen ten aanzien van deze twee aspecten te heroverwegen.

1.3.2 Schaapskooi als permanente woonruimte

Uit de eerste resultaten van het verrichte aanvullende vleermuisonderzoek werd duidelijk dat de locatie rond de Schaapskooi veelvuldig benut werd door de Gewone dwergvleermuis. In de oude eiken die in de zeer directe nabijheid van de Schaapskooi staan werden diverse holten aangetroffen. Verblijfplaatsen (kolonies) van vleermuizen werden er in het tot dan toe verrichte onderzoek (voorjaar 2013/2014) niet aangetroffen. Wel werd kort een Watervleermuis vliegend op de locatie gesignaleerd, hetgeen zou kunnen duiden op een mogelijke verblijfplaats van een enkel individu. Bomen met dergelijke holten zijn schaars. En hoewel de resultaten van dit onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet niet direct een beperking gaven voor ontwikkeling tot permanente bewoning, vormde deze wel aanleiding om de planontwikkelaars te adviseren te kijken naar een alternatief dat zich ogenschijnlijk aandeede: bewoning creëren op het verharde voormalige composteerterrein. Een variant die los van verdere haalbaarheid naar

ecologische maatstaven beoordeeld, een betere locatie leek te zijn. Permanente bewoning van de locatie Schaapskooi brengt immers altijd een toename van activiteiten met zich mee, die naast een toename van fysieke aanwezigheid ook toename van licht en geluid zou betekenen. Hoewel deze factoren niet direct een significant negatief op het gebruik van de aanwezige soorten hoeven te hebben, is er sprake van een zeker negatief effect voor aanwezige soorten, dan wel voor het toekomstig gebruik van de omgeving van de Schaapskooi door soorten, waaronder vleermuizen. De benodigde toetsing van permanente bewoning op het composteerterrein als gevolg van de mogelijke effecten op de bestaande waarden in het kader van de NNN zou a priori minder snel tot conflictsituaties kunnen leiden.

1.3.3 Nieuwe toegangsweg naar de Rijsenburgselaan

Op de bestaande dijk (zie figuur 4) zou een half verharde weg worden aangelegd. De dijk wordt momenteel gebruikt als werkp pad, maar de dijk is nu onverhard en bestaat uit een kruidenrijk (gras)vegetatie, die een enkele keer per jaar gemaaid wordt. Aan de (noord)oostzijde van de dijk is door de gemeente een groenzone aangelegd. Daarbij werden met enige tussenruimte en afgewisseld door stroken beplant met bomen, poelen gecreëerd van verschillende grootte en diepte. Deze inrichting is onder andere gericht op de doelsoorten Heikikker en Ringslang, waarvan de laatste bij veldonderzoek ook daadwerkelijk werd aangetroffen. Maar het betreft beide soorten waarvan het leefgebied zich zeker niet beperkt tot deze poelen. Ook vochtige weide- of graslanden en slootranden zijn een belangrijk onderdeel van het totale leefgebied van deze beide soorten. De laatst genoemde biotooptypen zijn aanwezig aan de westzijde van de dijkweg. Dit betekent dat deze soorten, deels seizoenafhankelijk, periodiek over de dijk zullen migreren. De dijk een half verharding geven ten behoeve van een toegangsweg, leidt vrij zeker tot een toename van een barrièrewerking tussen de beide biotopen: de poelen aan de oostzijde van de dijk en het open grasland met perceel sloten aan de westzijde. Hoewel mitigerende maatregelen zouden kunnen worden getroffen, bijvoorbeeld het creëren van enkele open doorgangen (duikers, bruggen) vanuit ecologische perspectief beoordeeld is de aanleg van een weg geen eerste keuze.

1.3.4 Conclusie en deeladvies

Met een mogelijke alternatieve locatie voor de bouw van een nieuw woonhuis voorhanden, werd in 2013 geadviseerd:

- a. De bestaande situatie van het gebouw de Schaapskooi te handhaven en een nieuwe woning op het voormalig composteerterrein te creëren ¹
- b. Geen nieuwe toegangsweg vanaf de Rijsenburgselaan aan te leggen

1) *In de voorliggende rapportage wordt vanuit een ecologisch perspectief de voorkeur voor een woonlocatie toegelicht. Een tweede argument komt voort uit cultuurhistorische overwegingen, zie de rapportage van SB4 (2013), waarin geadviseerd wordt zowel de Schaapskooi als de directe omgeving te conserveren.*

2 Tweede concept inrichtingsplan (2013)

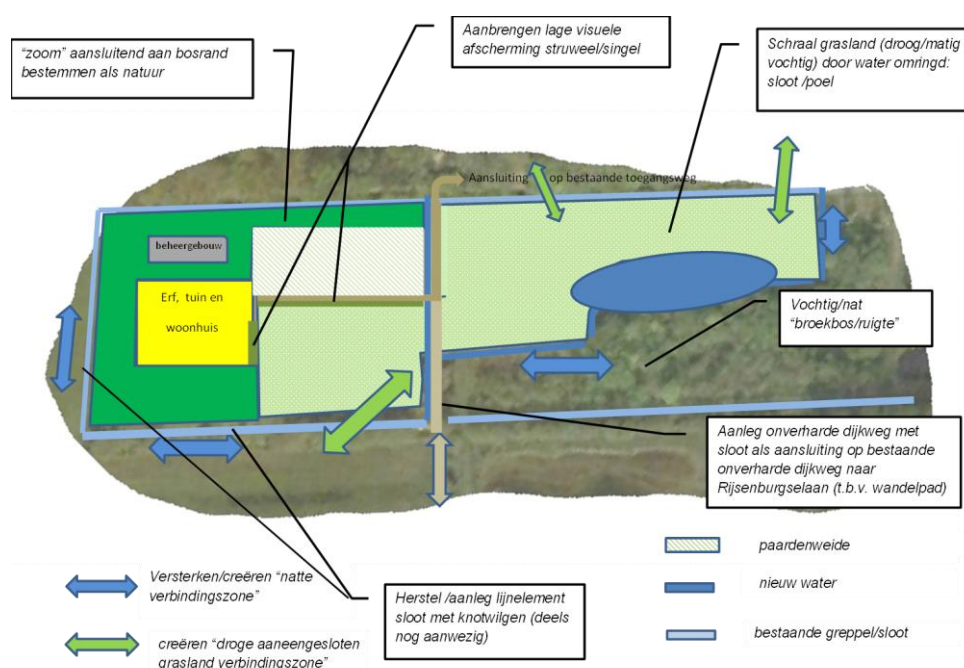
2.1 Inleiding

Door de planontwikkelaars werden de ecologische en cultuurhistorische adviezen opgepakt, en werd een tweede concept-inrichtingsplan opgesteld. Belangrijkste aanpassingen daarin waren: het achterwege laten van de aanleg van nieuwe toegangsweg, de bestaande situatie van de Schaapskooi te consolideren, en het creëren van nieuwe bebouwing (beheerderswoning) op het composteerterrein. Ook werd door de initiatiefnemers ingestemd met de voorstellen voor optimalisatie van de ecologische functies van de Woerd, geplaatst in het zowel het perspectief van de ecologie van direct aangrenzende omgeving als die van reeds aanwezige regionaal ecologische ontwikkelingen.

2.2 Belangrijkste elementen tweede concept inrichtingsplan

2.2.1 Verhogen natuurwaarden

Een nieuwe inrichting van het composteerterrein vormde een belangrijke schakel bij de beoogde functie van de Woerd bij de optimalisering van de ecologische waarde voor de omgeving. In figuur 22 wordt de voorgenen inrichting van het voormalig composteerterrein getoond uit het tweede conceptinrichtingsplan getoond.

Figuur 29 Schematisch de inrichting van het composteerterrein. In het geel de locatie van erf met woonhuis, zoals werd opgenomen in het tweede concept inrichtingsplan.

Het verharde terrein zou op kosten van de eigenaar van het private deel geheel ontdaan worden van verharding, waarna een inrichting zou plaatsvinden passend bij de omgeving en passend bij het streven de verbindingen te versterken van zowel een natte zones als zones van open grasland.

Ook elders op het private deel van het terrein zou geschikter biotoop gecreëerd worden om de verbindingen tot stand te brengen zoals aangegeven in figuur 21. Al deze aanpassingen zouden tezamen met een op ecologische optimalisatie gericht beheer de positieve elementen voor de natuurwaarden vormen.

2.2.2 Publieke toegankelijkheid projectgebied

Eén van de onderdelen uit de gebiedsvisie die vanuit de initiatiefgroep in 2012 naar voren werd gebracht was het bewerkstellingen van een publieke gebruiksfunctie van het projectgebied, onder meer voor bewoners van de aangrenzende wijken.

- *Wandelmogelijkheden*

In het Principeverzoek van de werkgroep de Woerd (2012) werd op kaart een voorstel gedaan voor de aanleg van paden en wandelmogelijkheden. Inmiddels was in 2013 de eerder gepresenteerde ligging bijgesteld, waarbij de mogelijkheden voor de ligging verder werden ingeperkt. Uit gevoerd overleg met het Utrechts landschap (Marcus Feijen - ecooloog - en Joris Hellevoort - boswachter) kwam sterk de wens naar voren het aangrenzende en noordelijk van het projectgebied gelegen grasland dat door deze Stichting beheerd werd vrij te houden van menselijke verstoring. Eerder werd om dezelfde reden ook afgezien van de aanleg van een pad aan de westzijde buiten het landgoed, door het aldaar aanwezige open landschap. Een wandelpad door het projectgebied zou hier wel connectie mee hebben kunnen maken, zodat ontsluiting naar de weg langs de Langbroeker wetting zou zijn ontstaan. Verder betrof een uitgangspunt voor de aanleg van een publiek pad door het landgoed dat de bezoekers/wandelaars zicht zouden krijgen op het historisch waardevolle, en landschappelijk fraai gelegen gebouw de Schaapskooi. Waarbij wel de privésfeer van de toekomstige bewoners van het private deel van de Woerd gewaarborgd moest blijven.

Omdat de ligging van een pad door het landgoed nog onderwerp was van overleg werd deze niet op kaart opgenomen in het tweede conceptplan.

- *Natuurlijke speellocaties*

Ook de definitieve locaties voor enkele speellocaties voor kinderen diende nog nader te worden vastgesteld. Daarbij was het verder ontwikkelde idee om hiervoor slechts enkele kleine ingrepen in het projectgebied toe te passen, en dan wel op locaties waar geringe natuurwaarden aanwezig waren. Als voorbeeld werd genoemd een locatie met een doorsnede van circa 20 meter in een dennen- of sparrenbos, waar de bodem reeds vrij was of vrij zou worden gemaakt van ondergroei. Verder zou volstaan worden met de inrichting door enkele grote stronken of takken als natuurlijk speelobject neer te leggen (zie foto 5). Omdat de daadwerkelijke ligging van deze kleine "speellocaties" nog niet nauwkeurig bepaald waren, werden deze evenals het tracé van het wandelpad niet op kaart ingetekend in het tweede concept.

- *Mogelijkheden voor het uitlaten van honden*

Mogelijkheden om honden op een locatie vrij uit te kunnen laten binnen het projectgebied, een wens van omwonenden, werd niet als haalbaar gezien gelet op een op voorhand te verwachten grote negatieve invloed op aanwezige natuurwaarden en dit sterk conflicterend was met de voornoemde speellocaties. In het concept werd aangegeven dat onderzocht zou worden of in een

aangrenzend gebied ten zuidoosten van het projectgebied een klein afgescheiden deel met dit doel zou kunnen worden gecreëerd.

2.3 Ecologische toetsing 2^e concept inrichtingsplan

2.3.1 Toelichting

In deze paragraaf volgt een beknopt de toetsing van de belangrijkste elementen uit het tweede concept inrichtingsplan (2013).

In het tweede concept inrichtingsplan ging het belangrijkste negatieve effect op de natuurwaarden nog steeds uit van een toename van menselijke verstoring afkomstig van:

- Publieke toegankelijkheid van projectgebied: wandelroute & speellocaties jeugd
- Het nieuw woongebouw met een permanente woonfunctie, en de nieuwe locatie van een beheerdersschuur

2.3.2 Publieke toegankelijkheid

Wandelroute & openstelling

Omdat er nog geen sprake was van een afgerond idee over het tracé van een wandelroute beperkte de toetsing zich tot de vraag of überhaupt een wandelroute realistische optie was in het kader van de ligging van het projectgebied in de Ecologische Hoofdstructuur, of dat negatieve invloeden bij voorbaat te groot geacht werden. De inhoud van de beoordeling was dat openstelling een zekere inperking van leefgebied (o.a. broedgebied vogels) met zich mee kon brengen, maar dat het niet te verwachten was dat bij goede locatiekeuze van paden soorten het gebied hierdoor zouden verlaten of mijden. Geadviseerd werd open landschap zoveel mogelijk te mijden (sterke visuele verstoring) bij keuze voor paden, en de toegankelijkheid te beperken tot de daglichtperiode. Andere instrumenten die werden genoemd om negatieve effecten te beperken waren; periodieke afsluiting in kwetsbaar seizoenen (bijvoorbeeld tijdens vogelbroedseizoen) en het instellen van evaluatiemomenten, mede omdat er grote onzekerheid was omtrent het aantal te verwachten bezoekers en er op deze wijze tijdige bijsturing plaats zou kunnen vinden in de vorm van verdere beperkingen. Tot slot werd geadviseerd om ook de definitieve ligging van een wandeltracé af te stemmen met een ecooloog.

Gesteld werd dat het met de nodige beperkingen mogelijk leek een pad aan te leggen en/of te gebruiken voor openstelling, zonder dat dit het projectgebied ongeschikt maakt als leefgebied voor aanwezige of te verwachten soorten. Er werd op gewezen dat bij het toestaan van aangeliijnde honden op wandelpaden er kans op sterke toeloop zou kunnen ontstaan doordat het gebied als uitlaatplaats voor de aanliggende woonwijk zou kunnen gaan functioneren. Toezicht op naleving van een verbod honden los te laten lopen werd eveneens noodzakelijk geacht.

Speelplekken

Mogelijkheden voor enkele kleine natuurspeelplekken langs een doorgaand pad aan de oostzijde van het private deel werden verkend. Gesignaleerd werd dat de aanleg en het gebruik van speelplekken enige inperking kan betekenen voor aanwezige broedvogels (aantal territoria). Dennenbos met weinig ondergroei werd wat dit aspect betreft genoemd als een gunstige locatiekeuze, omdat hier weinig broedvogelsoorten te verwachten zijn. Aandachtspunt hier vormde de mogelijke aanwezigheid van nesten van roofvogels, en de mogelijke aanwezigheid van de Das (burcht). Zodat mogelijk de noodzaak aanwezig was afdoende afstand te houden tot dergelijke verblijfslocaties waarbij een afstand van ruim 50 meter werd geadviseerd. Aangegeven werd dat het sterk de voorkeur had de speellocaties zo dicht mogelijk bij de ingang van het private

deel te situeren om daarmee negatieve impact op natuurwaarden zo veel mogelijk te beperken. Zoals besproken bij wandelroutes, werd aangegeven dat effecten verzacht konden worden door beperking van “toegangstijden” tot de speellocaties (dag/seizoen) en beperking van het aantal kleine speellocaties.

2.3.3 Nieuwe woongebouw en beheerschuur

In het 2^e concept inrichtingsplan was sprake van een woonhuis en werkschuur op de planlocatie composteerterrein. Zoals genoemd betreft dit een vrijwel geheel verhard terrein dat dienovereenkomstig een lage natuurwaarde kent. De fysieke impact van het plaatsen van een gebouw op deze locatie werd zodoende als nihil gezien. Naast verstoring als gevolg van menselijke aanwezigheid werden indirecte effecten van bewoning zoals licht en geluid gezien als de grootste bronnen voor verstoring, die tezamen met toename van verkeersbewegingen ten gevolge van permanente bewoning voor negatieve effecten op natuurwaarden konden zorgen. Geconcludeerd werd dat er zeker sprake kon zijn van negatieve effecten op aanwezige fauna, maar dat de toename van verstoring die hiervan uitging beperkt van omvang was, en nergens in het project gebied in effecten zou resulteren die van grote betekenis zouden zijn voor de aanwezige natuurwaarden, noch het voorkomen van soorten binnen het projectgebied zou beperken. Daaraan was wel de voorwaarde gekoppeld dat maatregelen die voorhanden waren om de potentieel negatieve effecten te beperken zouden worden toegepast. Deze maatregelen werden aangegeven in het bijbehorende conceptrapport. Voorbeelden van deze mitigatie waren: strategische aanplant van singels of struweel om visuele verstoring in te perken, en beperkingen stellen aan verlichting en geluiduitstraling bijvoorbeeld ten aanzien van harde muziek. Indien deze maatregelen zouden worden ingepast, werd er geen significant negatief effect op Natuurnetwerk Nederland verwacht.

2.3.4 Conclusie

Omdat voor de EHS uiteindelijk het totaal aan effecten - zowel positief als negatief - bepalend is voor de toetsing, en enkele elementen uit de planinrichting nog geen definitieve vorm hadden, kon in het stadium waarin de planontwikkeling verkeerde nog geen definitieve uitspraak gedaan worden of de negatieve effecten van de voorgenomen planontwikkeling teniet gedaan zouden worden door de positieve effecten. Niet bekend waren: de definitieve ligging van de voor publiek opengestelde paden, en de daarmee samenhangend de beperkingen van opstelling van het projectgebied voor publiek, en de speellocaties voor jeugd. De voorlopige conclusie was wel dat mogelijk geacht werd het inrichtingsplan te laten voldoen aan de eisen van de regelgeving van de NNN mits er gebruik gemaakt zou worden van de voorgestelde aanpak, mitigerende maatregelen en met in achtneming van randvoorwaarden en beperkingen.

3 Naar de definitieve inrichting en gebruik

3.1 Toelichting

Het voorafgaand beschreven tweede concept gebiedsplan werd in 2014 publiekelijk bekend gemaakt. Dit gebeurde onder meer met een informatieavond waarbij de inrichtingsplannen aan omwonenden en andere belanghebbenden werden gepresenteerd. Dit leverde zowel positieve als negatieve reacties op. Voor de gemeente waren de negatieve reacties aanleiding om alsnog een - breder- participatietraject te starten. Het participatietraject werd uiteindelijk gevolgd door een overleg tussen gemeente en de eigenaar van het particuliere deel waarbij de gebruiksfuncties definitief werden vastgesteld en een definitief gebiedsplan kon worden opgesteld.

3.2 Aanpassingen

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het voorafgaande tweede concept inrichtingsplan betroffen:

- De oude Schaapskooi wordt omgevormd tot permanente woonlocatie
- Het plan voor nieuwe bebouwing op het voormalige composteerterrein komt hiermee te vervallen en dit deel wordt nu in zijn geheel omgevormd naar natuur
- Een nieuwe beheerschuur wordt in de directe nabijheid van de Schaapskooi gebouwd
- Het voornemen publiekelijk toegankelijke wandelpaden te creëren komt te vervallen
- Het projectgebied wordt alleen periodiek – op afspraak – opengesteld, waarbij rondleidingen onder begeleiding kunnen worden gegeven
- Er worden binnen het private deel geen kleine “natuurspeellocaties” aangelegd

Al deze aanpassingen vormden het uitgangspunt voor het definitieve gebiedsplan zoals opgenomen in het hoofddeel van de voorliggende rapportage.